

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Chrást' nad Hornád'om na roky 2015 – 2020

Názov:	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Chrást' nad Hornád'om na roky 2015-2020
Územné vymedzenie:	obec Chrást' nad Hornád'om
Územný plán obce schválený:	áno
Dátum schválenia PHSR:	
Dátum platnosti:	od do 31.12.2020
Verzia ¹ :	1.0
Publikovaný verejne:	
Vypracoval:	RNDr. Radomír Babiak, PhD.

¹ Prvé prijaté znenie sa označuje číslom 1.0. V prípade zásadnej zmeny sa ďalšie aktualizované verzie označujú 2.0, 3.0 atď. V prípade malých zmien sa označuje 1.1.

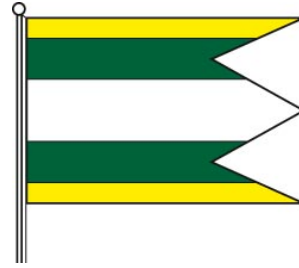

Chrasť nad Hornádom

erb obce

vlajka obce

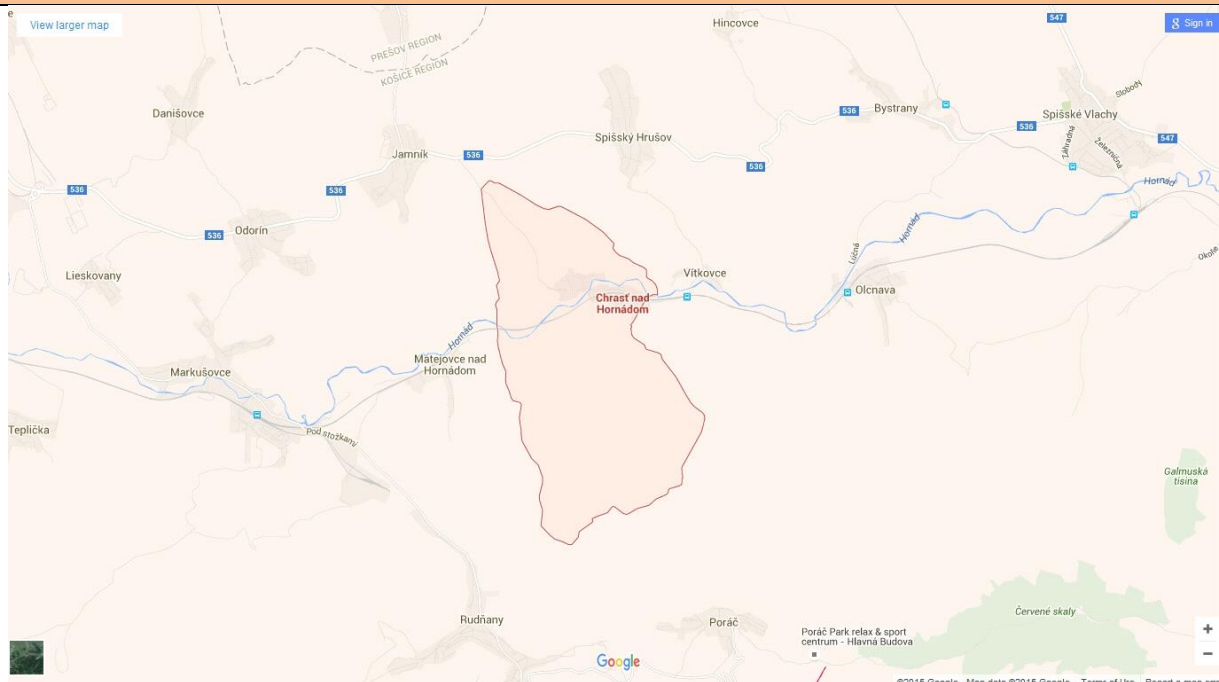
Základné údaje

Samosprávny kraj:	Košický
Okres:	Spišská Nová Ves
Historický región:	Spiš
Poloha stredu obce:	48°55'28'' s.g.š. a 20°42'18'' v.z.d.
Nadmorská výška stredu obce:	422 m.n.m.
Rozloha katastra:	9,39 km ² (939 ha)
Počet obyvateľov:	872 k 31.12.2014
Hustota obyvateľstva:	93 obyv./km ²
PSČ:	053 63
Evidenčné číslo vozidiel:	SN

Oficiálne kontakty

Adresa:	Obec Chrasť nad Hornádom Obecný úrad č. 165 053 63 Chrasť nad Hornádom
Web:	www.chrastnadhornadom.sk
Email:	ocuchrast@crastnadhornadom.sk
Telefón:	053 / 44 92 194
IČO:	00 329 177

Poloha obce

OBSAH

ÚVOD	5
A-ANALYTICKÁ ČASŤ	6
ZOZNAM ANALYZOVANÝCH VÝCHODISKOVÝCH KONCEPČNÝCH DOKUMENTOV A DÁT	7
A.I ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA	8
História	8
Prírodné pomery	8
Kvalita životného prostredia	9
Ochrana prírody a krajiny	9
Odpadové hospodárstvo	10
Ochrana proti povodňam	11
Obyvateľstvo	11
Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva	11
Veková štruktúra	14
Národnostná a konfesijná štruktúra	15
Vzdelanostná štruktúra	15
Základné socioekonomické charakteristiky obyvateľstva	16
Zamestnanosť a mzdy	16
Nezamestnanosť	18
Domový a bytový fond	20
Dopravná infraštruktúra	21
Technická infraštruktúra	22
Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra a služby	22
Školstvo, kultúra a šport	23
Administratívno-správne služby	24
Hospodárske pomery	24
Polohová atraktivita územia	24
Organizačná štruktúra ekonomiky	25
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a priemysel	26
Cestovný ruch	27
Finančná analýza	28
Prehľad majetku a zdrojov	28
Analýza príjmov a výdavkov	29
Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu	30
Ex-post hodnotenie PHSR 2007-2013	36
Ex-ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií	37
A.II ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA	39
Štrukturálne fondy v programovom období 2014-2020	40
STEEP analýza	43
A.III ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA	44
SWOT analýza	44
Kľúčové faktory a disparity územia	45

B-STRATEGICKÁ ČASŤ	46
STRATEGICKÁ VÍZIA A STRATEGICKÝ CIEĽ OBCE	47
STRATÉGIA ROZVOJA	48
C-PROGRAMOVÁ ČASŤ	50
OPATRENIA, PROJEKTY A AKTIVITY PODĽA PRIORITYNÝCH OBLASTÍ	51
SÚBOR UKAZOVATEĽOV, VÝSLEDKOV A DOPADOV	53
D-REALIZAČNÁ ČASŤ.....	58
AKČNÝ PLÁN OBCE	59
ADMINISTRATÍVNE, ORGANIZAČNÉ A INŠTITUCIONÁLNE ZABEZPEČENIE PHSR.....	60
STRUČNÝ POPIS KOMUNIKAČNEJ STRATÉGIE.....	61
SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA	61
E-FINANČNÁ ČASŤ	63
INDIKATÍVNY FINANČNÝ PLÁN.....	64
MODEL VIACZDROJOVÉHO FINANCOVANIA A FINANČNÝ RÁMEC.....	65
SYSTÉM HODNOTENIA A ZARAĐOVANIA PROJEKTOV DO FINANCOVANIA.....	68
ZÁVER	69
PRÍLOHY	70
ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV POUŽITÝCH V PHSR	71
ZOZNAM SKRATIEK POUŽITÝCH V PHSR.....	72
AKČNÝ PLÁN NA DANÝ ROZPOČTOVÝ ROK S VÝHLADOM NA 2 ROKY	72
DOHODA O PARTNERSTVE	74
ZOZNAM TABULIEK, GRAFOV, OBRÁZKOV A FORMULÁROV.....	74

Úvod

Obecná samospráva v zmysle zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja tvorí integrálnu súčasť regionálnej politiky a regionálneho rozvoja. Integrálnou súčasťou regionálnej politiky sa stala najmä v súvislosti s rozsiahlou decentralizáciou verejnej správy, ktorá sa na Slovensku uskutočnila po prelome milénia a ktorou na obecné samosprávy prešlo obrovské množstvo kompetencií, zodpovednosti a taktiež financií, predstavujúcich významnú časť verejných financií. Samosprávy tak v oblasti vytvárania podmienok pre hospodársky a sociálny rozvoj územia majú svoje nezastupiteľné postavenie. Či už v rámci svojich originálnych kompetencií alebo preneseného výkonu štátnej správy, obce zabezpečujú výkony a služby vo verejnom záujme. Z tohto dôvodu je potrebné venovať veľkú pozornosť a úsilie koncipovaniu rozvojových stratégií samospráv.

Dokument „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Chrást nad Hornádom na roky 2015-2020“ (ďalej len „PHSR“) je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskej a sociálnej situácie stanovuje strategické ciele a priority v záujme budúceho rozvoja obce. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania obce. Týmto programom sa uskutočňuje podpora rozvoja na lokálnej úrovni s dôrazom na hospodársku, sociálnu a environmentálnu oblasť. Ide o program cielených opatrení, navrhnutý pre stimulovanie rozvoja obce v strednodobom horizonte.

Cieľom tohto dokumentu je navrhnúť funkčne trvalo udržateľnú rozvojovú stratégiu, zameranú na realizáciu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce so zreteľom na potreby jej obyvateľov. Tento dokument formuluje tak strategické ciele, ako aj konkrétne opatrenia a aktivity, realizáciou ktorých budú tieto ciele naplnené. PHSR nie je uzavretý dokument bez možnosti zmien. Práve naopak, je dokumentom živým, otvoreným, ktorý môže byť v prípade potreby kedykoľvek aktualizovaný, dopĺňovaný a upravovaný. Jeho význam a využitie spočíva predovšetkým v tom, že je spracovaný na základe prieskumu názorov a potrieb volených orgánov obce, jej obyvateľov, záujmových skupín, ako aj za spoluúčasti miestnych aktérov a odborníkov.

Ambíciou dokumentu je podať odpovede na tri základné a najdôležitejšie otázky:

1. Akí sme a kde sa nachádzame?
2. Kam sa chceme dostať?
3. Ako sa tam dostaneme?

Cieľom analytickej časti je identifikácia rozvojových faktorov a disparít obce (akí sme a kde sa nachádzame). Následne je v strategickú časť sformulovaná vízia, ktorá dáva odpoveď na druhú otázku (kam sa chceme dostať). Spôsob ako sa tam dostať je stanovený v stratégii rozvoja, ktorej úspešné naplnenie bude závislé od úspešnosti realizácie opatrení a aktivít, definovaných v programovej časti dokumentu.

Pri vypracovaní tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa zohľadnili priority Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR, ako aj jej vízia regionálneho rozvoja na Slovensku: Slovensko sa má stať krajinou s vysokou kvalitou života všetkých jeho obyvateľov. V záujme naplnenia dlhodobej vízie regionálneho rozvoja SR zameranej na rozvoj obcí, miest a regiónov, na zvyšovanie ich výkonnostného potenciálu a konkurencieschopnosti Národná stratégia regionálneho rozvoja SR stanovuje strategický cieľ: Integrovaným a výsledkovo orientovaným prístupom k regionálnemu rozvoju a na základe využitia vnútorného potenciálu regiónov zvýšiť do roku 2030 ich adaptabilitu, konkurencieschopnosť a výkonnosť pri súčasnom zvyšovaní kvality života obyvateľov a pri rešpektovaní princípov udržateľného rozvoja.

A-Analytická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Analytická časť PHSR obsahuje komplexné zhodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce s väzbami na širšie územie – analýzu aktuálneho stavu, v akom sa obec nachádza. Definuje vnútorný potenciál územia a limitujúce faktory rozvoja obce.

Zoznam analyzovaných východiskových koncepčných dokumentov a dát

Pri spracovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Chrasť nad Hornádom na roky 2015-2020 boli analyzované a zohľadnené už existujúce programovacie a plánovacie dokumenty:

Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov

Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov			
Názov dokumentu	Platnosť dokumentu	Úroveň dokumentu	Zdroj
Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Chrasť nad Hornádom na roky 2007-2013	2007-2013	lokálna	OcÚ Chrasť nad Hornádom
Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Mikroregiónu MILOJ Spiš na roky 2007-2013	2007-2013	lokálna	OcÚ Chrasť nad Hornádom
Územný plán obce	priebežne	lokálna	OcÚ Chrasť nad Hornádom
Povodňová dokumentácia obce	priebežne	lokálna	OcÚ Chrasť nad Hornádom
PHSR Košického samosprávneho kraja 2007-2013 ²	2007-2013	regionálna	http://web.vucke.sk
Územný plán veľkého územného celku Košického kraja	priebežne	regionálna	http://web.vucke.sk
Národná stratégia regionálneho rozvoja SR	2030	národná	www.telecom.gov.sk
Strategický plán rozvoja dopravnej infraštruktúry SR do roku 2020 - návrh	2020	národná	www.telecom.gov.sk
Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	od 2001	národná	www.telecom.gov.sk
Partnerská dohoda 2014-2020	2014-2020	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Operačné programy 2014-2020	2014-2020	národná	www.partnerskadohoda.gov.sk
Stratégia Európa 2020	2020	európska	www.eu2020.gov.sk

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Okrem rôznych koncepčných dokumentov bolo pri spracovaní dokumentu použité aj veľké množstvo dát rôzneho charakteru. Ich prehľad zobrazuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát

Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát		
Oblasť dát/téma	Zdroj údajov	Webová stránka
Obyvateľstvo	Obec Chrasť nad Hornádom Štatistický úrad SR Databáza regionálnej štatistiky Mestská a obecná štatistika Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny	www.chrastnadhornadom.sk www.statistics.sk www7.statistics.sk datacube.statistics.sk www.upsvar.sk

² V súčasnosti prebieha proces spracovania nového PHSR Košického samosprávneho kraja na roky 2016 – 2022, predpokladaný termín jeho vypracovania je koncom roka 2015

	Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011	datacube.statistics.sk/SODB/
Bývanie	Obec Chrást nad Hornádom Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011	www.chrastnadhornadom.sk datacube.statistics.sk/SODB/
Hospodárstvo	Obec Chrást nad Hornádom Databáza regionálnej štatistiky Štatistický úrad SR Obchodný register Živnostenský register	www.chrastnadhornadom.sk www7.statistics.sk www.statistics.sk www.orsr.sk www.zrsr.sk
Školstvo a vzdelávanie	Obec Chrást nad Hornádom	www.chrastnadhornadom.sk
Zdravotníctvo	Obec Chrást nad Hornádom	www.chrastnadhornadom.sk
Sociálna sféra	Obec Chrást nad Hornádom Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny	www.chrastnadhornadom.sk www.upsvar.sk

Zdroj: vlastné spracovanie

A.I Analýza vnútorného prostredia

História

Obec patrí k najstarším spišským obciam. Vznikla po roku 1255 na území darovanom comesovi Kuncovi, spomína sa už v roku 1280 v donačnej listine. Ďalšia zmienka je z roku 1302 v súvislosti s tamojším kostolom. Obec niesla počas svojej histórie rôzne názvy. V roku 1280 to bol názov Horost, 1344 Harast, 1773 Hrost, 1786 Hrasce, 1808 Chrást a od roku 1927 má názov Chrást nad Hornádom.

Prírodné pomery

Geologická stavba územia je pomerne pestrá. Severnú časť katastra tvorí centrálnekarpatiský paleogén – flyšové pásmo (krieda a paleogén vonkajších Karpát). To je tvorené najmä pieskovecami a vápnitými ílovcami (hutianske a zuberecké súvrstvie), južnejšie od nich sa nachádzajú najmä zlepenca, pieskovce a vápence (borovské súvrstvie). Geologický podklad južnej časti katastra tvorí mezozoikum vnútorných karpát – vápence (gutensteinské, steinalmské, wettersteinské a iné) a dolomity. Z hľadiska geomorfologického členenia patrí katastrálne územie obce do Alpsko-Himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty a provincie Západné Karpaty. Severná časť katastra (približnou hranicou je rieka Hornád, teda územie po jej ľavej strane) patrí do subprovincie Vnútorné západné Karpaty, Fatransko-Tatranskej oblasti, celku Hornádska kotlina, podcelku Hornádske podolie a časti Hornádske podolie. Južná časť katastra (pravostranná časť Hornádu) patrí do subprovincie Vonkajšie západné Karpaty, oblasti Slovenské rudohorie, celku Volovské vrchy, podcelku Hnielecké vrchy a časti Galmus. Z aspektu vertikálnej disekcie reliéfu prevláda v Hornádskom podolí zvlnený reliéf kotlinových pahorkatín a v pohorí Galmus vrchovinový až hornatinový reliéf.

Hydrologicky patrí územie obce do úmoria Čierneho mora a do povodia rieky Hornád. Najväčším tokom v katastri obce je rieka Hornád, pretekajúca stredom intravilánu obce. Okrem nej sa v katastri obce nachádza aj pravostranný prítok Hornádu – potok Zlatník a viacero ďalších menších bezmenných prítokov. Potoky na území obce majú snehovo-dažďový režim odtoku, čo znamená, že najvyššiu vodnosť majú v apríli až v júli (s najvyššími prietokmi v máji) a najnižšiu v januári a februári. Kataster obce leží v dvoch hydrogeologických rajónoch – PQ 115 (Paleogén Hornádskej a časti Popradskej kotliny) a MG 117 (Mezozoikum Galmusu s príahlym paleozoikom).

Vačšina rozlohy katastra (oblasť Galmusu) patrí do chladnej, veľmi vlhkej klimatickej oblasti, mierne chladného okrsku (C1) s priemernou júlovou teplotou v rozmedzí 12 °C až 16 °C, priemernou januárovou teplotou okolo -6 °C a priemernou ročnou teplotou vzduchu okolo 4 °C. Severná časť územia obce patrí do mierne teplej klimatickej oblasti, mierne teplého, mierne vlhkého okrsku (M2) so studenou zimou. Priemerná júlová teplota v tomto okrsku je 16 °C a viac, priemerná januárová teplota -5 °C a menej. Priemerný ročný počet dní so snehovou pokrývkou sa v katastri obce pohybuje

od cca 80 v najnižšie položených častiach po viac ako 100 v najvyšších častiach. Priemerný ročný úhrn zrážok sa pohybuje v rozmedzí 600-800 mm. V januári dosahuje úhrn zrážok 20-30 mm, v júli 80-100 mm. Pre kataster je charakteristický veľký počet dní s hmlou v priebehu roka (80-100).

Z pôdných typov sa v katastri obce nachádzajú najmä kambizeme pseudoglejové nasýtené so sprievodnými pseudoglejmi modálnymi a kultizemnými a kambizeme modálne kyslé. V oblasti Galmusu dominujú rendziny a kambizeme rendzinové. Poľnohospodárske pôdy v katastri obce majú nízky a stredný poľnohospodársky potenciál, z hľadiska kontaminácie obsahujú rizikové prvky presahujúce limitné hodnoty B. Viac ako tretina rozlohy poľnohospodárskej pôdy je ohrozená silnou vodnou eróziou, veternou eróziou pôdy ohrozené nie sú.

Z hľadiska fyto geografického členenia patrí severná časť katastra do ihličnatej a južná časť do bukovej fyto geograficko-vegetačnej zóny. Prírodnou potenciálnou vegetáciou v časti katastra ležiacej v Hornádskej kotline sú zmiešané listnato-ihličnaté lesy (s charakteristickým výskytom lípy, dubu, jelše, smreka, borovice a jarabiny) a v blízkosti Hornádu jelšové lesy. V oblasti Galmusu sú to bukové, jedľovo-bukové, jedľové a jedľovo-smrekové lesy. Zo stavovcov sú pre toto územie charakteristické najmä jeleň obyčajný, srnec hôrny, sviňa divá, líška obyčajná a ďalšie.

Kvalita životného prostredia

Ochrana prírody a krajiny

Z aspektu územnej ochrany prírody leží kataster obce Chrasť nad Hornádom v území s I. stupňom ochrany prírody a krajiny (ktorým je podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny územie celej Slovenskej republiky). Najbližšie k Chrasti sa nachádza Národný park Slovenský raj, pomerne blízko sa nachádza aj Tatranský národný park. V týchto národných parkoch sú vyčlenené zóny s 2. až 5. stupňom územnej ochrany. V katastri obce sa nachádza aj jedno maloplošné chránené územie – prírodná pamiatka Farská skala so 4. stupňom územnej ochrany prírody. Ide o skalnú stenu budovanú zlepcami a pieskovecami bazálneho paleogénu so šikmým zvrstvením, ktorá rekonštruje sedimentárne prostredie vzniku bazálneho paleogénu v údolí rieky Hornád. Do južnej časti katastra obce, v oblasti Galmusu, zasahuje plošne mimoriadne rozsiahle Chránené vtáčie územie Volovské vrchy, ktoré patrí do sústavy chránených území členských krajín EÚ NATURA 2000. Toto chránené vtáčie územie bolo vyhlásené v roku 2010 za účelom zabezpečenia priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov vybraných sťahovavých druhov vtákov (napr. bociana čierneho, ďatľa prostredného, orla krikľavého, orla skalného a i.). Zaujímavou lokalitou, nachádzajúcou sa v katastri obce Chrasť nad Hornádom, je aj tzv. „Šikľavá skala“. Ide o skalnú stenu, na ktorej sa vždy nachádza voda a tá v zimnom období zamrzá a vytvára mohutné ľadové steny a cencúle. Navyše, v katastri obce sa vyskytujú aj mokrade o rozlohe cca 2 000 m².

Okrem samotných národných prírodných rezervácií (NPR) a prírodných rezervácií (PR), nachádzajúcich sa vo vyššie uvedených národných parkoch a tiež okrem chránených území nachádzajúcich sa priamo v katastri obce, sa v blízkom okolí Chrasti nad Hornádom nachádza viacero maloplošných chránených území. Napr. v katastroch obcí Markušovce a Odorín je to národná prírodná pamiatka Markušovské steny (4. stupeň ochrany) alebo prírodná pamiatka Markušovská transgresia paleogénu (rovnako 4. stupeň ochrany), v katastri mesta Spišská Nová Ves prírodná pamiatka Hutianske (4. stupeň ochrany), prírodná rezervácia Modrý vrch (4. stupeň ochrany), prírodná rezervácia Muráň (5. stupeň ochrany) alebo chránený areál Knola (4. stupeň ochrany), v katastri obce Olcnavá NPR Červené skaly (5. stupeň ochrany) a mnohé ďalšie.

Základným dokumentom pre realizáciu ochrany rozmanitosti podmienok a foriem života je Územný systém ekologickej stability. Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Spišská Nová Ves definuje v katastri obce Chrasť nad Hornádom nadregionálne biocentrum, nachádzajúce sa v jeho juhovýchodnej časti v oblasti Galmusu. V centrálnej časti katastra sa v okolí rieky Hornád nachádza nadregionálny hydrický biokoridor (RBK).

Odpadové hospodárstvo

Systém zberu komunálnych odpadov je v obci nastavený podľa reálnych potrieb obyvateľov a zabezpečuje sa v súlade s ustanoveniami zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov. Na zber zmesového komunálneho odpadu z domácností sa používajú 110 l KUKA nádoby a 1100 l maloobjemové kontajnery (MOK) a na zber triedených zložiek odpadu (papier, plasty, kovy, sklo) nádoby na triedený odpad a zberné vrecia. Objemné odpady a drobné stavebné odpady sa zbierajú do veľkoobjemových kontajnerov a odvoz sa zabezpečuje podľa potreby. Biologicky rozložiteľné komunálne odpady sa zhodnocujú v domácich kompostéroch alebo sa zhromažďujú na mieste určenom obcou a následne sa zabezpečuje ich odvoz. Všetky zložky komunálnych odpadov sa likvidujú cestou zmluvnej organizácie.

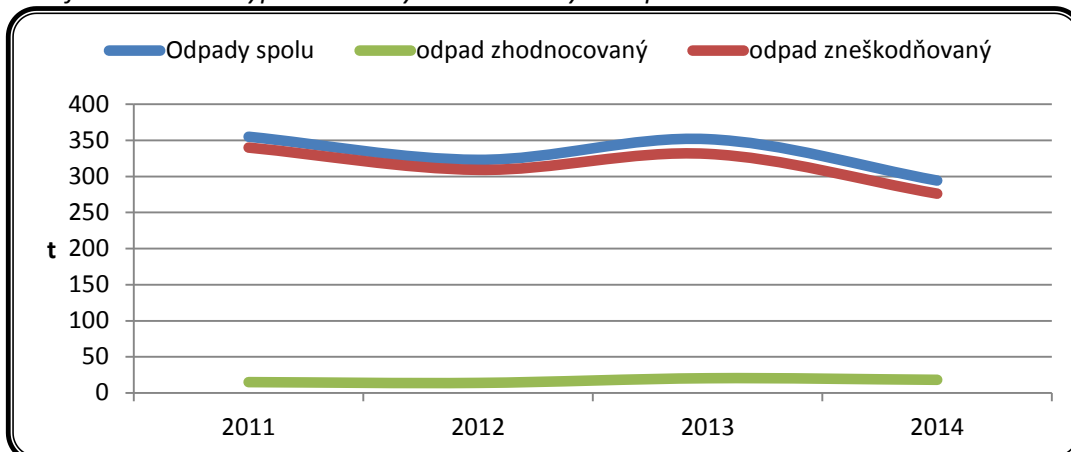
Tabuľka 3: Frekvencia zberu komunálneho odpadu pre domácnosti

Názov odpadu	Kategória O-ostatný N-nebezpečný	Frekvencia zberu
zmesový KO	O	1 x za dva týždne
papier	O	1 x za mesiac
plasty	O	1 x za mesiac
sklo	O	1 x za mesiac
kovy	O	1 x za mesiac
textil	O	priebežne
viacvrstvé materiály	O	priebežne
BRKO	O	priebežne
veľkoobjemový odpad	O	priebežne
drobný stavebný odpad	O	priebežne
nebezpečný odpad	N	2 x ročne

Zdroj: VZN č. 2/2013 o nakladaní s komunálnymi odpadmi, Obecný úrad

Množstvo vyprodukovaných komunálnych odpadov má od roku 2011 mierne klesajúcu tendenciu. V roku 2014 bolo v obci vyprodukovaných 294,30 t komunálnych odpadov. Negatívnou skutočnosťou je veľmi nízky podiel zhodnocovaných odpadov, ktorý sa každoročne pohybuje na úrovni len cca 4 – 6 % z celkovej produkcie odpadov. Negatívnu skutočnosť ohľadom nízkeho podielu zhodnocovaných odpadov mierne zlepšuje fakt, že tento podiel každý rok (aj keď len veľmi pozvoľna) narastá. Kým v roku 2011 to bolo 4,23 %, v roku 2015 tento podiel narástol na 6,18 %. Z tohto dôvodu a tiež v nadväznosti na ciele odpadového hospodárstva v Slovenskej republike je potrebné zvýšiť úsilie samosprávy v osvetovej aktivite a uvažovať tiež nad ďalšími opatreniami v záujme podpory triedenia odpadov v domácnostiach, čo by pomohlo zvyšovať podiel zhodnocovaných odpadov.

Graf 1: Množstvo vyprodukovaných komunálnych odpadov v obci Chrasť nad Hornádom

Zdroj: Ročné výkazy o komunálnom odpade z obce Chrasť nad Hornádom 2011 až 2014

Ochrana proti povodňam

Z hľadiska manažmentu povodí sa v katastri obce Chrást nad Hornádom nachádzajú dve lokality, ktoré pri vyššom stave vodných hladín a extrémnych zrážkach môžu byť ohrozované povodňami. Prvou lokalitou sú verejné priestranstvá, cesty, mosty, domy a rôzne ďalšie budovy nachádzajúce sa v blízkosti rieky Hornád. Tieto sú ohrozené najmä pri privalových dažďoch, topení sa snehu alebo pri dlhotrvajúcich dažďoch. Druhou problémovou lokalitou sú budovy a infraštruktúra v okolí ľavostranného bezmenného prítoku Hornádu, ktorý preteká intravilánom obce. Tento potok sa vylieva predovšetkým pri prudkých privalových dažďoch.

Obyvateľstvo

Počet obyvateľov a pohyb obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka zobrazuje základné parametre stavu a pohybu obyvateľstva obce Chrást nad Hornádom za posledných 10 rokov. Počet obyvateľov sa v tomto období zvýšil o 97 (zo 775 v roku 2005 na 872 v roku 2014). Štvrtinu obyvateľov Chrásti nad Hornádom (24,6 %) tvoria osoby narodené v inej obci (podľa výsledkov SODB 2011).

Tabuľka 4: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva

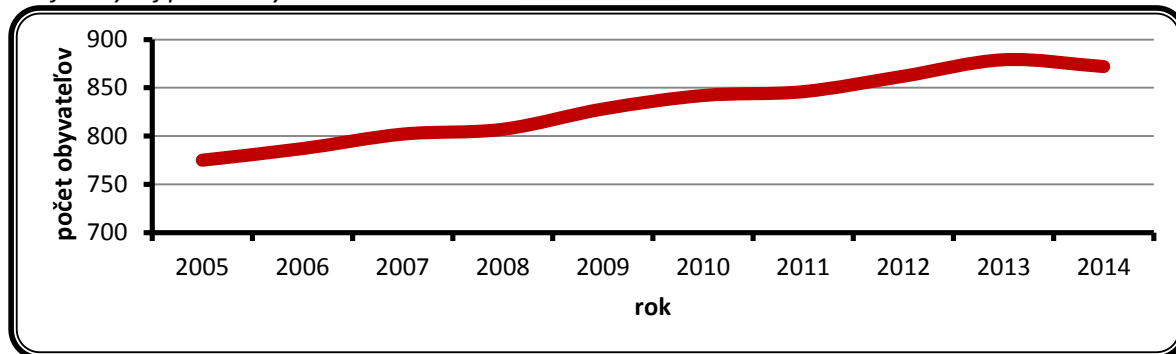
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet obyvateľov (k 31.12.)	775	787	802	807	828	842	846	862	879	872
Živonarodení	7	10	24	12	18	19	15	17	17	14
Zomrelí	4	5	4	3	3	5	5	10	6	10
Bilancia prirodzeného pohybu	3	5	20	9	15	14	10	7	11	4
Priťahovaní	12	12	4	9	12	5	11	14	17	9
Vystáňovaní	12	5	9	13	6	5	16	5	11	20
Migračné saldo	0	7	-5	-4	6	0	-5	9	6	-11
Bilancia celkového pohybu	3	12	15	5	21	14	5	16	17	-7
Hr.m. živorodenosti (‰)	9,0	12,7	29,9	14,9	21,7	22,6	17,7	19,7	19,3	16,1
Hr.m. úmrtnosti (‰)	5,2	6,4	5,0	3,7	3,6	5,9	5,9	11,6	6,8	11,5
Hr.m. prirodzeného prírastku (‰)	3,9	6,4	24,9	11,2	18,1	16,6	11,8	8,1	12,5	4,6
Hr.m. imigrácie (‰)	15,5	15,2	5,0	11,2	14,5	5,9	13,0	16,2	19,3	10,3
Hr.m. emigrácie (‰)	15,5	6,4	11,2	16,1	7,2	5,9	18,9	5,8	12,5	22,9
Hr.m. migračného salda (‰)	0,0	8,9	-6,2	-5,0	7,2	0,0	-5,9	10,4	6,8	-12,6
Hr.m. celkového prírastku (‰)	3,9	15,2	18,7	6,2	25,4	16,6	5,9	18,6	19,3	-8,0

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné prepočty

K 31.12.2014 bol počet obyvateľov obce 872. Za posledných 10 rokov možno v obci zo strednodobého hľadiska pozorovať trend výrazného medziročného nárastu počtu obyvateľov, ktorý bol čiastočne oslabený medziročným poklesom počtu obyvateľov v roku 2014.

Graf 2: Vývoj počtu obyvateľov v obci Chrást nad Hornádom

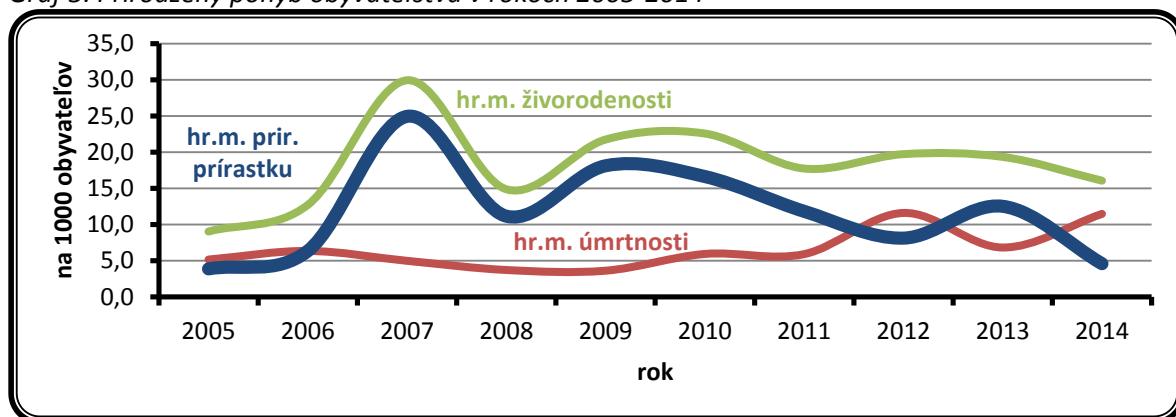
Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Chrást nad Hornádom možno považovať za výrazne pronatalitnú obec. Úroveň natality za posledných 10 rokov mala pomerne nevyrovnaný priebeh (najmä na začiatku sledovaného obdobia), keď sa pohybovala v rozmedzí cca 9 – 30 ‰. Najpriaznivejší za ostatných 10 rokov bol rok 2007, počas ktorého sa narodilo 24 detí a hrubá miera živorodenosti dosiahla úroveň 29,9 ‰. Najmenej priaznivý bol rok 2005, počas ktorého sa narodilo 7 detí a hrubá miera živorodenosti tak dosiahla úroveň 9,0 ‰. Priemerná hodnota tohto ukazovateľa za celé hodnotené obdobie, teda za posledných 10 rokov, bola 18,4 ‰. Obec takto v tomto ukazovateli dosahuje vysoko nadpriemerné hodnoty. Pre porovnanie, v okrese Sp. Nová Ves hr. m. živorodenosti pohybuje na úrovni cca 13,5 ‰, v Košickom kraji cca 10,5 ‰ a v SR na úrovni cca 10,0 ‰.

Medziročný vývoj počtu zomrelých mal, na druhej strane, vyrovnanjší priebeh. Najmenej zomrelých za posledných 10 rokov bolo v rokoch 2008 a 2009 (po 3 osoby), najviac v rokoch 2012 a 2014 (po 10 osôb). Úroveň mortality sa teda pohybovala v rozmedzí od 3,6 po 11,6 ‰, pričom priemer za posledných 10 hodnotených rokov bol v Chrásti nad Hornádom 6,6 ‰. V obci teda môžeme pozorovať nižšiu mieru úmrtnosti akú má okres Sp. Nová Ves (cca 7,5 ‰), Košický kraj (cca 9,0 ‰) a Slovenská republika (9,5 ‰).

Veľmi pozitívne hodnoty hrubej miery živorodenosti s pozitívnymi hodnotami hrubej miery úmrtnosti sa odzrkadľujú v bilancii prirodzeného pohybu obyvateľstva Chráste nad Hornádom. Obec bola počas celého hodnoteného obdobia populačne zisková, k prirodzenému úbytku obyvateľstva za ostatných 10 rokov nedošlo. Najpriaznivejší bol rok 2007 (prirodzený prírastok +20 obyvateľov), najmenej priaznivý rok 2005 (+3 obyvateľia). Hrubá miera prirodzeného prírastku sa tak v posledných 10 rokoch pohybovala v rozmedzí od 3,9 ‰ v spomínanom roku 2005 po 24,9 ‰ v roku 2007. Z dôvodu kombinácie vysokej natality na jednej strane a nízkej mortality na strane druhej, bola reprodukcia obyvateľstva za posledných 10 rokov veľmi priaznivá a prirodzenými populačnými procesmi tak v obci dochádzalo k prírastku obyvateľov. Za dominantné faktory, ovplyvňujúce prirodzený pohyb obyvateľstva obce, možno považovať predovšetkým národnostnú štruktúru jej obyvateľov.

Graf 3: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2005-2014

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

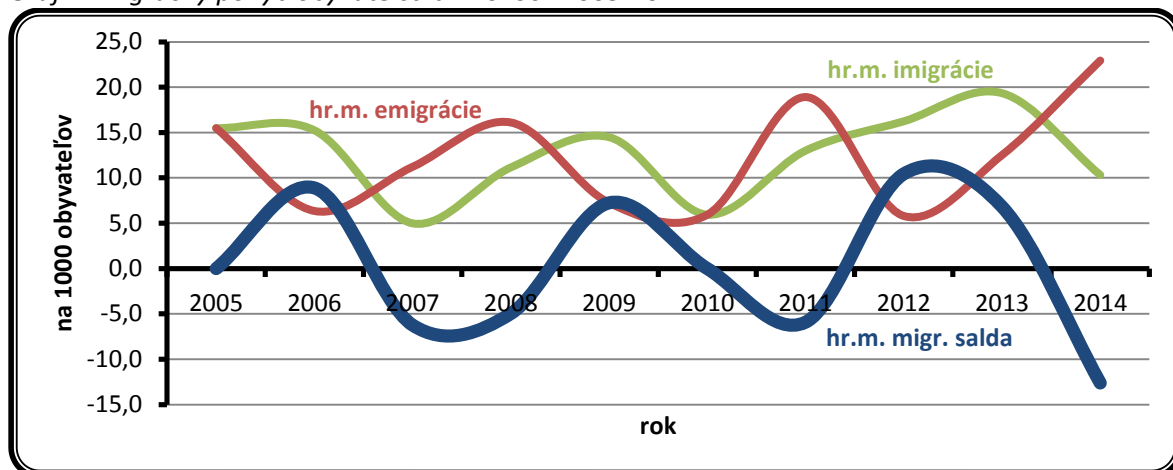

Zatiaľ čo vývoj prirodzeného pohybu je výrazne pozitívny, vývoj z hľadiska migračného pohybu už takým nie je. Hrubá miera imigrácie sa v obci za posledných 10 rokov pohybovala v priemere na úrovni 12,6 ‰ (priemerne sa ročne prisťahovalo cca 10,5 osoby). V absolútnom vyjadrení sa počet prisťahovaných medziročne pohyboval v rozmedzí od 4 v roku 2007 po 17 osôb v roku 2013. Hrubá miera imigrácie sa teda pohybovala v rozmedzí od 5,0 po 19,3 ‰.

Hrubá miera emigrácie v hodnotenom období dosahovala takmer rovnaké hodnoty, pričom jej priemerná úroveň bola 12,3 ‰ (v priemere cca 10 vysťahovaných osôb ročne). Tento ukazovateľ sa pohyboval v rozmedzí od 5,8 ‰ v rokoch 2006, 2010 a 2012 (po 5 vysťahovaných v daných rokoch) po 22,9 ‰ v roku 2014 (20 vysťahovaných), kedy bol najvyšší.

Výsledkom hore uvedených procesov bol nevyrovnaný vývoj migračného salda, ktoré oscillovalo okolo nulovej úrovne a pohybovalo sa v rozmedzí od -11 osôb v roku 2014 (migračný úbytok na úrovni -12,6 ‰) po 9 osôb v roku 2012 (migračný prírastok na úrovni 10,4 ‰). Z aspektu migrácie teda v obci prebiehajú procesy, ktorých výsledkom je stagnácia počtu obyvateľov. Dominantnými faktormi ovplyvňujúcimi migračný pohyb obyvateľov Chraste nad Hornádom sú predovšetkým ponuka pracovných príležitostí a možnosti uplatnenia mladých ľudí v regióne.

Graf 4: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2005-2014

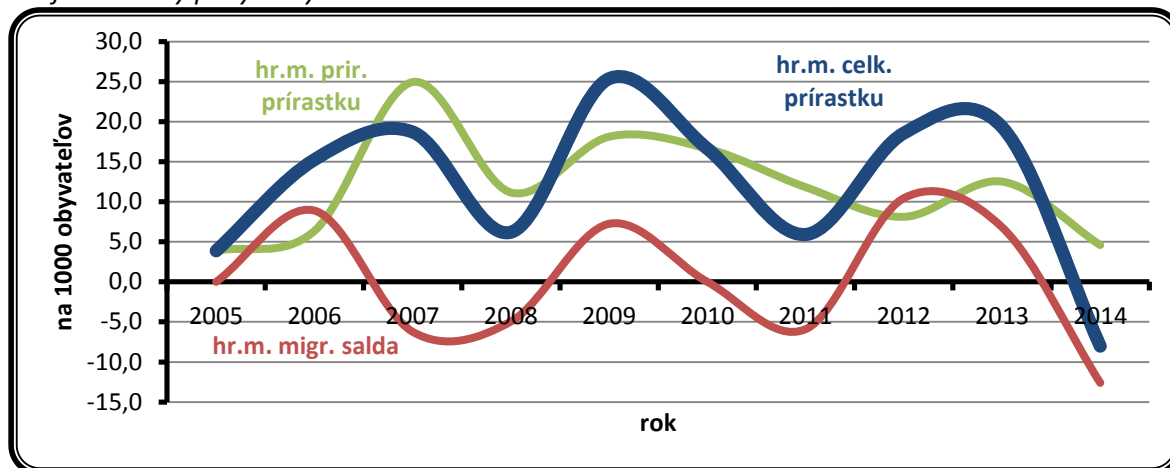
Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Hrubá miera prirodzeného prírastku dosahovala počas celého hodnoteného obdobia výrazne kladné hodnoty (viac ľudí sa v danom roku narodilo ako zomrelo), čiže prirodzenými populačnými procesmi počet obyvateľov rástol. Bilancia prirodzeného pohybu za celé hodnotené obdobie je kladná, na úrovni 98 osôb (tzn., že za posledných 10 rokov sa narodilo o 98 osôb viac ako ich zomrelo). Hrubá miera migračného salda dosahovala striedavo kladné (znamenajúce migračný prírastok obyvateľstva) aj záporné (migračný úbytok) hodnoty, pričom celkovo je migračné saldo za hodnotené obdobie len veľmi tesne kladné (+3 osoby – tzn., že za posledných 10 rokov sa do obce prisťahovalo o 61 osôb viac ako sa z nej vysťahovalo).

Výsledkom kombinácie vyššie popísaných prirodzených populačných procesov a migračných procesov je priaznivá bilancia celkového pohybu obyvateľstva Chraste nad Hornádom v rokoch 2005 až 2014. Celkový úbytok obyvateľstva obec zaznamenala len v roku 2014, ostatné roky obec zaznamenávala prírastky obyvateľstva. Situáciu ohľadne populačného vývoja v obci možno teda hodnotiť pozitívne (najmä z dôvodu priaznivého vývoja prirodzeného pohybu), potenciálne riziko však do budúcnosti môže predstavovať vývoj migračného pohybu (kvôli potenciálnej zvýšenej emigrácii obyvateľstva).

Graf 5: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2005-2014

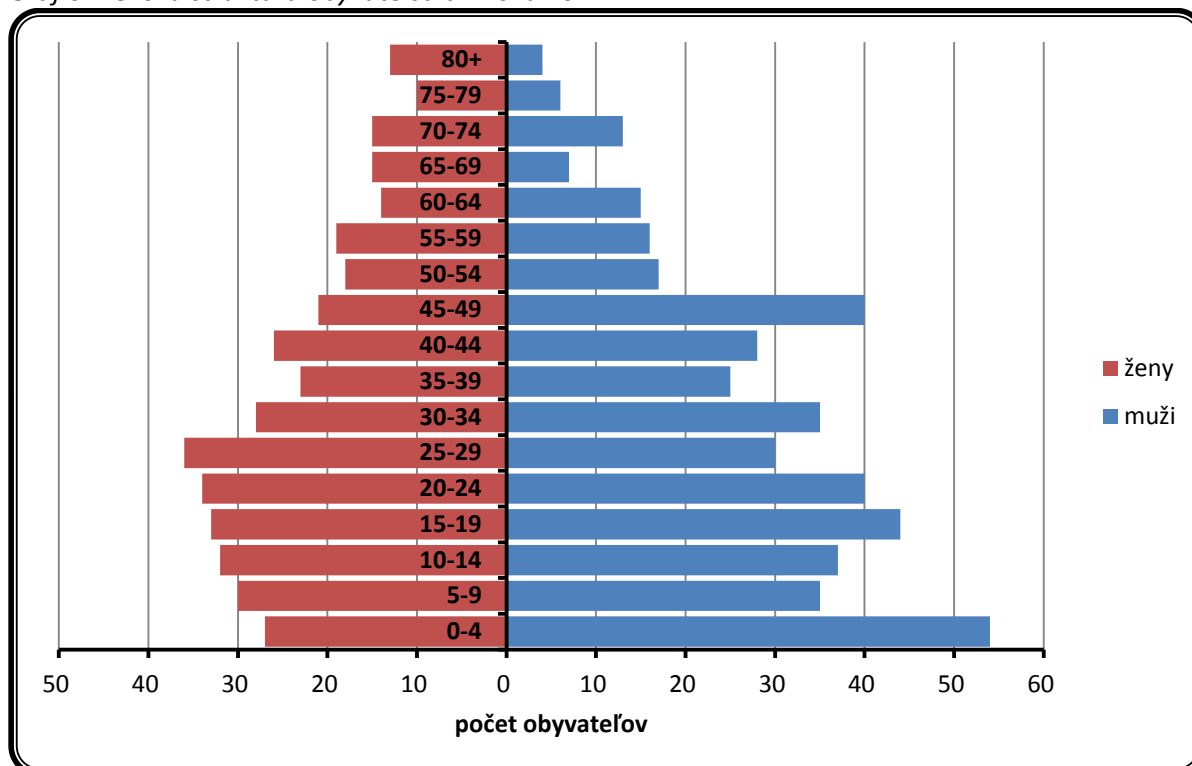

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Veková štruktúra

Vekovú pyramídu obyvateľstva Chráste nad Hornádom možno charakterizovať ako progresívny typ, keďže početnosť predreprodukčnej zložky (0-14 r.) prevyšuje početnosť poreprodukčnej (nad 50 r.) zložky obyvateľstva (v pomere 215 ku 182). Najvyššie zastúpenie v štruktúre obyvateľstva majú vekové skupiny (podľa poradia) 0-4, 15-19 a 20-24 ročných. V nadväznosti na (progresívny) typ vekovej pyramídy možno konštatovať, že z dlhodobého hľadiska bude počet obyvateľov obce (pri nezmenených podmienkach) narastať.

Graf 6: Veková štruktúra obyvateľstva v roku 2011

Zdroj: SODB 2011, vlastné spracovanie

Priemerný vek obyvateľstva v roku 2011 predstavoval 32,43 roka (30,20 u mužov a 34,94 roka u žien). V štruktúre obyvateľstva vo vzťahu k ekonomickej aktivite, teda podľa produktívnych vekových

skupín, výrazne prevláda predproduktívna zložka (0-14 r.) nad poproduktívnu zložkou (65+ r.) obyvateľstva.

Tabuľka 5: Vybrané parametre vekovej štruktúry obyvateľstva obce Chrasť nad Hornádom

	Počet obyvateľov	Veková štruktúra (%)			Priemerný vek
		0-14	15-64	65+	
Chrasť nad Hornádom	840	25,6	64,5	9,9	32,43

Zdroj: SODB 2011

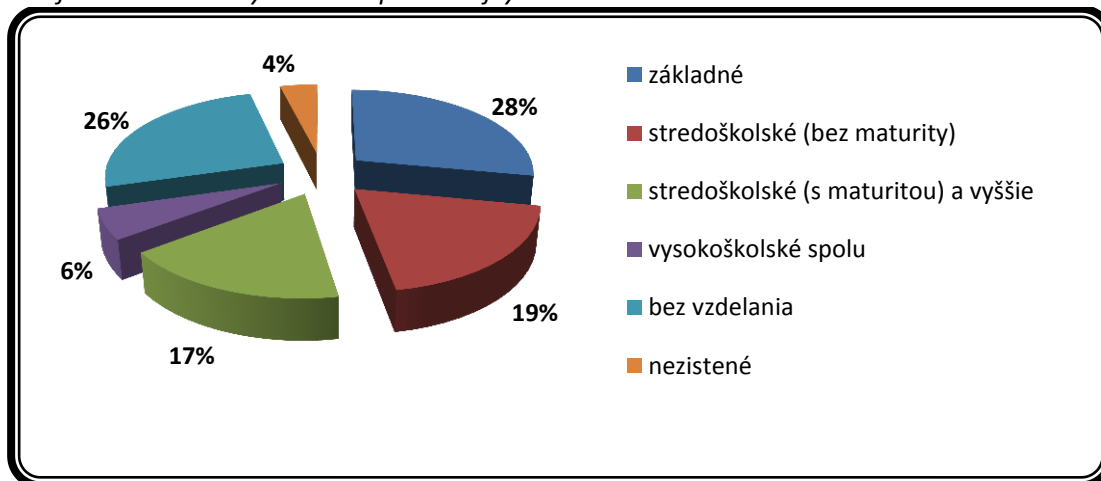
Národnostná a konfesionálna štruktúra

Národnostné zloženie obyvateľstva obce Chrasť nad Hornádom je takmer homogénne, keďže až 94,05 % obyvateľov sa hlási k slovenskej národnosti. K rusínskej národnosti sa v poslednom sčítaní (SODB 2011) prihlásilo 0,71 % a k českej 0,12 % obyvateľov. U 5,12 % obyvateľov národnosť zistená nebola. Tieto údaje sú však výrazne skreslené, nakoľko v obci žije aj rómska komunita (koncentrovane, na okraji intravilánu) a tá sa v spomínanom sčítaní prihlásila k slovenskej národnosti. Podľa kvalifikovaného odhadu publikovaného v Atlase rómskych komunít z roku 2014, v roku 2013 žilo v obci Chrasť nad Hornádom približne 36,8 % (cca 280) obyvateľov rómskej národnosti (Mušinka a kol., 2014). V konfesionálnej štruktúre obyvateľstva dominuje rímskokatolícke vierovyznanie s podielom 91,79 %. V obci je zastúpená aj gréckokatolícka cirkev (1,67 %) a evanjelická cirkev augsburského vyznania, ku ktorej sa prihlásilo 0,36 % obyvateľov. K žiadnemu náboženstvu sa nehlási 0,83 % obyvateľov obce, u 5,36 % obyvateľov nebola zistená príslušnosť ku konfesiám (SODB 2011).

Vzdelanostná štruktúra

Podľa výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 (SODB 2011) má 28 % obyvateľov obce ako najvyššie dosiahnuté vzdelanie len základné vzdelanie. Stredoškolské vzdelanie bez maturity (max. výučný list) má 19 % obyvateľov a stredoškolské vzdelanie s maturitou a vyššie má 17 % obyvateľov Chrašte nad Hornádom. Vysokoškolské vzdelanie malo v roku 2011 šesť percent obyvateľov obce.

Graf 7: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania

Poz.: v kategórii „bez vzdelania“ sú zahrnuté osoby s neukončeným základným vzdelaním a deti do 16 rokov

Zdroj: SODB 2011

Základné socioekonomické charakteristiky obyvateľstva

Miera ekonomickej aktivity (podiel ekonomicky aktívnych obyvateľov na počte obyvateľov v produktívnom a poproduktívnom veku) v obci Chrasť nad Hornádom predstavuje 60,0 %. Z 375 ekonomicky aktívnych osôb bolo v čase Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 pracujúcich osôb (okrem pracujúcich dôchodcov) 220, pracujúci dôchodcovia boli 2, na materskej dovolenke bolo 7 osôb a 146 obyvateľov bolo nezamestnaných. Z 840 obyvateľov obce bolo 133 dôchodcov (pracujúcich aj nepracujúcich spolu), čo predstavuje 15,8 % obyvateľstva. Ďalšiu viac ako jednu tretinu (34,0 %) všetkých obyvateľov tvorili deti do 16 rokov a študenti.

Tabuľka 6: Obyvateľstvo podľa ekonomickej aktivity

		počet	podiel (%)	
Osoby nezávislé	v tom:	ekonomicky aktívni	375	44,6
		rodičovská dovolenka	19	2,3
		nepracujúci dôchodcovia	131	15,6
		ostatní nezávislí	2	0,2
		<i>nezávislé osoby spolu:</i>	527	62,7
Osoby závislé	v tom:	deti do 16 rokov	231	27,5
		študenti stredných škôl	30	3,6
		študenti vysokých škôl	25	3,0
		ostatní závislí, nezistení	27	3,2
		<i>osoby závislé spolu:</i>	313	37,3
Obyvateľstvo spolu		840	100,0	

Zdroj: SODB 2011

Zamestnanosť a mzdy

Ukazovateľ „odvetvie ekonomickej činnosti“ predstavuje druh výroby alebo činnosti podniku alebo iného subjektu, ktorú obyvateľ aktuálne alebo v poslednom pracovnoprávnom vzťahu vykonával. Vzťahuje sa na obyvateľov starších ako 16 rokov, ktorí už niekedy pracovali.

Podľa SODB 2011 výrazne najväčšiu časť z 375 ekonomicky aktívnych obyvateľov Chrasť nad Hornádom predstavovali pracujúci v odvetví priemyselnej výroby (95 obyvateľov; 25 % z celkového počtu EAO). Významnejšie zastúpenie medzi pracujúcimi mali ešte odvetvia dopravy a skladovania (44 obyv.), veľkoobchodu a maloobchodu (43 obyv.) a stavebníctva (37 obyv.). Keďže je Chrasť nad Hornádom vidieckou obcou s malým počtom pracovných príležitostí, dôležitú úlohu v otázke zamestnanosti obyvateľstva zohráva dochádzka do zamestnania. Ako vidieť z nasledujúcej tabuľky, takmer traja z piatich ekonomicky aktívnych obyvateľov (57,60 %) musia za prácou odchádzať mimo obec svojho bydliska. Až v 11 odvetviach zo 14 bol podiel dochádzajúcich mimo obec svojho bydliska 80 % a vyšší. Najnižší podiel dochádzajúcich do zamestnania bol v odvetví poľnohospodárstva, lesníctva a rybolovu (v tomto odvetví sa teda v obci miesto práce najviac kryje s miestom bydliska), najvyšší podiel v odvetví dopravy a skladovania. Zo 43 osôb v kategórii „nezistené“ (osoby, ktoré neuviedli v ktorom odvetví pracujú) 11 dochádza za prácou mimo obec svojho bydliska.

Tabuľka 7: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa dochádzky do zamestnania a odvetvia ekonomickej činnosti

Odvetvie ekonomickej činnosti ³	Počet EAO	podiel	
		z toho dochádza do zamestnania	dochádzajúcich do zamestnania v danom odvetví (%)
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	15	4	26,67
Priemyselná výroba, ťažba a dobývanie	95	48	50,53
Dodávka energií, odpadové hospodárstvo	7	5	71,43
Stavebníctvo	37	23	62,16
Veľkoobchod, maloobchod	43	28	65,12
Doprava a skladovanie	44	37	84,09
Ubytovacie a stravovacie služby	4	3	75,00
Činnosti v oblasti nehnuteľností, financií, poisťovania, informácií a komunikácie	9	5	55,56
Odborné, vedecké a technické činnosti	5	4	80,00
Administratívne a podporné služby	9	5	55,56
Verejná správa a obrana	17	12	70,59
Vzdelávanie	23	17	73,91
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	13	8	61,54
Ostatné činnosti spolu	11	6	54,55
Nezistené	43	11	25,58
Spolu	375	216	57,60

Zdroj: SODB 2011

Najdôležitejším miestom dochádzky za prácou bolo pre obyvateľov Chraste nad Hornádom v čase Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011 mesto Spišská Nová Ves (do ktorého dochádzalo za prácou 77 obyvateľov, najviac do odvetvia priemyselnej výroby). Do inej obce v rámci okresu Spišská Nová Ves odchádzalo celkovo 104 osôb, do iných okresov v rámci SR celkom 34 osôb a do zahraničia 8 ekonomicky aktívnych obyvateľov (SODB 2011).

Jednou z dôležitých charakteristík pracovného trhu a zároveň významným ukazovateľom vyspelosti/zaostalosti regiónu je nastavenie výšky miezd v danom regióne. Obec leží v okrese Spišská Nová Ves a, ako napovedá tabuľka nižšie, tento okres patrí z hľadiska výšky priemerných nominálnych mesačných miezd zamestnancov medzi podpriemerné regióny Slovenska. V roku 2014 bola uvedená mzda v okrese Spišská Nová Ves (799 eur) nižšia ako priemer v Košickom kraji (908 eur) ako aj v Slovenskej republike (957 eur), zároveň však bola vyššia ako v okolitých okresoch Spiša (s výnimkou okresu Poprad).

Takáto pomerne vysoká úroveň priemernej nominálnej mesačnej mzdy (v porovnaní so susednými okresmi Spiša a s väčšinou ostatných okresov východného Slovenska) je odrazom pomerne dobrej úrovne ekonomiky v okrese Spišská Nová Ves a, navyše, tento faktor priaznivo pôsobí najmä na mladé obyvateľstvo, ktoré nie je nútené emigrovať z obce za lepšími ekonomickými podmienkami v takej miere, ako je tomu v iných, „zaostalejších“ obciach a okresoch.

³ kvôli zjednodušeniu a prehľadnosti sú niektoré odvetvia v danej tabuľke oproti klasifikácii SK NACE Rev.2 združené

Tabuľka 8: Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca (eur)

	2010	2011	2012	2013	2014
okres Spišská Nová Ves	652	726	752	746	799
okres Levoča	672	740	735	718	759
okres Gelnica	581	598	620	670	691
okres Kežmarok	611	620	635	648	680
okres Poprad	738	755	790	782	835
Košický kraj	792	848	851	855	908
Prešovský kraj	659	697	715	721	767
Slovenská republika	828	853	881	891	957

Poz.: údaje za podniky s 2 a viac zamestnancami

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza STATdat

V ostatných 10-15 rokoch, najmä v súvislosti s nástupom informačného veku a masívnym rozvojom informačno-komunikačných technológií, sa na trhu práce (predovšetkým na primárnom⁴) čoraz väčší dôraz kladie na digitálne zručnosti zamestnancov. Schopnosť osôb uplatniť sa na trhu práce je vo výraznej miere determinovaná úrovňou ich počítačových znalostí. Z tohto aspektu považujeme digitálnu gramotnosť obyvateľov Chráste nad Hornádom za menej priaznivú. Len jedna tretina obyvateľov ovláda prácu s internetom (35,4 % trvalo bývajúcich obyvateľov) a necelá 1/3 prácu s textom (32,5 %). Len štvrtina obyvateľov ovláda prácu s elektronickou poštou (27,7 % obyvateľov) a prácu s tabuľkami (25,1 %). Ozajstný počet obyvateľov ovládajúcich/neovládajúcich prácu s počítačom sa však môže líšiť, keďže približne 12,5 % obyvateľov neuviedlo svoje digitálne schopnosti.

Tabuľka 9: Obyvateľstvo podľa počítačových znalostí

Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu	práca s textom			práca s tabuľkami		
	áno	nie	nezistené	áno	nie	nezistené
	273	471	96	211	515	114
840	práca s elektronickou poštou (e-mail)			práca s internetom		
	áno	nie	nezistené	áno	nie	nezistené
	233	503	104	297	444	99

Zdroj: SODB 2011

Nezamestnanosť

Výrazným sociálno-ekonomickým javom spojeným s existenciou trhu práce je nezamestnanosť. Tá predstavuje jednak vážny ekonomický problém, pretože reprezentuje stratenú potenciálnu hodnotu celej ekonomiky, no zároveň je i významným sociálnym indikátorom, pretože, ako to dokazujú viaceré štúdie, je spojená s takými spoločenskými javmi, ako je zvýšená rozvodovosť, kriminalita, zlé mentálne a fyzické zdravie, rôzne sociálno-patologické javy a pod.

Existencia nezamestnanosti má teda silný vplyv na život samotných nezamestnaných. Strata zamestnania prináša pre jednotlivca rôzne negatívne dôsledky, ktoré sa netýkajú len poklesu životnej úrovne, spojeného s poklesom príjmu, ale aj výrazných zmien v každodennom živote, spoločenských vzťahoch, hodnotách, v sociálnych inštitúciách (najmä v rodine). Nezamestnaní majú menej priestoru pre prijímanie zásadných rozhodnutí o svojom živote a menšiu šancu rozvíjať svoje zručnosti. S výskytom nezamestnanosti, najmä dlhodobej, hrozí pre jednotlivca riziko asociálneho správania, spôsobené nadbytkom času, nudou, nedostatkom programu a povinností a vylúčením zo spoločnosti.

⁴ Na základe teórie duálneho trhu práce rozlišujeme primárny a sekundárny trh práce. Na primárnom trhu práce sú lepšie a výhodnejšie pracovné príležitosti s vyššou prestížou, poväčšine lepšie pracovné podmienky, možnosti profesionálneho rastu a vyššie mzdy. Na sekundárnom trhu práce sú pracovné miesta s nižšou prestížou, nižšou mzdovou úrovňou a nižšie sú aj kvalifikačné nároky na pracovníkov. Poväčšine sa tu jedná o „manuálnu“ prácu.

Medzi najcitlivejšie a najzávažnejšie dôsledky nezamestnanosti patrí výskyt chudoby. Chudoba a nezamestnanosť sú totiž veľmi úzko korelujúce fenomény, spôsobujúce jednotlivcom ťažké sociálne a psychologické dôsledky.

Počet uchádzačov o zamestnanie sa v obci pohybuje v rozmedzí cca 80 až 120. Miera nezamestnanosti sa teda v obci za ostatných 7 rokov pohybovala v rozpätí od 22,1 % (2008) po 33,3 % (2012), pričom možno pozorovať udržiavanie jej mimoriadne vysokej hladiny na úrovni cez 30 %. Pre porovnanie, k 31.12.2014 bola miera nezamestnanosti v okrese Spišská Nová Ves cca 18 %, Levoča 20 %, Kežmarok 30 %, Poprad 15 %, v Košickom kraji bola na úrovni 18,5 % a v Slovenskej republike 14 %. V Chrašti nad Hornádom je teda miera nezamestnanosti extrémne vysoká.

Tabuľka 10: Vývoj nezamestnanosti v obci

k 31.12.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet UoZ	83	110	115	120	125	120	120
Miera nezamestnanosti (%)	22,1	29,3	30,7	32,0	33,3	32,0	32,0

Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Na konci prvého kvartálu 2015 bolo v obci na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny evidovaných 125 uchádzačov o zamestnanie. Z tohto počtu bolo 74 mužov (59,2 %) a 51 žien (40,8 %). Z hľadiska vekovej štruktúry tvorili najvyšší podiel medzi UoZ uchádzači vo vekovej skupine 20-29 r.

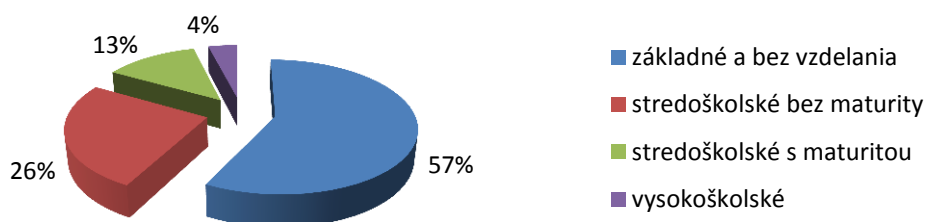
Tabuľka 11: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.3.2015

do 19 r.		20-29 r.		30-39 r.		40-49 r.		50-59 r.		nad 60 r.		UoZ spolu	
počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
7	5,6	33	26,4	27	21,6	29	23,2	29	23,2	0	0,0	125	100,0

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že so zvyšujúcim stupňom dosiahnutého vzdelania sa pre jednotlivých obyvateľov zvyšuje pravdepodobnosť uplatnenia na trhu práce. Z tohto hľadiska je v Chrašti nad Hornádom veľmi nepriaznivou skutočnosť, že zo 125 uchádzačov o zamestnanie na konci prvého kvartálu 2015 bolo až 57 % uoZ s najvyšším ukončeným základným vzdelaním. Štvrtinu uchádzačov tvorili UoZ bez maturity (výučný list), 13 % tvorili UoZ s maturitou a 4 % UoZ mali ukončené vysokoškolské vzdelanie.

Graf 8: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.3.2015

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

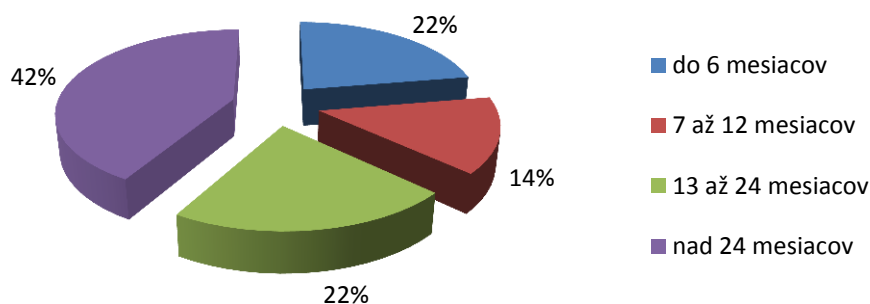
Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa doby evidencie patrí medzi najvýznamnejšie parciálne indikátory, poukazujúce na „zdravie“ ekonomickej a sociálnej sféry v tom – ktorom regióne. S nepriaznivou štruktúrou UoZ podľa doby evidencie (tzn. s vysokým podielom dlhodobo nezamestnaných osôb – nad 12 mesiacov) sa spájajú výrazné problémy ekonomickeho a sociálneho charakteru (vysoké sociálne dávky, „neschopnosť“ zamestnať takýchto obyvateľov, chudoba, sociálno-patologické javy a pod.). Z hľadiska štruktúry uchádzačov o zamestnanie podľa doby

evidencie sa sleduje predovšetkým podiel dlhodobo nezamestnaných osôb na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie, keďže dlhodobá nezamestnanosť patrí medzi výrazne negatívne ukazovatele socioekonomického rozvoja (resp. zaostalosti) daného regiónu.

V Slovenskej republike sa podiel krátkodobo nezamestnaných (do 6 mesiacov) pohybuje na úrovni cca 38 %, podiel strednodobo nezamestnaných (7 – 12 mesiacov) na úrovni cca 16 % a podiel dlhodobo nezamestnaných okolo úrovne 46 % (pričom Slovenská republika a špeciálne regióny východného Slovenska vykazujú dokonca najvyšší podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov v rámci všetkých regiónov Európskej únie). V Chrásti nad Hornádom bol podiel dlhodobo nezamestnaných obyvateľov (nad 12 mesiacov) k 31.3.2015 až 64 %, pričom 42 % UoZ je nezamestnaných viac ako 2 roky a takmer 30 % UoZ dokonca viac ako 4 roky, čo sú z hľadiska potenciálu zamestnať týchto ľudí veľmi nepriaznivé skutočnosti.

Graf 9: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.3.2015

Zdroj: UPSVaR, vlastné spracovanie

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa klasifikácie zamestnaní (KZAM) nám zatrieďuje nezamestnaných do skupín podľa toho, aký charakter malo pracovné miesto, ktoré zaujímal terajší uchádzač o zamestnanie pred tým, než sa stal nezamestnaným. Jednotlivé zamestnanie sú v KZAM rozdelené do tried podľa charakteru práce, zložitosti, zodpovednosti a kvalifikačnej náročnosti práce. Pri KZAM sa dôraz kladie na charakter pracovného miesta a nie na to, či zamestnanec v konkrétnom zamestnaní je viac alebo menej kvalifikovaný ako iný zamestnanec v rovnakom zamestnaní.

Výrazne najvyšší podiel v štruktúre UoZ v Chrásti nad Hornádom osoby bez pracovného zaradenia (47 zo 125) a pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (42 zo 125). Pri skupine osôb bez pracovného zaradenia ide najmä o tie osoby, ktoré predtým nikde nepracovali (ako napr. absolventi, ženy, ktoré boli hneď po skončení štúdia na materskej/rodičovskej dovolenke, dlhodobo nezamestnané osoby, ktoré si od skončenia štúdia doteraz žiadne zamestnanie nenašli a pod.). Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci sú tí UoZ, ktorí v poslednom zamestnaní vykonávali práce vyžadujúce si vedomosti na úrovni základnej školy (ako napr. jednoduché a rutinné práce vyžadujúce ručné nástroje a fyzickú silu – upratovanie, čistenie, kopanie jám, zametanie ulíc, stráženie majetku, ručné balenie, manipulácie s nákladmi a pod.).

Domový a bytový fond

Charakteristika bytového fondu Chrásti nad Hornádom je pomerne dobrá. Takmer všetky byty sú obývané vlastníkom daného bytu (150 zo 151), pričom až 95 % bytov má tečúcu vodu (143 zo 151). Najviac bytov má 3 obytné miestnosti (55), v obci sa však nachádza aj väčší počet veľkých domov s 5 a viac obytnými miestnosťami (46 z 151). Menej priaznivá je veková štruktúra bytov, keďže až 92 % z bytov, ktorých vek je známy, má viac ako 25 rokov.

Tabuľka 12: Byty podľa formy vlastníctva a systému dodávky vody

	byty obývané vlastníkom	družstevné byty	byty v nájme	iná forma vlastníctva bytu	nezistené	Spolu
v obytnej jednotke je tečúca voda	142	0	0	1	0	143
v obytnej jednotke nie je tečúca voda	0	0	0	0	0	0
nezistené	8	0	0	0	0	8
Byty spolu	150	0	0	1	0	151

Zdroj: SODB 2011

Tabuľka 13: Byty podľa obytných miestností

1 obytná miestnosť	2 obytné miestnosti	3 obytné miestnosti	4 obytné miestnosti	5 a viac obytných miestností	nezistené	Spolu bytov
5	13	55	32	46	0	151

Zdroj: SODB 2011

Tabuľka 14: Byty podľa obdobia výstavby

	pred r. 1919	1919-1945	1946-1990	1991-2000	2001-2011	nezistené	spolu
počet bytov	5	15	113	8	3	21	165

Zdroj: SODB 2011

Dopravná infraštruktúra

Cestná doprava

Obec Chrasť nad Hornádom leží na ceste III. triedy č. 536004⁵, ktorej začiatok aj koniec leží na ceste II. triedy č. II/536. Začiatkový bod tejto cesty III. triedy je na križovatke pri obci Jamník, ďalej cesta prechádza obcami Chrasť nad Hornádom a Vítkovce a končí v obci Spišský Hrušov. Severne od katastra obce prebieha spomínaná cesta II. triedy č. 536, vedúca zo Spišského Štvrtku do Spišských Vlách. Najbližšie napojenie Chraste na cestu I. triedy predstavuje cesta I/18 prechádzajúca cez Klčov. Najbližšie napojenie na najdôležitejšiu dopravnú tepnu Slovenska – diaľnicu D1, má obec pri Spišskom Podhradí a Spišskom Štvrtku (kde sa nachádzajú výjazdy na túto diaľnicu). Z aspektu pripojenia obce na nadradenú dopravnú infraštruktúru a na cesty I. triedy je teda poloha Chraste menej výhodná. Najdôležitejším dopravným uzlom pre obec je Spišská Nová Ves a tiež mesto Poprad, na území ktorého sa nachádzajú zastávky medzinárodnej autobusovej i železničnej prepravy ako i medzinárodné letisko. Linky autobusovej dopravy zabezpečujú pre obyvateľov obce spojenie s okolitými obcami a mestami. Miestne komunikácie v Chrašti nad Hornádom majú prevažne bezprašnú povrchovú úpravu s rôznym šírkovým usporiadaním. Kvalita cesty III. triedy ako aj miestnych komunikácií v obci je na nižšej úrovni.

Statická a pešia doprava

Odstavné parkovacie plochy pre osobné automobily (nie oficiálne parkoviská) sa nachádzajú pri obecnom úrade, pri kostole (a škole) a pri predajni potravín. Do budúcnosti je preto vhodné, v nadväznosti na všeobecný trend rozvoja automobilovej dopravy a zvyšovania počtu áut

⁵ V súčasnosti (jeseň 2015) nastáva v SR prečíslovanie niektorých ciest I. triedy a všetkých ciest III. triedy, pričom v rámci označovania ciest platí prechodné obdobie. Cesta III. triedy č. 536004 mení svoje číslo na 3243.

v domácnostiach, počítať s výstavbou nových odstavňích plôch pre vozidlá najmä v lokalitách so zvýšenou hustotou parkujúcich áut (obecný úrad, kostol, cintorín).

Chodníky sú v obci vybudované len vo veľmi krátkom úseku popri ceste III. triedy. Čiastočnou bariérou z hľadiska prípadnej výstavby nových chodníkov pozdĺž komunikácií v intraviláne obce sú morfológické a územno-technické charakteristiky príľahlého územia, keďže tesne na vozovku nadväzujú rodinné domy s pozemkami súkromných osôb. V strednodobom horizonte je vhodné uvažovať s výstavbou chodníkov aspoň v miestach, kde to lokálne podmienky dovoľujú.

Železničná a letecká doprava

Chrasť nad Hornádom má priame železničné spojenie, keďže centrálnou časťou obce prechádza najdôležitejšia železničná tepna Slovenska (ktorá je zároveň aj medzinárodným prepravným koridorom). V obci je vybudovaná železničná zastávka, zastavenia tu však majú len osobné vlaky. Najbližšia železničná zastávka celoštátneho a medzinárodného významu sa nachádza v Poprade, rovnako sa v Poprade nachádza aj letisko medzinárodného významu (odkiaľ však lieta len málo pravidelných liniek a uskutočňujú sa tu poväčšine len charterové lety). Ďalšie letisko sa nachádza v Košiciach, to ponúka širšie možnosti spojenia s Európou ako Poprad. Veľký význam má však letisko Kraków-Balice, ktoré zabezpečuje spojenie s väčšinou Európy.

Technická infraštruktúra

V Chrašti nad Hornádom je vybudovaný verejný vodovod, jeho prevádzkovateľom je obec. Kanalizáciu obec vybudovanú nemá. Priaznivým momentom je však napojenie budov v obci na plyn. Verejné osvetlenie je v obci vybudované, to sa postupne rekonštruuje a zastarané svietidlá sa vymieňajú za energeticky úspornejšie svetelné body. V čase spracovania tohto PHSR (jeseň 2015) ostávalo zrekonštruovať ešte cca 50 svietidiel. Mobilný signál je v obci dostupný od všetkých mobilných operátorov a dostupný je tiež internetové pripojenie.

Tabuľka 15: Vybavenie technickou infraštruktúrou

Technická infraštruktúra	
vodovod	áno
kanalizácia	nie
ČOV	nie
plyn	áno
elektrina, verejné osvetlenie	áno
mobilný operátor	áno
internet	áno

Zdroj: Obecný úrad

Zdravotnícka a sociálna infraštruktúra a služby

Obyvatelia obce musia za zdravotnou starostlivosťou dochádzať. Ambulancie praktického lekára pre dospelých, pre deti a dorast, stomatologická ambulancia ako aj rôzne ďalšie zdravotnícke ambulancie a špecializované zdravotnícke zariadenia sa nachádzajú najmä v Spišskej Novej Vsi, v Poprade a v Levoči. Najbližšie ambulancie pre obyvateľov Chrašte nad Hornádom sa však nachádzajú v Spišskom Hrušove. Záchranná zdravotná služba s územnou pôsobnosťou pre obec sídli v Spišskej Novej Vsi. Najbližšia stanica Hasičského a záchranného zboru (profesionálnych hasičov) sídli taktiež v Spišskej Novej Vsi. V obci funguje aj Dobrovoľný hasičský zbor, ktorý v prípade mimoriadnej udalosti spolupracuje s profesionálnymi hasičmi.

V obci sa nenachádza pobočka pošty. Najbližšia pobočka banky, bankomat a najbližšia pobočka zdravotnej poisťovne sa nachádzajú v Spišskej Novej Vsi. V budove v centrálnej časti obce je situovaná predajňa zmiešaného tovaru.

Tabuľka 16: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2015)

Praktický lekár pre dospelých	nie	Pošta	nie
Praktický lekár pre deti a dorast	nie	Predajňa zmiešaného tovaru	áno
Stomatologická ambulancia	nie	Bankomat	nie
Lekárneň	nie	Čerpacia stanica	nie
Záchranná zdravotná služba	nie	stanica Hasičského a záchr. zboru	nie
Stanica opatrovateľskej služby	nie	Dobrovoľný hasičský zbor	áno

Zdroj: Obecný úrad

Okrem vyššie uvedených základných zariadení a služieb sociálnej infraštruktúry sa v obci nachádzajú (resp. sú pre obyvateľov dostupné) aj ďalšie služby, ako napr. kamenárstvo (kamenársky servis, výroba hrobových kompletov, pomníkov a pod.), upratovacie práce, zväračské práce, zemné a stavebné práce, pomocné stavebné práce, dokončovacie stavebné práce, maliarske a natieračské práce, lešenárske práce a pod.

Významným poskytovateľom sociálnych služieb v obci je aj samospráva. Obec je zapojená do projektu terénnej sociálnej práce, ktorý je zameraný na poskytovanie sociálnych služieb marginalizovaným komunitám prostredníctvom terénnych sociálnych pracovníkov (odborná pomoc a hľadanie riešení rôznych sociálnych problémov, poskytovanie informácií a sociálneho poradenstva v krízových situáciách, v prípade potreby sprostredkovanie informácií a sprevádzanie klientov do inštitúcií, mapovanie potrieb členov marginalizovanej komunity a pod.). V spolupráci s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny je Chrasť nad Hornádom zapojená aj do projektu menších obecných služieb, ktorého cieľom je udržiavať pracovné návyky u dlhodobo nezamestnaných obyvateľov. Okrem toho obec poskytuje dôchodcom možnosť zakúpiť si obed v školskej jedálni.

Školstvo, kultúra a šport

V Chrašti nad Hornádom sa nachádza len základná škola 1.-4. ročník a materská škola. Tieto sídla v spoločnej budove spolu so školskou jedálňou, ich zriaďovateľom je obec. Do materskej školy chodí cca 20 detí, základnú školu navštevuje každoročne okolo 55 žiakov. Najbližšia stredná škola, ktorú môžu študenti z obce navštevovať, sa nachádza v Spišskej Novej Vsi. Ďalšie stredné školy sa nachádzajú najmä v okolitých mestách.

Obec má postavenú multifunkčnú budovu, ktorá slúži ako obecný úrad, kultúrny dom a šatne TJ Sokol. Spoločenská sála kultúrneho domu je k dispozícii na organizáciu rôznych kultúrno-spoločenských podujatí (svadby, plesy, zábavy, diskotéky, rodinné oslavy, firemné akcie, tiež divadelné predstavenia a rôzne iné podujatia). Pre potreby obyvateľov má obec zriadenú knižnicu, ktorá sa nachádza v budove starej školy. Okrem toho má obec pri hlavnej ceste aj novo zrekonštruovanú multifunkčnú budovu – kultúrno-spoločenské centrum. Nachádzajú sa tu spoločenské priestory pre mládež a garáž slúži na uloženie požiarnej techniky miestneho DHZ.

Kultúrno-spoločenský a športový život v obci nie je veľmi bohatý. Samospráva obce spravidla vo februári organizuje pre obyvateľov fašiangové posedenie s občerstvením. V júni sa koná spoločenská udalosť pri príležitosti stavania mája a v tom istom mesiaci obec organizuje aj triatlonové preteky mládeže, spojené s oslavami Dňa detí. V letnom období, spravidla v júli, sa na miestnom futbalovom ihrisku koná futbalový turnaj vyslúžilcov a v októbri samosprávne orgány pozývajú dôchodcov na malé posedenie pri príležitosti osláv Mesiaca úcty k starším. Kultúrno-spoločenský život v obci je dopĺňajú dve hudobné skupiny, v ktorých repertoári sú tak ľudové, ako aj moderné piesne a ktoré hrávajú na rôznych svadbách, plesoch, stužkových slávnostiach, zábavách, firemných večierkoch a iných oslavách v širokom okolí. Ide o hudobné skupiny Crazy a Ronet.

Pre potreby športového vyžitia obyvateľov má obec v juhovýchodnej časti, pri budove obecného úradu, vybudovaný futbalový areál. V tomto areáli hrávajú svoje zápasy 2 futbalové tímy TJ Sokol Chrasť nad Hornádom. V súčasnosti (sezóna 2015/2016) hrá družstvo dospelých v 6. lige a družstvo starších žiakov v skupine U15-A. Obe tieto súťaže sú riadené Spišským oblastným futbalovým zväzom

so sídlom v Spišskej Novej Vsi. Okrem futbalového areálu je pre deti v areáli základnej a materskej školy vybudované detské ihrisko, to si však vyžaduje rekonštrukciu.

Tabuľka 17: *Infraštruktúra kultúry a športu*

Kultúrny dom	áno	Telocvičňa	nie
Kino	nie	Športové ihrisko prírodné	áno
Knižnica	áno	Športové ihrisko umelé	nie
Ochotnícky divadelný súbor	nie	Športový klub	áno
Folklórny súbor	nie		

Zdroj: Obecný úrad

Podobne ako je tomu v iných vidieckych obciach, aj v Chrásti nad Hornádom má dôležité postavenie v živote obce cirkev, ktorá mala odjakživa významný vplyv na náboženské, kultúrne a spoločenské dianie. Obyvateľstvo obce je takmer výlučne rímskokatolíckeho vierovyznania. Bohoslužby a rôzne obrady sú vykonávané v rímskokatolíckom farskom kostole sv. Trojice, ktorý je od roku 1963 zaradený medzi pamiatkové objekty. Ide o pôvodne románsku stavbu s obdĺžnikovým pôdorysom a s trojapsidovým záverom. Kostol je jednolodový a má jednu vežu. Vek tohto kostola je neistý, rôzni bádatelia ho datujú do obdobia Veľkej Moravy, benediktínskej misie v 11.-12. storočí alebo obdobia po tatárskom vpáde v polovici 13. storočia.

Administratívno-správne služby

Na kvalitu života obyvateľov obce vplýva aj dostupnosť administratívno-správnych služieb subjektov verejnej správy. Možno konštatovať, že čím viac služieb je v obci dostupných, tým väčší je komfort obyvateľstva. Dostupnosť (blízkosť; nízka náročnosť na dochádzku za danými službami, či už z hľadiska vzdialenosti alebo času) administratívno-správnych služieb patrí medzi dôležité faktory ovplyvňujúce migračný pohyb obyvateľstva v obci.

Tabuľka 18: *Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb*

Sídlo matričného úradu	Markušovce
Sídlo pracoviska daňového úradu	Spišská Nová Ves
Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru	Markušovce
Sídlo Okresného súdu	Spišská Nová Ves
Sídlo Okresného úradu	Spišská Nová Ves
Sídlo Územnej vojenskej správy	Košice
Sídlo pobočky Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Spišská Nová Ves

Zdroj: vlastné spracovanie

Hospodárske pomery

Polohová atraktivita územia

V Slovenskej republike sa v plnej miere uplatňuje západo-východný gradient rozvoja, ktorý je odzrkadlením západo-východného gradientu rozvoja v Európe (v súvislosti s ekonomickou výkonnosťou krajín sa v Európe spomína taktiež severo-južný gradient rozvoja). Na Slovensku sa daná skutočnosť prejavuje tým spôsobom, že najvyspelejšie regióny sa nachádzajú v jeho západnej a najzaostalejšie v jeho východnej časti, pričom úroveň rozvoja smerom od západu na východ postupne klesá⁶ (najmä čo sa týka ukazovateľov ako tvorba HDP, miera nezamestnanosti, ekonomická aktivita obyvateľstva, príjmy obyvateľstva, tvorba nových pracovných miest, ale aj

⁶ Presnejšie, v súvislosti s úrovňou rozvoja jednotlivých slovenských regiónov sa v odbornej literatúre spomína rozdelenie Slovenska na bohatý (severo) západ a chudobný (juho) východ, pričom región Spiša patrí práve do tej chudobnejšej časti.

infraštruktúrne vybavenie regiónov, kvalita domového a bytového fondu a pod). Makropolitická atraktivita obce Chrasť nad Hornádom, ležiacej na východnom Slovensku, je teda z aspektu jej potenciálu pre prítiahnutie investícií nízka, keďže ekonomicky najrozvinutejšie regióny krajiny sa nachádzajú najmä na západe (s výnimkou funkčných mestských regiónov Košíc a Prešova).

Rovnako ako má obec z makropolitického hľadiska nevýhodnú polohu v menej rozvinutom regióne Spiša, aj z mezopolitického hľadiska je jej lokalizácia pomerne nevýhodná. Poloha obce vo vzťahu k regionálnym ekonomickým centrami a vo vzťahu k dopravnej infraštruktúre nadregionálneho významu (prítomnosť ktorej významne zvyšuje lokalizačný potenciál územia pre rôzne investície) je totižto málo priaznivá. Najvýraznejšími ekonomickými centrami v regióne sú mestá Poprad a Spišská Nová Ves. Najmä mesto Poprad s viac ako 50 000 obyvateľmi predstavuje pomerne rozvinutý priemyselný uzol s dominanciou strojárskemu priemyslu, no jeho vzdialenosť od obce je cca 40 km. Viacero výrobných podnikov a rôznych služieb sa nachádza aj v Spišskej Novej Vsi, pričom Chrasť nad Hornádom leží na ceste III. triedy, mimo hlavných komunikačných trás a od okresného mesta je vzdialená 13 km. Najdôležitejšie cestné komunikačné línie nadregionálneho významu sú najbližšie k Chrašti vedené okolím Levoče a Spišského Podhradia. Obcou síce prechádza hlavný železničný ťah Slovenska, zastávku tu však majú len osobné vlaky.

Vzhľadom na vyššie uvedené by asi nebolo namieste domnievať sa, že priamo Chrasť nad Hornádom má veľký potenciál pre prilákanie rôznych významných investícií (napr. do priemyselnej výroby) s vyšším počtom nových pracovných miest. V blízkosti obce sa však nachádzajú viaceré centrá zamestnanosti (najmä Spišská Nová Ves; vzdialenejšie sú už Poprad a Levoča), ktoré zabezpečujú pracovné príležitosti pre široké okolie a ktoré majú zároveň potenciál tvorby ďalších nových pracovných miest. Obyvateľstvo obce teda môže svoju zamestnanosť riešiť formou dennej dochádzky do zamestnania do okolitých miest.

Organizačná štruktúra ekonomiky

K 31.12.2014 bolo v Chrašti nad Hornádom v registri štatistických jednotiek vedených celkom 34 právnych subjektov. Z tohto počtu bolo 85 % podnikateľských subjektov. Spomedzi všetkých právnych subjektov bolo 26 % právnických osôb (9 subjektov) a 74 % (25 subjektov) súkromne podnikajúcich fyzických osôb nezapísaných v obchodnom registri vrátane fyzických osôb podnikajúcich na základe iného ako živnostenského oprávnenia (slobodné povolania, samostatne hospodáriaci roľníci). V štruktúre právnických osôb mali prevahu právnické osoby neziskové (5) nad ziskovými (4). Medzi fyzickými osobami – podnikateľmi dominovali (prirodzene) živnostníci. V obci už niekoľko rokov po sebe pôsobí jeden samostatne hospodáriaci roľník a 2 roky fyzická osoba - podnikateľ so slobodným povolaním. Vývoj celkového počtu právnych subjektov bol v ostatných piatich rokoch v obci ustálený, nemožno identifikovať žiadny výraznejší trend z hľadiska zvyšovania alebo znižovania celkového počtu právnych subjektov v obci. U právnických osôb došlo k miernemu nárastu ich počtu, u fyzických osôb – podnikateľov, naopak, k miernemu poklesu (zapríčinenému miernym poklesom počtu živnostníkov).

Tabuľka 19: Subjekty podľa právnej formy v obci Chrasť nad Hornádom

k 31.12.	Subjekty spolu	v tom: Právnické osoby			v tom: Fyzické osoby-podnikatelia			
		spolu	ziskové ¹	neziskové	spolu	živnostníci	SHR ²	SP ³
2010	33	6	2	4	27	26	1	0
2011	34	7	3	4	27	26	1	0
2012	35	9	4	5	26	25	1	0
2013	35	9	4	5	26	24	1	1
2014	34	9	4	5	25	23	1	1

¹Právnické osoby, vykonávajúce sústavnú činnosť za účelom dosiahnutia zisku, podnikajúce podľa obchodného zákonníka, príspevkové organizácie vytvárajúce zisk, spoločenstvá vlastníkov pozemkov

²Samostatne hospodáriaci roľníci

³Slobodné povolania (lekári, audítori, advokáti, komerční právnici...)

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Podnikateľské prostredie je závislé od živnostníkov a podnikov, pričom tieto sú hlavným zdrojom ekonomickej výkonnosti a tvorby nových pracovných miest. Podľa právnej formy v štruktúre podnikateľských subjektov v obci dominujú (prirodzene) živnostníci, ktorí tvoria približne 79 % podiel spomedzi všetkých podnikateľských právnych subjektov.

Živnostníci sú fyzické osoby podnikajúce podľa zákona č. 455/1991 Zb. v znení neskorších predpisov o živnostenskom podnikaní na základe živnostenského listu alebo koncesie. Vhodným ukazovateľom, vyjadrujúcim ochotu obyvateľov k samozamestnávaniu, je miera podnikateľskej aktivity, vyjadrená počtom živnostníkov na 1000 obyvateľov. V Chrašti nad Hornádom bola v roku 2014 zaznamenaná miera podnikateľskej aktivity na úrovni 26 živnostníkov na 1000 obyvateľov. Pre porovnanie, počet živnostníkov na 1000 obyvateľov sa v Slovenskej republike pohybuje okolo úrovne 70, v Bratislavskom kraji 100 (najviac medzi kraji) a v Banskobystrickom kraji 60 (najmenej medzi kraji). V rámci okresov sa hodnota tohto ukazovateľa pohybuje v rozmedzí od približne 40 živnostníkov na 1000 obyvateľov v najzaostalejších okresoch ako Revúca a Rimavská Sobota po cca 140 živnostníkov na 1000 obyvateľov v najrozvinutejších okresoch – teda v mestských okresoch Bratislavy. Možno teda konštatovať, že ochota obyvateľov Chrašte nad Hornádom k samozamestnávaniu (ochota podnikat) je na veľmi nízkej úrovni.

Polnohospodárstvo, lesníctvo a priemysel

V štruktúre poľnohospodárskej pôdy v katastri obce Chrasť nad Hornádom výrazne dominujú trvalé trávne porasty s celkovou rozlohou 398,8 ha. Len veľmi malú časť poľnohospodárskeho pôdneho fondu zaberá aj orná pôda a záhrady. V poľnohospodárskej výrobe má teda vzhľadom k rozsiahlym plochám trvalých trávnych porastov priaznivejšie podmienky živočíšna výroba. V štruktúre pôdneho fondu dominujú lesné pozemky s rozlohou 429,9 ha.

V katastri obce hospodária tri veľké subjekty poľnohospodárskej výroby. Sú to Blaumont, s.r.o. so sídlom v Markušovciach (zaoberá sa rastlinnou aj živočíšnou výrobou, chovom hovädzieho dobytku a oviec; má viac ako 20 zamestnancov), Družstvo MHK so sídlom v Chrašti nad Hornádom (zaoberá sa taktiež zmiešaným hospodárstvom) a Agromajer HOK, s.r.o., taktiež z Chrašte nad Hornádom (rovnako zmiešané hospodárstvo). V poľnohospodárskej výrobe v katastri obce dominuje chov oviec a hovädzieho dobytku. V obci dlhodobo pôsobí aj 1 samostatne hospodáriaci roľník, ktorý vykonáva svoju činnosť ako hlavný zdroj obživy.

Tabuľka 20: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2014; v ha)

Poľnohospodárska pôda						
orná pôda	chmeľnice	vinice	záhrady	ovocné sady	TTP	spolu
23,1	0,0	0,0	5,2	0,0	398,8	427,1
Nepoľnohospodárska pôda						
lesné pozemky	vodné plochy	zastavané plochy a nádvoria	ostatné plochy		spolu	
429,9	10,9	33,3	37,5		511,6	
Celková výmera územia						938,7

Zdroj: Štatistický úrad SR databáza DATAcube, vlastné spracovanie

Priemyselná výroba sa v obci nenachádza. Súvisí to najmä s málo hodnými lokalizačnými faktormi pre umiestnenie priemyselnej výroby a s pomerne chudobnou surovinovou bázou v okolí. Jedinú výrobnú prevádzku v obci predstavuje kamenárstvo. Obyvatelia Chrašte nad Hornádom, pracujúci v priemysle, dochádzajú v súčasnosti do práce najčastejšie do priemyselných podnikov v Spišskej Novej Vsi.

Cestovný ruch

Cestovný ruch predstavuje interdisciplinárne odvetvie hospodárstva, na realizácii ktorého sa podieľa mnoho ďalších oblastí, ako sú napr. poľnohospodárstvo (v ostatnom období najmä ekologické poľnohospodárstvo a agroturistika), priemysel, stavebníctvo, služby a pod. Lokalizačné predpoklady cestovného ruchu vyjadrujú príťažlivosť územia pre účastníkov cestovného ruchu, vytvárajú motiváciu pre návštevu danej lokality. Chrasť nad Hornádom leží v blízkosti významného turistického regiónu v rámci Slovenska – Slovenského raja. Neďaleko sa nachádzajú aj ďalšie národné parky – najatraktívnejší turistický región v rámci Slovenska – Tatry, tiež Nízke Tatry a Pieniny.

Okrem národných parkov sa v blízkosti obce nachádzajú na Spiši aj mnohé kultúrnohistorické a umelecko-historické pamiatky. Umelo vytvorené lokalizačné predpoklady CR (spoločenské aj kultúrno-historické) sú teda taktiež na výbornej úrovni. Z kultúrno-historických hmotných pamiatok a zariadení sa v blízkom okolí nachádza súbor kultúrnych pamiatok UNESCO pod názvom „Levoča, Spišský hrad a pamiatky okolia“, do ktorého patrí centrum mesta Levoča s Chrámom svätého Jakuba, dielom Majstra Pavla z Levoče, Radnicou, Thurzovým domom a ďalšími historickými stavbami na levočskom námestí, ďalej Spišský hrad, Spišská Kapitula, Spišské Podhradie a kostol sv. Ducha v Žehre. V Kežmarku sa nachádza ďalšia lokalita UNESCO - evanjelický drevený artikulórný kostol Najsvätejšej Trojice, patriaci do súboru Drevených chrámov v slovenskej časti Karpatského oblúka. Okrem pamiatok UNESCO sa v blízkom okolí Chraste nad Hornádom nachádzajú pamiatkové rezervácie v Spišskej Sobote (námestie), Kežmarku (hrad, mestské hradby, unikátne námestie, evanjelické lýceum a ďalšie stavby), Levoči (námestie) a Spišskej Kapitule (komplex cirkevných budov). V blízkych Markušovciach sa nachádza známy Letohrádok Dardanely alebo Mariássyovský kaštieľ.

Medzi lokalizačné predpoklady CR patria aj kultúrno-spoločenské a športové podujatia, ktoré taktiež prispievajú k atraktivite okolitého regiónu a významne zvyšujú jeho návštevnosť. Počas roka sa ich v blízkom okolí koná obrovské množstvo (medzinárodný festival horských filmov v Poprade, Medvedie dni, Benátska noc, Spartan race a mnoho ďalších kultúrno-spoločenských a športových podujatí v Tatrách; medzinárodný festival remesiel a ľudovej kultúry ELRO v Kežmarku, Mariánska púť v Levoči, Hradobranie na Spišskom hrade a pod.). Lokalizačné predpoklady cestovného ruchu (prírodné aj umelo vytvorené) v okolitom regióne sú teda na výbornej úrovni.

Okrem lokalizačných predpokladov hrajú veľmi dôležitú úlohu v rámci rozvoja regiónu aj realizačné predpoklady cestovného ruchu, medzi ktoré patrí doprava a materiálno-technická základňa (stravovacie, ubytovacie a športovo-technické zariadenia, zariadenia služieb a obchodu a špeciálne zariadenia).

Dopravná infraštruktúra je v regióne na dobrej úrovni. V posledných rokoch prebehla rekonštrukcia mnohých ciest, čo zabezpečilo zvýšenú kvalitu cestných komunikácií v regióne. Dopravné spojenie s okolitými obcami a mestami je zabezpečené autobusovou a železničnou dopravou. Materiálno-technická základňa je v okolitom regióne taktiež na pomerne dobrej úrovni, keďže je tu vybudovaných množstvo ubytovacích a stravovacích zariadení, lanoviek, vlekov, lyžiarskych tratí, rôznych atrakcií ako aj zariadení služieb a obchodov (najmä v Tatrách a Slovenskom raji).

Chrasť nad Hornádom má teda z hľadiska svojej polohy v blízkosti prírodných atrakcií aj kultúrno-historických pamiatok pomerne priaznivé predpoklady rozvoja cestovného ruchu. Slabou stránkou sú však lokalizačné a realizačné predpoklady rozvoja cestovného ruchu priamo v obci, teda také, ktoré by dokázali pritiahnúť turistov. Vybudované je tu len jedno športové ihrisko a nenachádzajú sa tu žiadne komerčné ubytovacie ani stravovacie zariadenia. V prípade, že by sa v obci vybudovali rôzne zariadenia cestovného ruchu, tie by vstupovali do ostrého konkurenčného boja so zariadeniami v obciach, ležiacich priamo v národných parkoch, príp. so zariadeniami v bezprostrednej blízkosti kultúrno-historických pamiatok alebo športových zariadení. Aby dokázala obec vo väčšej miere pritiahnúť turistov, musela by vybudovať takú atrakciu cestovného ruchu, ktorá je v širokom okolí jedinečná (príp. nemusela by byť jedinečná atrakcia, muselo by sa však vybudovať viacero vzájomne prepojených zariadení, kvôli ktorým by sa turistovi oplatilo zastaviť a ostať). S ohľadom na vyššie uvedené možno konštatovať, že cestovný ruch bude aj v budúcnosti zohrávať v rozvoji obce Chrasť nad Hornádom pravdepodobne len okrajovú úlohu.

Finančná analýza

Finančné hospodárenie obce sa realizuje prostredníctvom rozpočtu obce, zostavovaného podľa dikcie § 9 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení na obdobie jedného kalendárneho roka. Pravidlá rozpočtového hospodárenia obce upravuje zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V § 5 uvedeného zákona sú príjmy obce definované nasledovne:

- a) výnosy miestnych daní a poplatkov podľa osobitného predpisu
- b) nedaňové príjmy z vlastníctva a z prevodu vlastníctva majetku obce a z činnosti obce a jej rozpočtových organizácií podľa tohto alebo osobitného zákona,
- c) úroky a iné príjmy z finančných prostriedkov obce,
- d) sankcie za porušenie finančnej disciplíny uložené obcou,
- e) dary a výnosy dobrovoľných zbierok v prospech obce,
- f) podiely na daniach v správe štátu podľa osobitného predpisu,
- g) dotácie zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok a dotácie zo štátnych fondov,
- h) ďalšie dotácie zo štátneho rozpočtu v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok,
- i) účelové dotácie z rozpočtu VÚC alebo z rozpočtu inej obce na realizáciu zmlúv podľa osobitných predpisov,
- j) prostriedky z EÚ a iné prostriedky zo zahraničia poskytnuté na tento účel,
- k) iné príjmy ustanovené osobitnými predpismi.

Obec môže na plnenie svojich úloh použiť aj prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov, prostriedky získané z rozdielu medzi výnosmi a nákladmi z podnikateľskej činnosti po zdanení, návratné zdroje financovania a združené prostriedky.

V súlade s § 9 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy zostavuje viacročný rozpočet. Tento viacročný rozpočet predstavuje ekonomický nástroj finančnej politiky obce, v ktorom sú v rámci jej pôsobnosti vyjadrené zámery rozvoja územia a potrieb obyvateľov vrátane programov obce najmenej na tri rozpočtové roky.

Prehľad majetku a zdrojov

Hodnota dlhodobého majetku obce Chrasť nad Hornádom k 31.12.2014 bola 1 008 243,89 eur. V dlhodobom majetku je teda viazaných až 95 % zdrojov obce. Jeho výrazne dominantnú zložku (905 686,79 eur) tvorí dlhodobý hmotný majetok v podobe pozemkov a stavieb, menšie zdroje má obec aj v dlhodobom finančnom majetku (akcie Podtatranskej vodárenskej spoločnosti, a.s. v hodnote 102 557,10 eur). Obežný majetok k uvedenému dátumu predstavoval 48 751,04 eur.

Na konci roku 2014 obec evidovala pohľadávky v celkovej výške 42 784,10 eur, pričom celú túto sumu predstavovali pohľadávky krátkodobé. Celkové záväzky obce k uvedenému dátumu boli vo výške 141 839,78 eur. Dominantnú zložku tejto sumy tvorili krátkodobé záväzky vo výške 62 049,14 eur, dlhodobé záväzky boli vo výške 32 907,76 eur. Financovanie obce je zaťažené dvomi prijatými bankovými úvermi. K 31.12.2014 ostávalo splatiť z municipálneho úveru ešte 32 416,95 eur (termín jeho splatnosti je v roku 2018) a z termínovaného úveru 13 865,93 eur (splatnosť v roku 2019).

Tabuľka 21: Bilancia aktív a pasív k 31.12.2014 (eur)

AKTÍVA	1 056 994,93	PASÍVA	1 056 994,93
Neobežný majetok spolu	1 008 243,89	Vlastné imanie	658 238,89
Dlhodobý nehmotný majetok	0,00	Výsledok hospodárenia	658238,89
Dlhodobý hmotný majetok	905 686,79	-minulé roky	N/A
Dlhodobý finančný majetok	102 557,10	-účtovné obdobie	N/A
Obežný majetok spolu	48 751,04	Záväzky	141 839,78
Zásoby	885,92	Rezervy	600,00
Zúčtovanie medzi subjektmi VS	0,00	Zúčtovanie medzi subjektmi VS	0,00
Pohľadávky	42 784,10	Záväzky	94 956,90
Finančné účty	5 081,02	Bankové úvery a ostatné	46 282,88
Časové rozlíšenie	0,00	Časové rozlíšenie	256 916,26

Zdroj: Záverečný účet obce za rok 2014

Analýza príjmov a výdavkov

Celkové príjmy obce v roku 2014 boli 455 603,87 eur. Z tejto sumy predstavovali bežné príjmy 94,76 %, kapitálové príjmy 0,00 % a príjmové finančné operácie 3,85 %. Najväčšiu zložku celkových príjmov obce tvoria účelovo viazané prostriedky – granty a transfery. Z nich dominantný podiel majú transfery pre školstvo (základnú a materskú školu), ktoré obec posúva ďalej do rozpočtu školy. Medzi ostatné granty a transfery patria napr. prostriedky na matriku, ŽP, voľby, kultúrne poukazy, AOTP a pod. Veľmi významnú zložku celkových príjmov obce tvorí výnos z dane z príjmov poukázaný územnej samospráve (podielové dane od štátu vo výške 187 619,66 eur). Tieto podielové dane tvorili v roku 2014 dve pätiny celkových príjmov. Ďalšie vlastné príjmy obce – z dane z nehnuteľností a z ostatných miestnych daní a poplatkov tvoria 3,50 % z celkových príjmov. Menším zdrojom príjmov sú aj nedaňové príjmy (najmä poplatok za odber vody, za stravné a pod.).

Tabuľka 22: Štruktúra príjmov obce v roku 2014

	eur	Podiel na bežných príjmoch (%)	Podiel na celkových príjmoch (%)
Bežné príjmy celkom	431 715,30	100,00	94,76
Daňové príjmy	203 545,68	47,15	44,68
- <i>podielové dane</i>	<i>187 619,66</i>	<i>43,46</i>	<i>41,18</i>
- <i>dane z nehnuteľností</i>	<i>8 507,34</i>	<i>1,97</i>	<i>1,87</i>
- <i>iné miestne dane a poplatky</i>	<i>7 418,68</i>	<i>1,72</i>	<i>1,63</i>
Nedaňové príjmy	17 327,75	4,01	3,80
Granty a transfery	210 841,87	48,84	46,28
Kapitálové príjmy celkom	0,00	-	0,00
Príjmové finančné operácie	17 525,93	-	3,85
Nerozpočtované príjmy	6 362,64	-	1,40
Príjmy spolu	455 603,87	-	100,00

Poz.: medzi nedaňové príjmy patria príjmy z podnikania, vlastníctva majetku, administratívnych poplatkov, úrokov a výnosov z vkladov.

Zdroj: Záverečný účet obce 2014, upravené

Celkové výdavky obce v roku 2014 boli vo výške 453 879,77 eur. Z tejto sumy bežné výdavky predstavovali 415 018,06 eur (91,44 % celkových výdavkov), kapitálové výdavky 8 726,54 eur (1,92 % celkových príjmov – nákup pozemkov, realizácia stavieb v zásobovaní vodou) a výdavkové finančné operácie boli vo výške 18 365,93 eur (4,05 % celkových výdavkov – splácanie úverov). Bežné výdavky tvorili až 96,13 % bežných príjmov. Tieto výdavky predstavujú finančné zdroje na bežný chod

samosprávy, sú spotrebované bez toho, aby prinášali priamy efekt pre rozvoj obce. Jedná sa najmä o mzdy a odvody zamestnancov obce (vrátane škôl) a prevádzkové výdavky za tovary a služby. Z hľadiska percentuálnej bilancie príjmov a výdavkov vo vzťahu k rozpočtovaným prostriedkom na rok 2014 možno konštatovať, že k 31.12.2014 predstavovali daňové príjmy 100 % plnenie, nedaňové príjmy 94 % plnenie a granty a transfery 82 % plnenie. Bežné príjmy tak predstavovali 90 % plnenie, kapitálové príjmy rozpočtované neboli a príjmové finančné operácie 86 % plnenie. Naproti tomu, u bežných výdavkov došlo k 92 % čerpaniu, u kapitálových výdavkov k 32 % čerpaniu a u výdavkových finančných operácií došlo k 83 % čerpaniu (Záverečný účet obce 2014).

Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu

Dotazníkový prieskum názorov obyvateľstva bol realizovaný v mesiaci október v kombinovanej forme – v tlačenej aj online verzii. Do každej domácnosti v obci bol distribuovaný jeden výtlačok tlačenej verzie dotazníka spolu s ponukou možnosti vyplnenia jeho online verzie. Zároveň bola rozšírená aj informácia o možnosti dodania ďalších tlačenej verzií dotazníka v prípade potreby. Obyvatelia mali na vyplnenie dotazníka tri týždne, celkovo bolo do domácností distribuovaných 150 tlačenej verzií dotazníkov. Vyplnených bolo spolu 28 dotazníkov, z toho 16 v tlačenej podobe a 12 v online formulári.

V dotazníku boli použité otvorené, uzavreté aj polouzavreté druhy otázok, ktoré boli rozdelené do troch tematických okruhov: otázky skúmajúce demografickú a socioekonomickú štruktúru respondentov, druhým okruhom boli otázky týkajúce sa spokojnosti respondentov s vybranými tematickými oblasťami a ich participácia na živote obce a tretím okruhom boli otázky zisťujúce návrhy respondentov ohľadom rozvoja obce. V závere dotazníka boli použité aj otázky skúmajúce celkovú spokojnosť respondentov s obcou ako miestom života.

Formulár 1 (A3): Plánovací formulár prieskumu

Charakteristika prieskumu	Popis
Dôvody vykonania prieskumu	Zapojenie verejnosti do prípravy PHSR; tvorba partnerstva na miestnej úrovni; mobilizácia miestnej komunity a jej participácia na definovaní rozvojových priorít
Ciele prieskumu	Získať názory verejnosti na kvalitu života v obci z hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho hľadiska, zistiť jej spokojnosť s fungovaním obce a pomocou názorov obyvateľov definovať problémy a priority rozvoja obce
Spôsob realizácie	Riadiaci tím zostavil dotazník z obsahového hľadiska; tlačaná podoba dotazníka bola distribuovaná do každej domácnosti v obci, jeho digitálna podoba bola vytvorená v prostredí formuláre google docs; publicita dotazníka bola zabezpečená prostredníctvom web stránky obce a osobného podania
Finančné nároky	Priame náklady predstavujú náklady na tlač dotazníkov
Časové nároky	Zostavenie obsahovej štruktúry dotazníka – 1 týždeň; distribúcia do domácností a spätný zber – 3 týždne; vyhodnotenie – 2 dni
Zodpovednosť za realizáciu	Zostavenie dotazníka – riadiaci tím; distribúcia a zber tlačenej verzie – obec; zostavenie online verzie – externý odborník; vyhodnotenie dotazníka – externý odborník

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Súhrnné výsledky prieskumu

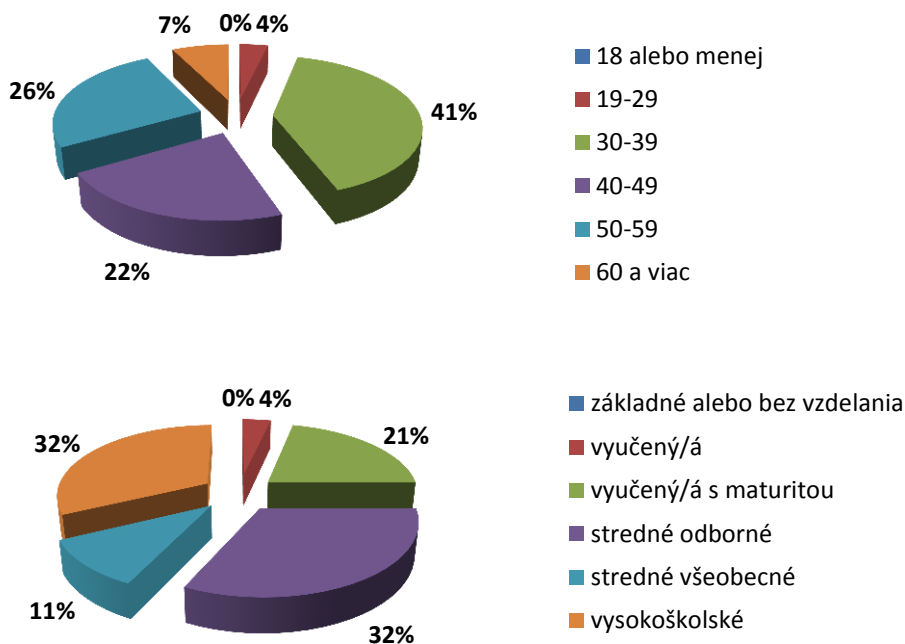
Z dôvodu nízkej návratnosti dotazníka je jeho výpovedná hodnota nízka a výsledky nemôžu byť extrapolované na celú výskumnú vzorku, teda na všetkých obyvateľov obce. Majúc na zreteli uvedený fakt, súhrnné výsledky dotazníkového prieskumu sú nasledovné:

1. OKRUH OTÁZOK: demografická a socioekonomická štruktúra respondentov

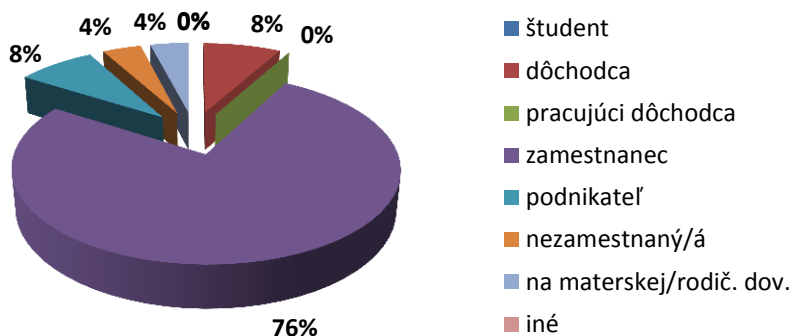
- Prieskumu sa zúčastnilo 16 žien a 10 mužov (dvaja respondenti svoje pohlavie neuviedli). Z hľadiska vekovej štruktúry tvorili výrazne najvyšší podiel (41 %) respondenti vo veku 30-39 rokov, významnejšie zastúpenie mali aj respondenti vo veku 50-59 rokov (26 %) a 40-49 rokov (22 %). Rovnako po takmer jednej tretine (32 %) majú zastúpenie respondenti s vysokoškolským a so stredným odborným vzdelaním, ďalšiu jednu pätinu (21 %) tvoria vyučení s maturitou. Z hľadiska ekonomickej aktivity sa prieskumu zúčastnili najmä zamestnanci (76 %). V obci pracujú len 2 respondenti, ďalších 21 odchádza za prácou mimo obce a ostatní nepracujú.

Graf 10: Štruktúra respondentov podľa veku a vzdelania

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 11: Štruktúra respondentov podľa ekonomickej aktivity

Zdroj: vlastné spracovanie

2. OKRUH OTÁZOK: spokojnosť respondentov s vybranými tematickými oblasťami a ich participácia na živote obce

- **Školstvo** – takmer polovica respondentov nevedela posúdiť otázky týkajúce sa školstva. Všetci, ktorí posúdiť vedeli, vyjadrili veľkú spokojnosť s kvalitou školskej jedálne (13 spokojných). Vo veľkej miere bola tiež vyjadrená spokojnosť s technickým stavom školských

zariadení (16 spokojných oproti 2 nespokojným), s kvalitou vyučovania v ZŠ (13 spokojných oproti 2 nespokojným) a s kvalitou vyučovania v MŠ (12 spokojných oproti 2 nespokojným). Na druhej strane, veľká nespokojnosť bola vyjadrená s ponukou voľnočasových aktivít pre deti a mládež (4 spokojní oproti 21 nespokojným).

- **Kultúra, šport a zdravotníctvo** – v týchto troch oblastiach bola respondentmi vyslovená veľká nespokojnosť. S ponukou kultúrnych aktivít v obci bol spokojný len 1 respondent a až 25 bolo nespokojných, s ponukou športových podujatí boli spokojní 3 a nespokojných bolo 21 a so zdravotnou starostlivosťou boli 2 spokojní a 18 respondentov bolo nespokojných (ostatní sa nevyjadrili). S prihliadnutím na veľmi obmedzené možnosti samosprávy týkajúce sa zlepšenia zdravotnej starostlivosti priamo v obci možno konštatovať, že tu existuje priestor najmä na rozšírenie ponuky kultúrnych a športových podujatí počas roka.
- **Technická infraštruktúra** – mierna väčšina respondentov je spokojná s fungovaním vodovodu v obci (13 spokojných k 9 nespokojným, ostatní sa nevedeli vyjadriť). Na druhej strane, takmer všetci respondenti vyjadrili nespokojnosť s kanalizáciou (prirodzene – keďže v obci kanalizácia vybudovaná nie je).
- **Miestne komunikácie a chodníky** – s miestnou dopravnou infraštruktúrou bola vyslovená veľká nespokojnosť. So stavom a kvalitou miestnych ciest bolo spokojných 5 respondentov a nespokojných bolo 22, pričom so stavom a kvalitou chodníkov boli spokojní dokonca len 2 respondenti a až 24 z nich bolo nespokojných (z toho 15 „veľmi nespokojných“). Z tohto hľadiska sa samospráve otvára priestor na rekonštrukciu komunikácií a budovanie chodníkov tam, kde to lokálne podmienky dovoľujú.
- **Starostlivosť o verejné priestranstvá** – Podobne, aj s touto oblasťou bola vyslovená nespokojnosť. So starostlivosťou o cintorín bolo spokojných 11 respondentov, nespokojných bolo 15. So starostlivosťou o zeleň a verejné priestranstvá však boli spokojní len siedmi a nespokojných bolo až 20 (pričom väčšina z nich bola „veľmi nespokojná“).
- **Bývanie** – vo všeobecnosti, za veľmi dôležitý rozvojový faktor/disparitu obce možno považovať dostupnosť bývania (či už z dôvodu „pritiahnutia“ obyvateľov z okolitých obcí alebo kvôli tomu, aby domáce obyvateľstvo ostávalo bývať v obci a neemigrovalo kvôli nedostupnosti bývania). Odpovede na obe otázky (o dostupnosti stavebných pozemkov a o dostupnosti bytov) vyjadrili taktiež veľkú nespokojnosť. S dostupnosťou stavebných pozemkov boli 5 respondenti spokojní (oproti 14 nespokojným), s dostupnosťou bytov bol len 1 spokojný a 18 bolo nespokojných (ostatní tieto otázky posúdiť nevedeli).
- **Odpadové hospodárstvo** – odpadové hospodárstvo obce sa na základe odpovedí respondentov javí byť nastavené pomerne dobre, existujú tu však medzery a príležitosť na jeho zlepšenie. Priaznivým momentom je, že takmer všetci respondenti odpad triedia (1 netriedi z dôvodu absencie zberných nádob v blízkom okolí). 80 % respondentov vyhovuje systém zberu odpadov ako aj systém poplatkov za odvoz odpadu. Tí, ktorým nevyhovuje systém zberu odpadov alebo systém poplatkov, uvádzali nasledovné dôvody:
 - málo zberných nádob na triedený odpad, treba ich viac a rozmiestniť ich po obci,
 - kontajnery majú byť s príklpom,
 - nepravidelný zber bioodpadu, treba ho vykonávať častejšie,
 - zabezpečiť častejší odvoz kontajnerov za športovým ihriskom.
- **Iné oblasti** – miernu nespokojnosť vyjadrili respondenti s prácou obecného úradu (12 spokojných, 14 nespokojných). Pomerne veľkú nespokojnosť však vyjadrili s osvetovými aktivitami obce a s podporou podnikateľského prostredia (rovnako po 3 spokojní k 12 nespokojným).
- **Aktivita respondentov** – aktivita respondentov a ich participácia na spoločenskom živote obce je pomerne výrazná. Všetci respondenti (okrem dvoch) sa aspoň príležitostne zúčastňujú volieb do samospráv. Športových podujatí sa nezúčastňujú len 3 respondenti, kultúrnych podujatí piati a rovnako piati sa nikdy nezapájajú do života cirkvi. O rokovanie obecného zastupiteľstva sa aspoň príležitostne zaujíma 21 respondentov a 20 respondentov

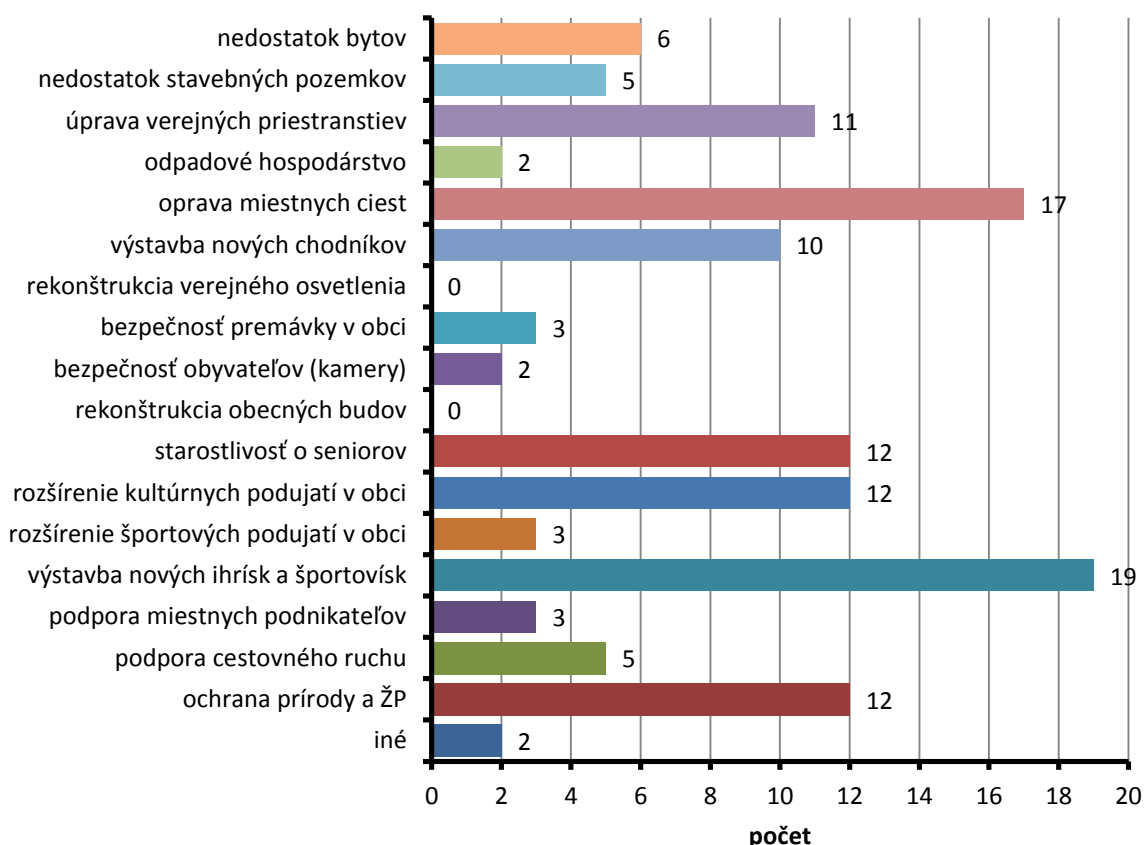

taktiež sleduje informácie o rozpočte obce. Šestnásti aspoň príležitostne navštívia starostu so svojimi návrhmi alebo požiadavkami.

3. OKRUH OTÁZOK: návrhy respondentov

- **Oblasť, ktorá by sa mala riešiť prioritne** – obyvatelia sa mohli vyjadriť, čo by chceli v najbližšom období v obci riešiť prioritne. Vybrať si mohli z 18 navrhnutých oblastí, pričom podľa svojho uváženia mohli doplniť aj ďalšiu oblasť, na ktorú by sa mala obec podľa nich zamerať. Najvyššiu podporu získala výstavba nových ihrísk (aj detských) a športovísk, za ktorú hlasovalo 19 respondentov. Za touto „aktivitou“ sa umiestnila rekonštrukcia miestnych komunikácií so 17 hlasmi.

Graf 12: Prioritné oblasti rozvoja podľa odpovedí respondentov

Zdroj: vlastné spracovanie

- **Využitie priestoru, pozemku v obci** – až 11 respondentov vedelo v obci identifikovať priestor alebo pozemok, ktorý je podľa nich nevyužitý, príp. využitý zle. Ide o nasledovné priestory:
 - „kultúrny dom a jeho kuchyňa“ – investovať do kuchyne, kultúrny dom prenajímať na organizáciu rôznych spoločenských podujatí;
 - „nová budova na družstve“ – nevyužitá, zlepšiť prenájom priestorov. Ak by táto budova mala malú kuchynku a miestnosť pre cca 50 ľudí, určite by bola jej využiteľnosť väčšia;
 - „staré ihrisko“ – mohlo tam byť ihrisko pre deti, nemajú kde hrať futbal a iné loptové hry;
 - „ihrisko pri cintoríne“ – oplotiť a deti tam môžu hrať futbal;
 - „priestor od nového mostu ku kolónii“ – vhodný na vybudovanie parčíka;
 - „priestor pri ZŠ“ – postaviť menšiu telocvičňu;
 - „plocha na klzisko“ – nevyužitá, urobiť na nej ihrisko na celoročné využitie;
 - „výstavba domov alebo bytovky“ – nájsť v obci vhodné priestory.

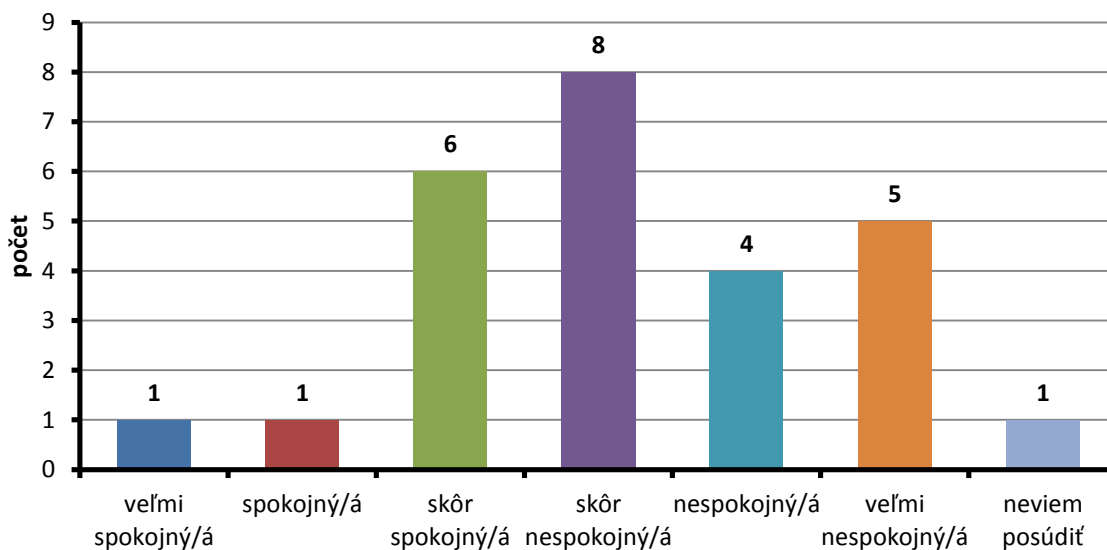
- **Čo by sa malo v obci zlepšiť, príp. čo v nej chýba** – na túto otvorenú otázku mohli respondenti odpovedať ľubovoľne. V odpovediach sa vyskytlo až 30 rôznych návrhov a odporúčaní, resp. problémov a oblastí, s ktorými je obyvateľstvo nespokojné. Odpovede respondentov boli rozdelené do troch skupín podľa počtu hlasov: a) návrhy s najvyššou podporou (počet hlasov 5 a viac), b) návrhy so strednou podporou (počet hlasov 2 až 4) a c) návrhy, ktoré sa vyskytli len raz.
 - a) návrhy s najvyššou podporou: najvyššiu podporu respondentov získali výstavba kanalizácie (12 hlasov) a výstavba ihrísk pre deti a mládež (multifunkčné ihrisko, detské ihrisko s preliezkami – 11 hlasov). Ďalej do tejto skupiny návrhov s najvyššou podporou respondentov patrí výstavba Domu smútku (7 hlasov), výstavba chodníkov (6 hlasov) a rekonštrukcia ciest (5 hlasov);
 - b) návrhy so strednou podporou: po 4 hlasy získali rozšírenie kultúrnych a spoločenských podujatí v obci a výstavba parku (príp. oddychovej zóny) s lavičkami. Po tri hlasy získali lepšia starostlivosť o cintorín (osadiť lavičky, orezať suché konáre, vybudovať chodníky...) a výstavba nových parkovacích miest v obci. Po 2 hlasy získali nasledovné návrhy: zlepšiť úpravu verejných priestranstiev (najmä zastávok); osadiť zrkadlo pri dome Olejníkovcov; zlepšiť ponuku voľnočasových aktivít pre deti a mládež a zlepšiť komunikáciu obecného úradu s obyvateľmi (napr. zavedením verejných schôdzí);
 - c) návrhy s počtom hlasov 1: zlepšiť možnosti nákupu; riešiť hlučnosť a nevhodné správanie Rómov na verejných priestranstvách; odstrániť dlhodobé skládky materiálu na verejných priestranstvách; riešiť voľne pobežujúcich psov po verejných priestranstvách; zlepšiť činnosť aktívnych pracovníkov; zakázať parkovanie pred rodinnými domami; zbúrať čierne stavby; zlikvidovať čierne skládky odpadu; sankcionovať podpaľačov odpadov a skládok odpadov; postaviť v obci 2 nové bytovky; opraviť starú školu; postaviť telocvičňu; zlepšiť starostlivosť o seniorov vrátane zlepšenia ponuky aktivít a podujatí; opraviť Hanulov múr; opraviť vodovodné potrubie, aby nedochádzalo k častým odstávkam; efektívnejšie splácať dlhy.

4. ZÁVEREČNÝ OKRUH OTÁZOK: Celková spokojnosť s obcou ako miestom života

- celkovú spokojnosť s obcou ako miestom života (odpovede na škále „skôr spokojný/spokojný/veľmi spokojný“) vyjadrilo len 8 respondentov. Naopak, celkovú nespokojnosť (odpovede na škále „skôr nespokojný/nespokojný/veľmi nespokojný“) vyjadrilo až 17 respondentov a ostatní na túto otázku neodpovedali. K dôvodom celkovej nespokojnosti sa respondenti vyjadrovali nasledovne: chýbajúce multifunkčné ihrisko, ihriská pre deti a priestor pre voľnočasové aktivity; nevybudované chodníky; zlé cesty; chýba kanalizácia; zlý prvý dojem pri vstupe do obce – neporiadok, zrúcaniny maštali na JRD, nevykosené pozemky (resp. potreba častejšieho kosenia); absencia okrasnej zelene; v období Vianoc chýba vianočná výzdoba (okrem stromčeka); chýbajú akékoľvek kultúrne a športové podujatia organizované obcou; nepodporujú sa miestni podnikatelia a zamestnanosť; hlučná hudba v rómskej osade a časté akcie v kultúrnom dome; chýbajú verejné schôdze; na web stránke obce sa nezverejňujú zápisnice z rokovania obecného zastupiteľstva; obecné pozemky sa predávajú pod cenu; nie je záujem o mládež – kde trávi svoj voľný čas; autá parkujú pred domami a nie vo svojich dvoroch; máme vysoké poplatky za vodu; v obci sa „nič nerealizuje“.

Graf 13: Celková spokojnosť respondentov s obcou ako miestom života

Zdroj: vlastné spracovanie

- Odpovede na otázku plánovania ďalšieho zotrvania (bývania) v obci boli pomerne pozitívne, keďže 20 respondentov plánuje v obci žiť aj naďalej, 2 neplánujú a piati sa nevedeli vyjadriť (1 neodpovedal).

Ex-post hodnotenie PHSR 2007-2013

Predchádzajúci Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mala obec Chrást nad Hornádom spracovaný na roky 2007-2013. Program sa skladá z analytickej a strategickej časti, vrátane návrhu finančného plánu a stanovenia merateľných indikátorov na monitorovanie a hodnotenie plánovacieho procesu. V strategickej časti dokumentu má obec na naplnenie strategickej vízie stanovené 4 priority (A – Ľudské zdroje a kvalita života, B – Podnikanie a investície, C – Dostupnosť a infraštruktúra, D – Rozvoj vidieka a cestovný ruch) a každá z týchto priorit má zadané po 3 opatrenia. Spolu je vo všetkých prioritách a opatreniach uvedených 33 aktivít (konkrétnych projektových zámerov). Prioritná oblasť A obsahuje 16 aktivít, z ktorých 5 možno považovať za úplne splnené a 1 za čiastočne splnenú. V prioritnej oblasti B je zadaných 5 aktivít, z ktorých sa podarilo splniť 1 a v prioritnej oblasti C sa z 2 aktivít nepodarilo uskutočniť žiadnu. Prioritná oblasť D má zadaných 10 aktivít, z nich 3 možno považovať za splnené. Obec však od roku 2007 realizovala viacero investičných akcií, ktoré neboli zahrnuté v predchádzajúcom PHSR (plynofikácia, nové verejné osvetlenie...). Na základe uvedeného možno konštatovať, že naplnenie predchádzajúceho PHSR bolo pomerne úspešné.

Formulár 2 (Ú6): Ex - post hodnotenie predchádzajúceho PHSR

Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR																			
v tis. EUR																			
č.	Názov investície - projektu	Číslo a názov aktivity v PHSR 2007-2013	Klasifikácia investície (stavby) - triedy	Rok začatia	Ukazovateľ	Cena podľa vykonávacieho projektu		Objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu			Finančné prostriedky podľa zdrojov								
				Rok dokončenia	Merná jednotka	Celkom	Z toho stavebná časť	Rok	Objem fin. prostriedkov	Z toho verejné investície	Štátny rozpočet	Rozpočet samosprávneho kraja	Rozpočet obce	Štátne účelové fondy	Úvery so zárukou štátu	Rozpočet EÚ	Kód OP	Súkr. zdroje	Iné zdroje
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	Skvalitnenie odpadového hospodárstva		2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	2007		2,30	2,30	2007	1,20	1,20			1,20						
				2008				2008	1,10	1,10			1,10						
				2008															
2	Výstavba kultúrno-spoločenského centra	A 2.8	1261 - Budovy na kultúrnu a verejnú zábavu	2009	postavené budovy	265,20	262,70	2009	2,50	2,50			2,50						
				2010				2010	121,77	121,77	12,18		6,09			103,50			
				2011	počet			2011	140,93	140,93	14,09		7,05			119,79			

3	Výstavba a rekonštrukcia vodovodu	D 3.4	2222 - Miestne potrubné rozvody vody	2010	dĺžka vybud. vodovodu	39,40	39,40											
				2014	m													
4	Plynofikácia		2221 - Miestne plynovody	2011	plynofikované domy	24,07	24,07											
				2011	počet			2011	24,07	24,07			24,07					
5	Výstavba verejného osvetlenia v lokalite IBV "Pri škole"		2224 – Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	2013	nové svetelné body	5,46	5,46											
				2013	počet			2013	5,46	5,46			5,46					
6	Výstavba verejného osvetlenia v lokalite IBV "Kapustnice"		2224 – Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	2015	nové svetelné body	5,50	5,50											
				2015	počet			2015	5,50	5,50			5,50					
7	Plynofikácia v lokalite IBV "Pri škole"		2221 - Miestne plynovody	2015	plynofikované domy	14,00	14,00											
				2015	počet			2015	14,00	14,00			14,00					

Zdroj: MDVRR 2015, obecný úrad

Ex-ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií

Cieľom Ex – ante hodnotenia stavu projektovej pripravenosti investícií je analyzovať súčasný stav pripravenosti investičných zámerov a možnosti ich financovania z rôznych zdrojov. V nasledujúcom formulári sú uvedené len tie investičné zámery, na ktoré má obec v čase vypracovania tohto PHSR už spracovanú príslušnú dokumentáciu. Súhrn všetkých investičných aj neinvestičných zámerov obce na nasledujúce obdobie je uvedený v ďalšej časti dokumentu (pozri najmä formuláre P1, P2, P3 a F2). Obec Chrást nad Hornádom má v čase vypracovania tohto PHSR pripravených 5 projektových dokumentácií, z toho 3 v hospodárskej oblasti (výstavba infraštruktúry k lokalitám IBV) a 2 v sociálnej oblasti (výstavba multifunkčného ihriska a rekonštrukcia strechy na budove základnej školy).

Formulár 3 (A7): Ex - ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií

Ex-ante hodnotenie - stav projektovej pripravenosti investícií k termínu vypracovania nového PHSR (pipe_line)																			
v tis. EUR																			
por. č.	Politika - oblasť	Názov investície	Klasifikácia stavby - triedy	Rok začatia-plán	Technická príprava mesiac /rok	Cena podľa stavebného zámeru		Navrhovaný objem finančných prostriedkov v príslušnom roku spolu			Finančné prostriedky podľa zdrojov								
				Rok dokončenia-plán		Celkom	Z toho stavebná časť	Rok	Objem fin. prostriedkov celkom	Z toho verejné investície	Štátny rozpočet	Rozpočet KSK	Rozpočet obce	Štátne účelové fondy	Úvery so zárukou štátu	Rozpočet EÚ	Kód OP	Súkr. zdroje	Iné zdroje
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	Hospodárska	Výstavba cesty k IBV „Pri škole“	2112 – miestne komunikácie	2017		45,00	45,00												
								2017	45,00	45,00	4,50		2,25			38,25			
				2017															
2	Hospodárska	Výstavba cesty k IBV „Pri bývalom PD“	2112 – miestne komunikácie	2018		60,00	60,00												
								2018	60,00	60,00	6,00		3,00			51,00			
3	Hospodárska	Výstavba vodovodu pre IBV „Pri bývalom PD“	2222 – Miestne potrubné rozvody vody	2017		34,50	34,50												
								2017	34,50	34,50	3,45		1,73			29,32			
4	Sociálna	Rekonštrukcia strechy na budove ZŠ	1263 – školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	2018		105,00	105,00												
								2018	105,00	105,00	10,50		5,25			89,25			
5	Sociálna	Výstavba multifunkčného ihriska	2411 – športové ihriská	2017		40,00	40,00												
								2017	40,00	40,00			40,00						

Zdroj: MDVRR 2015, obecný úrad

A.II Analýza vonkajšieho prostredia

Vonkajšie prostredie v kontexte tohto Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja predstavuje pre obec tie oblasti, ktoré síce ovplyvňujú jej rozvoj (v rôznej miere, či už významne alebo len okrajovo), avšak obec ich zároveň nedokáže svojou činnosťou nijako ovplyvniť. V makroregionálnej mierke je dôležitým činiteľom rozvoja obce európsky rozvojový koncept „Red octopus“, ktorý stanovuje hlavné rozvojové centrá Európy. Ide o tzv. „červenú chobotnicu“ (pomenovanie podľa tvaru tejto rozvojovej siete), ktorá spája najrozvinutejšie európske sídelné a aglomeračné centrá a centrá, ktoré majú najväčší potenciál ďalšieho rozvoja. Jedno z ramien „červenej chobotnice“ prechádza aj Slovenskom, avšak len jeho juhozápadnou časťou. Chrasť nad Hornádom je teda od tohto ramena značne vzdialená.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) vyhodnotila jednotlivé sídelné centrá Slovenska ako terciárne centrá, t.j. centrá na základe ich terciárnej obslužnosti (úrovne vybavenosti vybranou vyššou občianskou vybavenosťou). Takýmto spôsobom bolo na národnej úrovni vytvorených päť skupín obcí (okrem Bratislavy a Košíc, ktoré stoja samostatne a nepatria do žiadnej skupiny), ktoré naznačujú úroveň obsluhy ako pre vlastné mesto, tak pre jeho zázemie (prvé tri skupiny sa pritom členia na dve podskupiny). Najbližšie centrá osídlenia pre Chrasť nad Hornádom predstavujú mestá Spišská Nová Ves (2a. skupina), Levoča (3a. skupina), Spišské Podhradie (4. skupina), Spišské Vlachy (5. skupina), Krompachy (4. skupina), Poprad (1b. skupina) a Kežmarok (2b. skupina).

Okrem centier osídlenia KURS 2001 na Slovensku stanovila jadrové ťažiská osídlenia, ktoré sú navzájom pospájané rozvojovými osami I. stupňa. Ostatné sídelné centrá sú pospájané osami II. a III. stupňa. Tieto rozvojové a urbanizačné osi sú súčasťou vyváženej hierarchizovanej sídelnej štruktúry. Podporujú sídelné väzby medzi obcami a rovnovážny sídelný rozvoj vrátane rozvoja vidieka. Vytvárajú podmienky pre dostupnosť k infraštruktúram, zachovanie a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva a zabezpečujú požiadavky, ktoré sú na sídelnú štruktúru kladené z hľadiska ekonomických, sociálnych a environmentálnych potrieb.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 stanovuje tri stupne rozvojových osí, ktoré vychádzajú z nasledovných kritérií:

- rozvojová os prvého stupňa – prepája centrá osídlenia prvej skupiny a ťažiská osídlenia prvej úrovne v štáte a porovnateľné centrá mimo hraníc krajiny, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu rýchlostného typu,
- rozvojová os druhého stupňa – prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne s centrami osídlenia prvej skupiny a ťažiskami osídlenia prvej úrovne, resp. prepája centrá osídlenia druhej skupiny a ťažiská osídlenia druhej úrovne medzi sebou, zahŕňajúc najmenej jednu cestnú komunikáciu a jednu železnicu nadregionálneho významu alebo jednu rýchlostnú cestu,
- rozvojová os tretieho stupňa – prepája stredné centrá a ťažiská osídlenia tretej úrovne navzájom, ako aj ostatné vyhodnocované centrá osídlenia s ostatnými centrami osídlenia druhej skupiny.

Z pohľadu rozvoja územia najdôležitejšia, teda rozvojová os I. stupňa, prepája Bratislavu a Košice (o. i.) severoslovenským dopravným koridorom cez mestá Žilina, Poprad, Levoču a Prešov, čiže najbližšie k Chrašti nad Hornádom sa táto os nachádza až v oblasti Levoče a Spišského Podhradia. V blízkosti Chrašti sa nachádza navrhovaná rozvojová os III. stupňa, kopírujúca cestu II. triedy zo Spišskej Novej Vsi do Košíc. Obec Chrasť teda neleží na žiadnej rozvojovej osi, stanovenej Koncepciou územného rozvoja Slovenska 2001 a preto len ťažko možno v budúcnosti očakávať rozvojové impulzy zo strany štátu voči tejto obci.

Veľmi dôležitým aspektom v analýze vonkajšieho prostredia je aj stratégia štrukturálnej politiky Európskej únie a jej priemet do slovenských pomerov. Počas programovacieho obdobia EÚ 2000-2006 (čo pre Slovensko znamenalo roky 2004-2006) používala Európska únia stratégiu regionálnej politiky založenú na rovnomernom prístupe samospráv k štrukturálnym fondom (tzv. „pokropením

regiónov investíciami“, kde každá samospráva mala rovnaký prístup k týmto fondom). Od programovacieho obdobia 2007 - 2013 sa však už stratégia regionálnej politiky EÚ zmenila, keďže táto sa už nezamerala na znižovanie regionálnych disparít formou podpory zaostalých regiónov, ale na základe skúseností z regionálneho rozvoja zo západoeurópskych krajín, rozhodla sa posilňovať predovšetkým vytýčené póly rastu, ktoré sú najviac konkurencieschopné a majú najväčší potenciál rozvoja (týmto opatrením sa taktiež sledovalo posilnenie vonkajšej konkurencieschopnosti EÚ ako celku voči ostatným aktérom vo svetovom hospodárstve). Jednotlivými krajinami vytýčené póly rastu mali byť nositeľmi rozvoja v jednotlivých regiónoch a postupom času by sa rozvoj z týchto pólov rastu mal šíriť do ich bezprostredného okolia (teda do zaostalejších oblastí v ich okolí). Na Slovensku tak boli od programovacieho obdobia 2007-2013 na základe Konceptie územného rozvoja Slovenska stanovené inovačné a kohézne póly rastu (niektoré mestá a obce v ich bezprostrednom zázemí), pričom najväčšia časť podpory zo štrukturálnych fondov smeruje práve do nich.

Výrazným vonkajším rozvojovým impulzom pre obec by mohla byť zvýšená podpora zo strany vlády formou investičných stimulov pre tie priame zahraničné investície, ktoré sa plánujú realizovať priamo v okrese Spišská Nová Ves. Skúsenosti však ukazujú, že od roku 2002, kedy sa začalo s poskytovaním investičnej pomoci, jednotlivé slovenské vlády touto formou podporovali smerovanie priamych zahraničných investícií primárne do najrozvinutejších regiónov Slovenska (najmä do trojuholníka Bratislava – Trnava – Nitra, do Košíc a oblasti stredného Považia po Žilinu). Do oblasti Spiša smerovala len minimálna časť investičnej pomoci vlády. Z prostredia investičnej pomoci teda len ťažko očakávať výraznejšie rozvojové impulzy pre región v blízkej budúcnosti.

Spomínaná politika územnej podpory vo forme investičnej pomoci a množstvo ďalších faktorov (napr. faktor sídelnej hierarchie, faktor makropolitohovej atraktivity, faktor veľkej dopravnej infraštruktúry, faktor historickej marginality, faktor depresnosti priľahlých prihraničných regiónov a pod.; Korec 2005) prispeli (a naďalej prispievajú) k veľmi nerovnovážnemu regionálnemu vývoju v rámci Slovenska, keď sa medzi jednotlivými jeho regióňmi vytvorili pomerne výrazné regionálne disparity. Vytvorila sa tak významná priestorová polarizácia spoločnosti s existenciou centier na strane jednej a periférií (vnútorných aj prihraničných periférnych regiónov) na strane druhej. Uvedené skutočnosti upozorňujú na výrazne znížený potenciál budúceho rozvoja obce Chrasť nad Hornádom, prichádzajúci z vonkajšieho prostredia.

Štrukturálne fondy v programovom období 2014-2020

Jednou z možných ciest získavania finančných prostriedkov na realizáciu investičných akcií (okrem ďalších možných zdrojov, uvedených v časti „Indikatívny finančný plán“) sú Európske štrukturálne a investičné fondy. Napriek tomu, že tieto európske štrukturálne a investičné fondy sú z aspektu regionálneho rozvoja definované ako „doplňkové“ zdroje financovania, v súčasnom modeli regionálnej politiky a nastavenia financovania samospráv sú práve tieto prostriedky z EŠIF hlavným zdrojom financií, bez ktorého by len ťažko boli samosprávy schopné financovať svoje rozvojové investičné projekty. V programovom období EÚ 2014 – 2020 bude Slovensko čerpať európske štrukturálne a investičné fondy v rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti a v rámci Cieľa Európska územná spolupráca. V rámci Cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti sa budú čerpať financie prostredníctvom nasledujúcich operačných programov:

- Integrovaný regionálny operačný program (OP IROP),
- OP Ľudské zdroje (OP ĽZ),
- OP Integrovaná infraštruktúra (OP II),
- OP Výskum a inovácie (OP VaI),
- OP Kvalita životného prostredia (OP KŽP),
- OP Efektívna verejná správa (OP EVS),
- Technická pomoc,
- Program rozvoja vidieka,
- Rybné hospodárstvo.

V rámci Cieľa Európska územná spolupráca bude Slovensko čerpať financie prostredníctvom nasledujúcich operačných programov:

Programy cezhraničnej spolupráce

- SK – CZ 2014 – 2020,
- SK – AT 2014 – 2020,
- PL – SK 2014 – 2020,
- SK – HU 2014 – 2020,
- ENI HU – SK – RO – UA 2014 – 2020.

Programy nadnárodnej spolupráce

- Stredná Európa,
- ETC Dunaj.

Programy medziregionálnej spolupráce

- INTERREG,
- ESPON,
- INTERACT,
- URBACT.

Pre obec Chrást nad Hornádom sú najvýznamnejším a najpravdepodobnejším zdrojom financovania rozvojových projektov v rámci EŠIF prostriedky z Programu rozvoja vidieka 2014 – 2020 a z rôznych dotačných schém Úradu vlády a ministerstiev. Možným zdrojom financovania by mohli byť aj financie poskytované v rámci výziev vyhlasovaných prostredníctvom Mikroregiónu Miloj Spiš (ktorého je obec členom). V súčasnosti sa tento mikroregión snaží o získanie štatútu Miestnej akčnej skupiny a spracováva si svoju stratégiu CLLD (Community-Led Local Development), vypracovanie ktorej je nevyhnutnou podmienkou v procese schvaľovania miestnych akčných skupín. Ak sa mikroregiónu podarí získať štatút MAS (čo by malo byť známe na jar 2016), získa aj významný objem financií, ktoré použije pre svoj rozvoj v súlade s vypracovanou stratégiou CLLD⁷.

Program rozvoja vidieka 2014 – 2020 bude financovať rozvojové projekty obcí v rámci Opatrenia č. 7 – **Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach**. Oprávnenými žiadateľmi o podporu budú v rámci tohto Opatrenia najmä **obce do 1 000 obyvateľov** vrátane, pričom celková finančná alokácia na realizáciu Opatrenia č. 7 je 119 500 000,00 eur.

V rámci spomínaného Opatrenia č. 7 Programu rozvoja vidieka budú mať obce do 1 000 obyvateľov možnosť uchádzať sa o finančné prostriedky cez štyri Podopatrenia:

Podopatrenie 7.2. – Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie

Popis operácie:

- výstavba, rekonštrukcia, modernizácia, dostavba kanalizácie, vodovodu alebo čistiarne odpadových vôd;
- výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok, výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehĺbovanie existujúcich obecných studní. V prípade investícií do miestnych komunikácií, tie budú umožnené len v malom rozsahu a za predpokladu, že prispievajú k oživeniu znevýhodnenej vidieckej oblasti, kde môže zlepšiť prepojenie medzi vidieckymi oblasťami a širšou dopravnou sieťou, príp. budú prispievať k miestnemu ekonomickému rozvoju (napr. k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu a pod.);
- zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov a pod.

⁷ Pričom tieto financie budú získané z PRV a z IROP

Podopatrenie 7.3 – Podpora na širokopásmovú infraštruktúru vrátane jej budovania, zlepšovania a rozširovania, pasívnu širokopásmovú infraštruktúru a poskytovanie širokopásmového prístupu a elektronickej verejnej správy

Popis operácie:

- vytvorenie prístupu k širokopásmovému internetu prostredníctvom budovania prístupových sietí s rýchlosťou min. 30 Mbit/s, vrátane zariadenia verejne prístupného miesta;
- oprávnené budú projekty zavádzania tzv. "poslednej míle". Riešenie prístupových sietí bude nadväzovať na ukončenie prvej fázy výstavby regionálnych sietí, financovanej z OP II, resp. tam, kde už sú regionálne siete dostupné a je preukázané zlyhanie trhu;
- oprávnené sú činnosti, ktoré sa týkajú investícií do infraštruktúry širokopásmového internetu, napr.:
 - ✓ vytvorenie a zabezpečenie prístupu k širokopásmovej infraštruktúre vrátane zariadení na prenos a zber signálu (backhaul) a pozemných zariadení (napr. pevné, pozemné, bezdrôtové alebo satelitné technológie alebo kombinácie týchto technológií);
 - ✓ budovanie pasívnej širokopásmovej infraštruktúry (napr. inžinierske siete, ako je kladenie káblových rozvodov a zapájanie iných sieťových prvkov, ako sú napr. neaktivované optické vlákna atď.) v súčinnosti s ostatnými infraštruktúrami (energetické, dopravné, vodné, kanalizačné siete atď.).

Podopatrenie 7.4 – Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry

Popis operácie:

- investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry –napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia športovísk a detských ihrísk, amfiteátrův, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov;
- zriadenie nových, prístavba, prestavba, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia;
- investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov – investície spojené s odstraňovaním malých tzv. divokých skládok odpadov resp. opusteného odpadu;
- investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov);
- investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod.;
- investície do využívania obnoviteľných zdrojov energie vrátane investícií spojených s úsporou energie – len ako súčasť investícií do miestnych služieb.

Podopatrenie 7.5 – Podpora investícií pre verejné využívanie rekreačnej infraštruktúry, informačnej a drobnej infraštruktúry cestovného ruchu

Popis operácie:

- investície, ktoré súvisia s vytvorením, udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním turisticky zaujímavých objektov, bodov a miest vrátane príslušnej infraštruktúry – miestne kultúrne, historické, prírodné a iné objekty a zaujímavosti, zriadenie múzejných a galerijných zariadení a pod.;
- investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a informačných tabúl v turistických lokalitách na verejné využitie, budovanie drobných obslužných zariadení pre turistov, informačné body, smerové tabule, KIOSKY a pod.;

- budovanie, rekonštrukcia náučných chodníkov, cykloturistických chodníkov, ich napojenie na náučné chodníky, budovanie doplnkovej infraštruktúry (odpočinkové miesta, prístrešky, stojany na bicykle a pod.), výstavba vyhladkových veží, budovanie, údržba a obnova cykloturistického značenia na existujúcich cykloturistických trasách a pod.

STEEP analýza

Pri stretávaní sa s rôznymi problémami a výzvami je potrebné si uvedomiť, že ich riešenie môže byť v budúcnosti ovplyvnené rôznymi vonkajšími faktormi, ktoré obec nedokáže ovplyvniť. Úlohou STEEP analýzy (analýzy externého prostredia) je napomáhať tvorcom rozhodnutí predvídať budúci možný vývoj a na tieto zmeny sa pripraviť.

Formulár 4 (A8): STEEP analýza

Sociálne	Technologické	Ekonomické	Ekologické	Politické	Hodnoty
Starnutie obyvateľstva, emigrácia mladých ľudí do miest	Úroveň technológie poskytovateľa	Nové trhy a nové príležitosti (napr. cestovný ruch)	Vplyv rôznych subjektov na ŽP	Politika vlády v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti	Zmena postojov k lokálnemu rozvoju
Zmeny postojov a správania – aktívny tretí sektor	Dostupná technológia a využívaná technológia	Klesajúce trhy v niektorých poskytovaných službách	Možnosti obnovy a tvorby ŽP	Štrukturálna politika Európskej únie	Zmena životného štýlu
Zmeny správania obyvateľov	Technológia využívaná obyvateľmi, podnikateľmi	Dostupnosť finančných zdrojov	Politika ŽP	Legislatívne zmeny	Tímová spolupráca
Móda	Kontakt s obyvateľmi prostredníctvom technológie	Daňová politika	Podpora tvorby a ochrany ŽP	Zmena vlády ako výsledok volieb	Osobné hodnoty

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

A.III Zhodnotenie súčasného stavu územia

Zhodnotenie súčasného stavu územia je spracované formou SWOT analýzy, ktorá bola vypracovaná na základe auditu rozvojových zdrojov obce.

SWOT analýza

Formulár 5 (A10): SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • vysoká pôrodnosť a nízka úmrtnosť obyvateľstva • pozitívny vývoj prirodzeného pohybu obyvateľstva • výrazný rast počtu obyvateľov • priaznivá veková štruktúra obyvateľov • dostupnosť stavebných pozemkov a pripravené lokality pre individuálnu bytovú výstavbu • spracovaná územnoplánovacia dokumentácia • pripravenosť obce uchádzať sa o financie z externých zdrojov na realizáciu investičných akcií – spracovaná projektová dokumentácia na 5 projektov • dostatok trvalých trávnych porastov pre živočíšnu výrobu • blízkosť chránených území, atraktívne a zachované prírodné prostredie v okolitom regióne • množstvo kultúrno-historických pamiatok v blízkom okolí 	<ul style="list-style-type: none"> • zhoršená kvalita miestnych komunikácií • málo vybudovaných chodníkov • nevybudovaná kanalizácia • veľmi nízky podiel zhodnocovaných odpadov • nízka ochota obyvateľov podnikáť • mimoriadne vysoká miera nezamestnanosti • nepriaznivá vzdelanostná štruktúra UoZ • extrémne vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných osôb • nedostatok pracovných príležitostí v obci • slabá ponuka voľnočasových aktivít pre deti a mládež • slabšia ponuka kultúrno-spoločenských a športových podujatí počas roka • absencia základných služieb zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry v obci • slabšie lokalizačné a realizačné predpoklady rozvoja CR priamo v obci • nedostatok vlastného investičného kapitálu
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • rekonštrukcia miestnych komunikácií • výstavba chodníkov • výstavba kanalizácie a ČOV • zlepšovanie environmentálneho povedomia obyvateľov • zavedenie efektívnych opatrení na podporu triedenia odpadov • zlepšenie ponuky voľnočasových aktivít pre deti a mládež • rozšírenie ponuky kultúrnych a športových podujatí • zlepšenie starostlivosti o zeleň a verejné priestranstvá • realizácia protipovodňových opatrení • využitie európskych štrukturálnych a investičných fondov na financovanie projektov • získanie financií a realizácia projektov v prípade získania štatútu MAS združením Mikroregión Miloj Spiš • možnosti podpory nezamestnaných občanov v rámci AOTP (menšie obecné služby...) • rozvoj turizmu v súvislosti s blízkosťou chránených území a kultúrno-historických pamiatok 	<ul style="list-style-type: none"> • odliv mladých obyvateľov za prácou do iných regiónov Slovenska • starnutie obyvateľstva • zvyšovanie počtu nezamestnaných obyvateľov • nízka hladina miezd v regióne Spiša, podporujúca emigráciu obyvateľstva • neustále zvyšovanie daňového zaťaženia podnikajúcich osôb zo strany vlády • nedostatočné využitie možných zdrojov z EÚ • vysoká administratívna náročnosť pre získanie financií z EŠIF • neustále zvyšovanie administratívnej záťaže výkonu miestnej samosprávy bez kompenzácie z hľadiska paralelného zvyšovania zdrojov (finančných, personálnych)

Zdroj: vlastné spracovanie

Kľúčové faktory a disparity územia

Vyhodnotením silných stránok a príležitostí zo SWOT analýzy boli identifikované hlavné faktory rozvoja obce. Podobne, na základe vyhodnotenia slabých stránok a ohrození boli identifikované hlavné disparity obce.

Hlavné faktory rozvoja:

- využitie plôch pripravených pre individuálnu bytovú výstavbu (s takmer kompletne vybudovanou technickou infraštruktúrou) na zvyšovanie počtu obyvateľov
- podpora rozvoja poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a agroturistiky
- zvyšovanie environmentálneho povedomia obyvateľov
- pripravenosť samosprávy uchádzať sa o nenávratné finančné príspevky na realizáciu rozvojových investičných projektov
- využitie zdrojov z EŠIF na realizáciu investičných a neinvestičných projektov.

Hlavné disparity rozvoja:

- emigrácia obyvateľstva – z obce emigruje predovšetkým mladé obyvateľstvo, a to najmä z dôvodu slabej ponuky pracovných miest v obci a blízkom okolí
- nízky potenciál pre prilákanie investícií do priemyselnej výroby – z dôvodu málo výhodnej polohy vo vzťahu k ekonomickým centráram a nadradenej dopravnej infraštruktúre má obec nízky lokalizačný potenciál pre prilákanie investícií do priemyselnej výroby
- slabá ponuka pracovných príležitostí – obec nedokáže vygenerovať dostatočný počet pracovných príležitostí pre svoje obyvateľstvo
- nízka úroveň miezd v regióne Spiša – úroveň miezd v regióne spolu s náročnosťou dochádzky do zamestnania pôsobí ako demotivačný faktor a generuje podmienky pre emigráciu obyvateľstva
- nezamestnanosť obyvateľstva – obyvateľstvo, ktoré si nevie nájsť prácu a neemigruje, upadá kvôli absencii dostatočného príjmu na živobytie do sociálnych problémov
- slabá ponuka trávenia voľného času – v obci sa koná málo kultúrno-spoločenských a športových podujatí, v obmedzenej miere sú vybudované športoviská a cyklochodníky.

B-Strategická časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Rozvoj rôznych regiónov, od lokálnej po makroregionálnu úroveň, je nutné chápať, realizovať, uvažovať a posudzovať v čo možno najširších súvislostiach a väzbách, nie izolovane. Z tohto dôvodu je preto pre stanovenie rozvojovej stratégie obce nevyhnutné rešpektovať aj prognostické varianty rozvoja územných celkov vyššej úrovne, či už z hľadiska strednodobého alebo dlhodobého horizontu. Východiská pre prognózy budúceho vývoja sú prezentované v rôznych strategických dokumentoch národnej úrovne. Stratégia Európa 2020 predstavuje víziu európskeho sociálneho trhového hospodárstva v 21. storočí, definuje ciele, ktoré sa majú do roku 2020 naplniť a pre tieto ciele stanovuje aj ukazovatele na ich hodnotenie. Základom tejto stratégie sú tri vzájomne sa dopĺňajúce priority:

1. **Inteligentný rast** – vytvorenie hospodárstva založeného na znalostiach a inovácii,
2. **Udržateľný rast** – podpora ekologickejšieho a konkurencieschopnejšieho hospodárstva, ktoré efektívne využíva zdroje,
3. **Inkluzívny rast** – podpora hospodárstva s vysokou mierou zamestnanosti, ktoré zabezpečí sociálnu a územnú súdržnosť.

Stratégiu Európa 2020 aplikujú všetky členské štáty Európskej únie, teda aj Slovensko. Navyše, na podporu jej aplikácie a v záujme zlepšenia hospodárskej výkonnosti jednotlivých členských štátov vydáva Európska komisia pre tieto štáty rôzne odporúčania. Slovensko dostalo odporúčania na zlepšenie stavu v oblasti verejných financií, daní, trhu práce, vzdelávania a odbornej prípravy, sieťových odvetví, podnikateľského prostredia a efektívnosti verejnej správy. Stratégia Európa 2020 sa premieta aj do opatrení regionálnej politiky, podporujúcich rozvoj jednotlivých regiónov Slovenska.

Strategická časť Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Chrasť nad Hornádom na roky 2015 – 2020 nadväzuje na analytickú časť, ktorá predstavuje komplexnú analýzu územia. Táto časť PHSR obsahuje stratégiu rozvoja obce s ohľadom na jej vnútorné špecifiká a danosti. Jej súčasťou je strategická vízia, formulácia a návrh stratégie rozvoja, ako aj formulácia cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti.

Strategická vízia a strategický cieľ obce

Vízia je želanou predstavou obyvateľov o budúcnosti, o tom, ako by mala obec vyzeráť. Je teda nástrojom na motiváciu, opisom ideálneho stavu, ktorý by sme chceli v budúcnosti dosiahnuť. Stanovuje rámec pre definovanie strategických cieľov a priorít na strednodobý časový horizont. Analýzou súčasného stavu obce, analýzou doteraz realizovaných a plánovaných projektov, na základe analýzy hlavných faktorov rozvoja a na základe funkcií, ktoré plní samospráva obce bola sformulovaná nasledovná **strategická vízia** obce Chrasť nad Hornádom:

Obec Chrasť nad Hornádom je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby.

Na dosiahnutie uvedenej strategickkej vízie bude potrebné naplniť strategický cieľ rozvoja obce Chrasť nad Hornádom na roky 2015 – 2020. **Strategickým cieľom** rozvoja obce je

„vytvoriť podmienky pre zvyšovanie kvality života jej obyvateľov aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľaďovaní životného prostredia obce“.

Stratégia rozvoja

Cieľom strategickej časti programu je navrhnúť priority a opatrenia, ktoré budú viesť k naplneniu stanovenej vízie. Ide o návrh takých priorít a opatrení, ktorých riešenie je buď priamo v kompetencii obce alebo tiež takých, ktoré síce nie sú priamo v jej kompetencii, avšak obec ich dokáže svojou činnosťou a svojimi schopnosťami ovplyvniť žiaducim smerom.

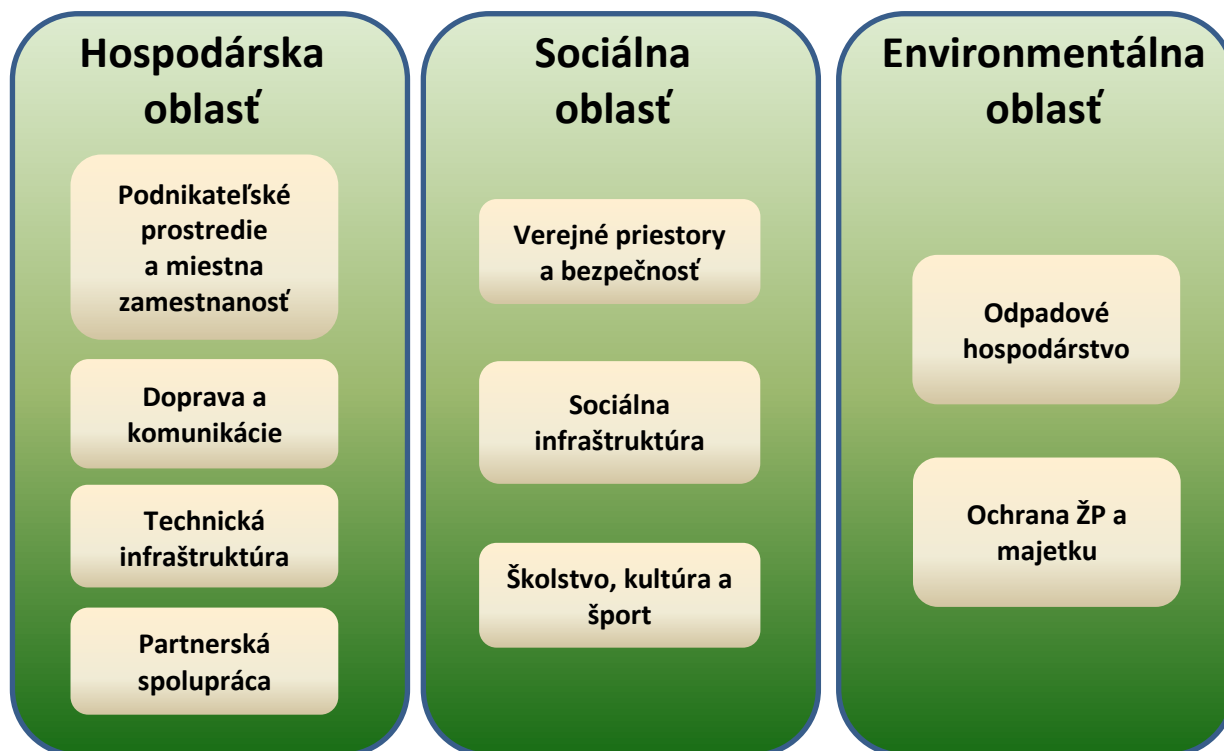
Definovanie stratégie rozvoja obce vychádza najmä z detailného poznania jej vnútorného prostredia a z poznania potrieb obyvateľstva, pričom priamo nadväzuje na výsledky analýz. Stratégia vychádza zo základného predpokladu, že príslušné orgány verejnej správy od národnej po regionálnu úroveň budú zabezpečovať koordinovaný prístup v záujme dosiahnutia realizácie plánovaných zmien a že bude existovať dobrá informovanosť kľúčových aktérov regionálneho rozvoja.

Stratégia rozvoja obce je spracovaná v súlade s aktualizovanou Národnou stratégiou regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, ktorá definuje hlavné faktory rozvoja slovenských regiónov, analyzuje regionálne disparity a prognózuje hospodársky vývoj v týchto regiónoch. Táto stratégia, spracovaná v súlade so stratégiou Európa 2020, definuje 5 prioritných oblastí na dosiahnutie cieľa – vytvoriť konkurencieschopnú, pracovné miesta vytvárajúcu a na poznatkoch založenú ekonomiku:

- PO 1 – Ľudské zdroje – zvýšenie kvality ľudského kapitálu,
- PO 2 – Ekonomická výkonnosť a konkurencieschopnosť hospodárstva,
- PO 3 – Štrukturálne zmeny,
- PO 4 – Poznatkovo orientovaná ekonomika,
- PO 5 – Ochrana a tvorba životného prostredia.

Týchto 5 prioritných oblastí Národnej stratégie regionálneho rozvoja je premietnutých do navrhovaných priorít v stratégii rozvoja obce, pričom sú prispôbolené podmienkam obecnej samosprávy tak, že PO 2 až PO 4 z Národnej stratégie RR sú v PHSR zjednotené do Prioritnej oblasti Hospodárska politika, PO 1 predstavuje v PHSR Prioritnú oblasť Sociálna politika a PO 5 predstavuje oblasť Environmentálna politika.

Pre naplnenie definovanej vízie si teda obec Chrást nad Hornádom stanovila tri hlavné rozvojové oblasti a v rámci nich nasledovné priority:

- A.) **Hospodárska oblasť** – táto prioritná oblasť pozostáva zo štyroch priorít: podnikateľské prostredie a miestna zamestnanosť (podpora podnikania, rozvoj poľnohospodárstva, podpora samostatne hospodáriacich roľníkov), doprava a komunikácie (rekonštrukcia a výstavba nových miestnych komunikácií a chodníkov), technická infraštruktúra (výstavba kanalizácie a vodovodu) a partnerská spolupráca (spolupráca s obcami).
- B.) **Sociálna oblasť** – prioritná oblasť pozostávajúca z troch rozvojových priorít: verejné priestory a bezpečnosť (revitalizácia verejných priestranstiev, kamerový systém), sociálna infraštruktúra (rekonštrukcia obecných budov) a školstvo, kultúra a šport (výstavba/rekonštrukcia školských a športových zariadení, podpora kultúrnych a športových podujatí a telies).
- C.) **Environmentálna oblasť** – prioritná oblasť obsahujúca dve rozvojové priority: odpadové hospodárstvo (sanácia čiernych skládok) a ochrana ŽP a majetku (protipovodňové opatrenia).

Prostredníctvom týchto troch prioritných oblastí a 9 definovaných priorít, ktoré sú v programovej časti dokumentu rozpracované do jednotlivých opatrení, projektov a aktivít, bude obec naplňať definovanú strategickú víziu rozvoja. Splnením jednotlivých cieľov a stanovených opatrení bude zabezpečovať zvyšovanie kvality života svojich obyvateľov.

Formulár 6 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov

Vízia <i>„Obec Chrasť nad Hornádom je miestom s atraktívnym prostredím pre život. Všestranným rozvojom a využívaním svojho vnútorného potenciálu zabezpečuje zvyšovanie kvality života všetkých svojich obyvateľov, ktorým poskytuje kvalitné služby“</i>			
Strategický cieľ <i>„vytvoriť podmienky na zvyšovanie kvality života jej obyvateľov aktívnym prístupom k podpore hospodárskej a sociálnej oblasti pri súčasnom zveľaďovaní životného prostredia obce“</i>			
Prioritná oblasť	Hospodárska	Sociálna	Environmentálna
Globálny cieľ	<i>Rozvíjať vnútorný potenciál územia, založený na podpore miestneho hospodárstva a vybudovanej dopravnej a technickej infraštruktúry</i>	<i>Podporovať skvalitňovanie občianskej vybavenosti a zabezpečovať pre obyvateľov dôstojné podmienky spoločenského vyžitia</i>	<i>Zabezpečiť pre obyvateľov obce ako aj jej návštevníkov kvalitné životné prostredie</i>
Priority	<ul style="list-style-type: none"> • podnikateľské prostredie a miestna zamestnanosť • doprava a komunikácie • technická infraštruktúra • partnerská spolupráca 	<ul style="list-style-type: none"> • verejné priestory a bezpečnosť • sociálna infraštruktúra • školstvo, kultúra a šport 	<ul style="list-style-type: none"> • odpadové hospodárstvo • ochrana ŽP a majetku
Opatrenia	1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov 1.2 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry 1.3 Zlepšenie technickej vybavenosti obce 1.4 Spolupráca s okolitými a partnerskými obcami	2.1 Úprava verejných priestranstiev 2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov 2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti a verejných budov 2.4 Zlepšenie materiálne-technického vybavenia školských zariadení 2.5 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času 2.6 Podpora spoločenského a kultúrneho života	3.1 Sanácia čiernych skládok 3.2 Prevencia pred živelnými pohromami

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

C-Programová časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Programová časť PHSR nadväzuje na strategickú časť a obsahuje opatrenia a projekty na zabezpečenie realizácie programu rozvoja, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám. Táto časť obsahuje podrobnejšie rozpracovanie cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti na úroveň opatrení a aktivít. Táto časť obsahuje:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Opatrenia, projekty a aktivity podľa prioritných oblastí

Všetky projekty a aktivity, ktoré samospráva plánuje v strednodobom horizonte realizovať, sú uvedené v nasledujúcom formulári. Konkrétne činnosti, ktoré samospráva plánuje realizovať formou projektového zámeru, sú v tomto aj v ďalších formulároch uvedené ako „**Projekt**“. Činnosti, ktoré sa neplánujú realizovať formou projektového zámeru, sú uvedené ako „**Aktivita**“.

Formulár 7 (P1): Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa oblastí

Prioritná oblasť 1 – HOSPODÁRSKA	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a SHR	<p>Aktivita: 1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci</p> <ul style="list-style-type: none"> - príprava pozemkov, budov, priestorových a technických podmienok pre vznik nových služieb a rozvoj podnikateľských aktivít - prenájom obecných pozemkov a budov - podpora poľnohospodárov a samostatne hospodáriacich roľníkov
1.2 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry	<p>Projekt: 1.2.1 Výstavba cesty k IBV „Pri škole“ Aktivita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - polozenie asfaltového povrchu v lokalite IBV <p>Projekt: 1.2.2 Výstavba cesty k IBV „Pri bývalom PD“ Aktivita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - polozenie asfaltového povrchu k lokalite IBV <p>Projekt: 1.2.3 Rekonštrukcia miestnych komunikácií Aktivita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rekonštrukcia asfaltového povrchu na poškodených úsekoch v lokalite Huštak, ku kolónii a pri obchode <p>Projekt: 1.2.4 Výstavba chodníkov Aktivita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - výstavba nových chodníkov popri miestnych komunikáciách <p>Aktivita: 1.2.5 Podpora budovania cyklotrás</p> <ul style="list-style-type: none"> - poskytovanie súčinnosti a pomoc pri výstavbe regionálnych cyklotrás
1.3 Zlepšenie technickej vybavenosti obce	<p>Projekt: 1.3.1 Vybudovanie kanalizácie a ČOV Aktivita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - výstavba kanalizácie a čističky odpadových vôd v obci <p>Projekt: 1.3.2 Výstavba vodovodu pre IBV „Pri bývalom PD“ Aktivita:</p>

	- položenie vodovodného potrubia a výstavba prípojok k RD v lokalite IBV
1.4 Spolupráca s okolitými a partnerskými obcami	Aktivita: 1.4.1 Rozvoj partnerskej spolupráce - rozvoj spolupráce s okolitými a partnerskými obcami - participácia na spoločných projektoch
Prioritná oblasť 2 – SOCIÁLNA	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
2.1 Úprava verejných priestranstiev	Projekt: 2.1.1 Revitalizácia verejných priestranstiev Aktivita: - úprava verejného priestranstva v centrálnej časti obce, výsadba zelene, vybudovanie oddychovej zóny - rekonštrukcia príľahlých komunikácií a chodníkov
2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov	Projekt: 2.2.1 Vybudovanie kamerového systému Aktivita: - osadenie bezpečnostných kamier a zriadenie úložiska dát
2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti a verejných budov	Projekt: 2.3.1 Rekonštrukcia budovy obecného úradu a kultúrneho domu Aktivita: - zateplenie a vymaľovanie budovy, výmena okien - stavebnotechnická rekonštrukcia vnútorných priestorov Projekt: 2.3.2 Rekonštrukcia budovy starej školy Aktivita: - stavebnotechnická rekonštrukcia vnútorných priestorov a vybavenia
2.4 Zlepšenie materiálo-technického vybavenia školských zariadení	Projekt: 2.4.1 Rekonštrukcia strechy na budove ZŠ Aktivita: - výmena strešnej krytiny
2.5 Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času	Projekt: 2.5.1 Výstavba multifunkčného ihriska Aktivita: - vybudovanie viacúčelového ihriska Projekt: 2.5.2 Výstavba detského ihriska pri ZŠ Aktivita: - zakúpenie a osadenie detských preliezok
2.6 Podpora spoločenského a kultúrneho života	Aktivita: 2.6.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí - podpora kultúrnych a športových podujatí - podpora miestnych kultúrnych a športových telies
Prioritná oblasť 3 – ENVIRONMENTÁLNA	
Opatrenie	Projekt/Aktivita
3.1 Sanácia čiernych skládok	Projekt: 3.1.1 Likvidácia čiernych skládok a zakúpenie fotopascí Aktivita: - zakúpenie a inštalovanie fotopascí - monitorovanie a likvidácia čiernych skládok odpadu
3.2 Prevencia pred živelnými pohromami	Projekt: 3.2.1 Protipovodňové opatrenia – regulácia potokov Aktivita: - úprava brehov potokov pri kostole a pri bývalom PD

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

Súbor ukazovateľov, výsledkov a dopadov

Súčasťou programovej časti je aj stanovenie ukazovateľov pre hodnotenie PHSR. Ukazovatele výsledkov a dopadov pre PHSR obce sú spracované v nasledujúcom formulári. Rozdelené sú do troch kategórií:

- ukazovatele výstupu – práce, tovary a služby, financované počas realizácie aktivít projektu,
- ukazovatele výsledku – okamžitý efekt realizácie aktivít projektu, príp. služby poskytnuté cieľovej skupine,
- ukazovatele dopadu – dlhodobý efekt vplyvu na danú prioritnú oblasť alebo cieľovú skupinu.

Východiskové hodnoty dopadových ukazovateľov v rámci hodnotenia dopadov pre PHSR obce boli stanovené ako nulové v roku 2015, cieľové hodnoty boli stanovené pre roky 2018 a 2020.

Formulár 8 (P2): Zoznam ukazovateľov cieľov/prioritných oblastí PHSR

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Informačný zdroj/odkaz	Merná jednotka	Východisková hodnota		Cieľová hodnota	
				2015	2018	2020	
Hospodárska oblasť							
Opatrenie 1.1. - Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a lesníkov							
Dopad	Podpora podnikateľa	OcÚ	počet	0	1	2	
Opatrenie 1.2. - Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry							
Výsledok	Vybudovaná cesta k IBV "Pri škole"	OcÚ	m	0	200	200	
Výsledok	Vybudovaná cesta k IBV "Pri bývalom PD"	OcÚ	m	0	300	300	
Výsledok	Zrekonštruované miestne komunikácie	OcÚ	m	0	0	600	
Výsledok	Vybudované chodníky pre peších	OcÚ	m	0	600	600	
Opatrenie 1.3. - Zlepšenie technickej vybavenosti obce							
Dopad	Pripojení obyvatelia na kanalizáciu	OcÚ, ŠÚSR	počet	0	0	880	
Výsledok	Nové vodovodné prípojky	OcÚ, ŠÚSR	počet	0	29	29	
Opatrenie 1.4. - Spolupráca s okolitými a partnerskými obcami							
Výsledok	Podporené projekty partnerskej spolupráce	OcÚ	počet	0	1	2	
Sociálna oblasť							
Opatrenie 2.1. - Úprava verejných priestranstiev							
Dopad	Zrevitalizovaná plocha verejnej zelene	OcÚ	ha	0	0	1	
Opatrenie 2.2. - Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov							
Výstup	Osadené bezpečnostné kamery	OcÚ	počet	0	10	10	

Opatrenie 2.3. - Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti a verejných budov						
Výsledok	Zrekonštruovaná budova OcÚ a kultúrneho domu	OcÚ	súbor	0	0	1
Výsledok	Zrekonštruovaná budova starej školy	OcÚ	súbor	0	1	1
Opatrenie 2.4. - Zlepšovanie materiálno-technického vybavenia školských zariadení						
Výsledok	Zrekonštruovaná strecha ZŠ	OcÚ, škola	súbor	0	1	1
Opatrenie 2.5. - Skvalitnenie ponuky športového vyžitia a trávenia voľného času						
Výsledok	Postavené multifunkčné ihrisko	OcÚ, škola	počet	0	1	1
Výsledok	Vybudované detské ihrisko	OcÚ	počet	0	1	1
Opatrenie 2.6. - Podpora spoločenského a kultúrneho života						
Výsledok	Podporené kultúrne podujatia	OcÚ	počet/rok	0	3	3
Výsledok	Podporené športové podujatia	OcÚ	počet/rok	0	2	2
Výsledok	Podporené miestne kultúrne a športové telesá	OcÚ	počet/rok	0	1	1
Environmentálna oblasť						
Opatrenie 3.1. - Sanácia čiernych skládok						
Výstup	Zakúpené fotopasce	OcÚ	počet	0	5	5
Výsledok	Zlikvidované čierne skládky	OcÚ	počet	0	10	10
Opatrenie 3.2. - Prevencia pred živelnými pohromami						
Dopad	Dĺžka regulovaného potoka	OcÚ	m	0	200	200

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

Súhrnný prehľad projektových zámerov na nasledujúce obdobie poskytuje Formulár P3.

Formulár 9 (P3): Súhrnný prehľad projektových zámerov obce

P. č.	Typ zámeru	Klasifikácia stavby	Zameranie projektu (názov vystihujúci zámer)	Oblasť, na ktorú je projektový zámer orientovaný		Ukazovatele výstupov		Stav pripravenosti projektového zámeru		Predpokladaný termín realizácie (od - do)	Predpokladané náklady (tis. eur)	Priorita zámeru		Spolupráca s partnerom pri realizácii	Realizácia projektu je viazaná na podmienku
				Oblasť	Katégoria	Ukazovateľ / jednotka	Plánovaná hodnota	Stav	Iné - doplnky			Priorita	Iné - doplnky		
1	4	5	6	8	8a	9	9a	10	10a	11	12	13	13a	14	15
1	Neinvestičný		Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci	Zamestnanosť		podpora podnikateľa / počet	2	V štádiu úvah	-	2015-2020	3,60 €	Zámer je v súčasnosti len v polohe úvah	-	N	N/A
2	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Výstavba cesty k IBV "Pri škole"	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	dĺžka asfalt. povrchu / m	200	Spracovaná projektová dokumentácia	-	2017	45,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
3	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Výstavba cesty k IBV "Pri bývalom PD"	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	dĺžka asfalt. povrchu / m	300	Spracovaná projektová dokumentácia	-	2018	60,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
4	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Rekonštrukcia miestnych komunikácií	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	dĺžka zrekonštr. asfalt. povrchu / m	600	V štádiu úvah	-	2019	80,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
5	Investičný	2112 - Miestne komunikácie	Výstavba chodníkov	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	dĺžka vybud. chodníkov / m	600	V štádiu úvah	-	2018	65,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A

6	Neinvestičný		Podpora budovania cyklotrás	Technická infraštruktúra	Doprava, komunikácie, MHD	realizovaný projekt cyklotrás		V štádiu úvah	-	2015-2020	2,40 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	A	N/A
7	Investičný	2223 - Miestne kanalizácie	Vybudovanie kanalizácie a ČOV	Technická infraštruktúra	Kanalizácia, čistiareň odpadových vôd	pripojení obyv. / počet	880	V štádiu úvah	-	2019	2 000,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	A	EIA
8	Investičný	2222 - Miestne potrubné rozvody vody	Výstavba vodovodu pre IBV "Pri bývalom PD"	Technická infraštruktúra	Rozvody elektriny, vody a plynu	nové vodovodné prípojky / počet	29	Spracovaná projektová dokumentácia	-	2017	34,50 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
9	Neinvestičný		Rozvoj partnerskej spolupráce	Cestovný ruch		podporené partnerské projekty	2	V štádiu úvah	-	2015-2020	3,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	A	N/A
10	Investičný	2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	Revitalizácia verejných priestranstiev	Životné prostredie	Verejná zeleň	zrekonšt. plochy verejnej zelene / ha	1	V štádiu úvah	-	2020	120,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
11	Investičný	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	Vybudovanie kamerového systému	Sociálna infraštruktúra	Bezpečnosť	osadené kamery / počet	10	V štádiu úvah	-	2016	25,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
12	Investičný	1220 - Budovy pre administratívu	Rekonštrukcia budovy obecného úradu a kultúrneho domu	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť	zrekonšt. objekty / počet	1	V štádiu úvah	-	2019	100,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A

13	Investičný	1274 - Ostatné budovy, i.n.	Rekonštrukcia budovy starej školy	Sociálna infraštruktúra	Občianska vybavenosť	zrekonšt. objekty/ počet	1	V štádiu úvah	-	2018	45,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	A	N/A
14	Investičný	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	Rekonštrukcia strechy na budove ZŠ	Sociálna infraštruktúra	Školstvo	zrekonšt. strecha / súbor	1	Spracovaná projektová dokumentácia	-	2018	105,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
15	Investičný	2411 - Športové ihriská	Výstavba multifunkčného ihriska	Sociálna infraštruktúra	Šport, voľný čas	vybudované ihriská/počet	1	Spracovaná projektová dokumentácia	-	2017	40,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
16	Investičný	2411 - Športové ihriská	Výstavba detského ihriska pri ZŠ	Sociálna infraštruktúra	Šport, voľný čas	vybudované ihriská/počet	1	V štádiu úvah	-	2016	15,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	N	N/A
17	Neinvestičný		Podpora kultúrnych a športových podujatí	Sociálna infraštruktúra		podporené podujatia za rok / počet	5		-	2015-2020	9,00 €	Budeme realizovať aj bez prípadnej dotácie	-	A	N/A
18	Neinvestičný		Likvidácia čiernych skládok a zakúpenie fotopascí	Životné prostredie	Odstraňovanie environmentálnych záťaží	odstránené čierne skládky; zakúpené fotopasce / počet; počet	10;5	V štádiu úvah	-	2016	20,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A
19	Investičný	2152 - Priehrady	Protipovodňové opatrenia - regulácia potokov	Životné prostredie	Prevenia pred prírodnými nešťastiami	dĺžka regul. toku / m	200	V štádiu úvah	-	2017	50,00 €	Realizácia je závislá od získania finančných prostriedkov	-	N	N/A

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

D-Realizačná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce na základe stanovenia merateľných ukazovateľov a vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov. Realizačná časť obsahuje:

- akčný plán,
- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia,
- stručný popis komunikačnej stratégie PHSR k jednotlivým cieľovým skupinám,
- popis systému monitorovania a hodnotenia plnenia PHSR.

Akčný plán obce

Akčný plán predstavuje konkrétny harmonogram činností/projektov/aktivít súvisiacich s rozvojom obce v nadväznosti na prioritné oblasti sociálno-ekonomického rozvoja. Tento plán vychádza zo stratégie, je jej logickou súčasťou a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych projektov a aktivít. Obsahuje predpokladané termíny plnenia jednotlivých úloh, zoznam inštitúcií zodpovedných za ich plnenie a predpokladané zdroje financovania.

Formulár 10 (R1): Akčný plán

Opatrenie, projekt/aktivita	Termín	Zodpovedný	Financovanie (tis. eur)
HOSPODÁRSKA OBLASŤ			
1.1 Podpora MSP, remeselníkov, poľnohospodárov a SHR			
<i>Aktivita: 1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci</i>	od 2015 priebežne	obec	3,60
1.2 Skvalitnenie miestnej dopravnej infraštruktúry			
Projekt: 1.2.1 Výstavba cesty k IBV „Pri škole“	2017	obec	45,00
Projekt: 1.2.2 Výstavba cesty k IBV „Pri bývalom PD“	2018	obec	60,00
Projekt: 1.2.3 Rekonštrukcia miestnych komunikácií	2019	obec	80,00
Projekt: 1.2.4 Výstavba chodníkov	2018	obec	65,00
<i>Aktivita: 1.2.5</i> Podpora budovania cyklotrás	2015-2020	obec	2,40
1.3 Zlepšenie technickej vybavenosti obce			
Projekt: 1.3.1 Vybudovanie kanalizácie a ČOV	2019	obec, PVS, a.s.	2 000,00
Projekt: 1.3.2 Výstavba vodovodu pre IBV „Pri bývalom PD“	2017	obec	34,50
1.4 Spolupráca s okolitými a partnerskými obcami			
<i>Aktivita: 1.4.1</i> Rozvoj partnerskej spolupráce	od 2015 priebežne	obec	3,00
SOCIÁLNA OBLASŤ			
2.1 Úprava verejných priestranstiev			
Projekt: 2.1.1 Revitalizácia verejných priestranstiev	2020	obec	120,00
2.2 Zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov			
Projekt: 2.2.1 Vybudovanie kamerového systému	2016	obec	25,00
2.3 Zlepšenie kvality občianskej vybavenosti a verejných budov			
Projekt: 2.3.1 Rekonštrukcia budovy obecného úradu a kultúrneho domu	2019	obec	100,00
Projekt: 2.3.2 Rekonštrukcia budovy starej školy	2018	obec	45,00
2.4 Zlepšenie materiálno-technického vybavenia školských zariadení			

Projekt: 2.4.1 Rekonštrukcia strechy na budove ZŠ	2018	obec	105,00
2.5 Skvalitnenie ponuky športového využitia a trávenia voľného času			
Projekt: 2.5.1 Výstavba multifunkčného ihriska	2017	obec	40,00
Projekt: 2.5.2 Výstavba detského ihriska pri ZŠ	2016	obec	15,00
2.6 Podpora spoločenského a kultúrneho života			
Aktivita: 2.6.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí	od 2015 priebežne	obec	9,00
ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ			
3.1 Sanácia čiernych skládok			
Projekt: 3.1.1 Likvidácia čiernych skládok a zakúpenie fotopascí	2016	obec	20,00
3.2 Prevencia pred živelnými pohromami			
Projekt: 3.2.1 Protipovodňové opatrenia – regulácia potokov	2017	obec	50,00

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Administratívne, organizačné a inštitucionálne zabezpečenie PHSR

Partnermi pri realizácii PHSR sú najmä obyvatelia obce. V úvodnej fáze prípravy dokumentu bol vypracovaný dotazník, ktorý bol samosprávou distribuovaný do domácností a ktorý bol taktiež zverejnený na web stránke obce ako online formulár. Obyvatelia boli aj takto prizvaní do procesu spracovania PHSR. Okrem nich boli ku konzultácii jednotlivých častí strategického dokumentu prizvaní aj poslanci a zamestnanci OcÚ.

Vypracovaním a schválením tohto programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja plní obec jeden zo základných princípov regionálnej politiky, ktorým je princíp programovania. Implementácia navrhovaných projektov a aktivít si bude vyžadovať konkrétnych ľudí, ktorí budú tieto projekty/aktivity uskutočňovať od začiatku do konca a ktorí za nich budú aj zodpovední. Vzhľadom na poddimenzovanosť samosprávy z aspektu ľudských zdrojov sa predpokladá, že niektoré projekty/aktivity bude potrebné realizovať v spolupráci s externými poradcami, odborníkmi.

Riadiacim orgánom PHSR na úrovni obce je **obecné zastupiteľstvo**. Výkonným orgánom PHSR na úrovni obce je jej **starosta**. Ten zodpovedá za systém riadenia PHSR, ako aj za systém čerpania získaných dotácií, použitia úverových zdrojov a v prípade získania pomoci zo štrukturálnych fondov aj za čerpanie tejto pomoci.

Administratívne zabezpečenie realizácie tohto programu je teda nevyhnutnou podmienkou jeho plnenia. Realizácia si však bude vyžadovať pravidelnú systematickú prácu. Z tohto dôvodu sa odporúča zriadiť komisiu strategického rozvoja. Táto komisia by vystupovala ako poradný orgán, ktorého úlohou by bolo vypracovať a posúdiť Správu o realizácii PHSR, stav finančného čerpania prostriedkov, podieľať sa na určovaní priorít realizácie PHSR a zúčastňovať sa dôležitých stretnutí, týkajúcich sa rozvoja obce. V prípade potreby by táto komisia mala za úlohu prehodnotiť plán na ďalšie obdobie, eventuálne doplniť úlohy a opatrenia, ktoré neboli uvedené v tomto programe a pod. Samospráva tak bude raz ročne získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu, kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia. Obecné zastupiteľstvo vo vzťahu k realizácii PHSR berie na vedomie návrh strategickú časť dokumentu, schvaľuje celý dokument PHSR a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia. Úlohou OcZ je taktiež schvaľovanie spolufinancovania pripravovaných projektov. Obecné zastupiteľstvo teda každoročne schvaľuje hodnotiace a monitorovacie správy a rozhoduje o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Stručný popis komunikačnej stratégie

Súčasťou každého z pripravovaných a realizovaných projektov PHSR budú, či už z dôvodu povinného informovania a publicity (najmä pri projektoch financovaných z európskych štrukturálnych fondov) alebo v rámci komunikácie medzi obcou a cieľovými skupinami pri príprave a realizácii projektov, rôzne formy komunikácie. V prípade realizácie projektov z EŠIF budú v záujme informovania verejnosti osadené informačné tabule, príp. budú organizované úvodné a záverečné konferencie, semináre, workshopy a pod.

V podmienkach obce prebieha komunikácia predovšetkým osobným stykom verejnosti a záujmových skupín s jej volenými orgánmi a zamestnancami. Významným komunikačným kanálom najmä pre mladšie a stredné vekové kategórie obyvateľstva je webová stránka obce. Staršie vekové kategórie uprednostňujú najmä obecný rozhlas a úradnú tabuľu. Ďalším nástrojom komunikácie budú pozvánky na priamu účasť verejnosti na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Prostredníctvom uvedených komunikačných kanálov bude až do ukončenia platnosti PHSR prebiehať neustála komunikácia s obyvateľmi týkajúca sa náležitostí a realizácie tohto PHSR.

System monitorovania a hodnotenia

Cieľom systému monitorovania a hodnotenia je získavanie informácií o reálnom plnení PHSR a o jeho prípadnom negatívnom vývoji. Dôsledkom dobrého nastavenia systému monitorovania a hodnotenia bude prípadná zmena spôsobu realizácie, podľa potreby aj definovanie a prijatie nových opatrení.

Ako už bolo spomenuté vyššie, samospráva bude raz ročne (do leta, do začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok) získavať a spracovávať pripomienky poslancov, zamestnancov OcÚ, zainteresovaných partnerov a verejnosti. Spracovanie pripomienok bude trvať do stanoveného termínu (napr. do septembra príslušného roku), kedy bude zastupiteľstvu predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok a aj jeho prípadná aktualizácia.

Monitorovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa teda bude vykonávať priebežne počas celého trvania PHSR až do ukončenia jeho platnosti. Tento proces bude vychádzať z údajov uvedených vo Formulári P2 – ukazovatele výstupu, výsledku a dopadu projektu. Výstupom monitorovania PHSR bude monitorovacia správa za príslušný rok schválená obecným zastupiteľstvom, ktorej súčasťou môže byť aj prípadná monitorovacia správa schválená riadiacim orgánom v rámci implementácie projektov z EŠIF. Za prípravu monitorovacej správy konkrétneho projektu bude zodpovedať jeho garant podľa povahy projektu. Za prípravu monitorovacej správy PHSR bude zodpovedať samospráva obce – či už prostredníctvom starostu obce, hlavného kontrolóra, poslancov, zriadenej komisie strategického rozvoja, zamestnancov obecného úradu, príp. inej poverenej osoby.

Formulár 11 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHSR na programové obdobie 2015 - 2020		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/ periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2017	podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie	v prípade potreby	kontrola súladu programu s reálnou situáciou
Tematické hodnotenie časti PHSR	2016	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	v prípade potreby	pri značnom odklone od stanovených cieľov; pri návrhu na revíziu PHSR

Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2016-2020	na základe rozhodnutia starostu, kontrolného orgánu, podnetu poslancov, správy auditu a pod.
--	-----------	--

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

E-Finančná časť

Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Finančná časť obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie programu rozvoja obce. Táto časť obsahuje:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PHSR,
- model viaczdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území v prepojení na programový rozpočet obce,
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektov.

Indikatívny finančný plán

Výška potrebných finančných prostriedkov je v tomto PHSR uvedená pri jednotlivých projektoch a opatreniach. Uvedené sumy sú stanovené odhadom, keďže bez spracovania projektovej dokumentácie nie je možné ex-ante určiť konkrétnu (presnú) sumu, potrebnú na realizáciu projektu. Pri rozhodovaní o financovaní jednotlivých projektov sa bude prihliadať na ich dôležitosť a na ich prínos pre rozvoj obce. Niektoré projekty/aktivity sa budú môcť realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, iné si však budú vyžadovať náročnejšie zdroje z hľadiska finančného aj personálneho zabezpečenia.

Potenciálne zdroje, ktoré sa samospráva môže snažiť získať na realizáciu opatrení a aktivít uvedených v tomto PHSR, sú najmä:

- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov (napr. Environmentálny fond, ŠFRB),
- financovanie z národných projektov (napr. úrady práce, soc. vecí a rodiny - AOTP),
- rozpočet samosprávneho kraja,
- európske štrukturálne a investičné fondy,
- prostriedky MAS,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR,
- Svetová banka,
- sponzorské dary podnikateľov, súkromných osôb, neziskového sektora a pod.,
- vlastné zdroje (rozpočet obce).

Celkovým prehľadom plánovaných finančných prostriedkov počas celej doby platnosti schváleného Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja je Indikatívny rozpočet – sumarizácia.

Formulár 12 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia

	rok						Spolu (tis. eur)
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Hospodárska oblasť	1,50	1,50	81,00	126,50	2 081,50	1,50	2 293,50
Sociálna oblasť	1,50	41,50	41,50	151,50	101,50	121,50	459,00
Environmentálna oblasť	0,00	20,00	50,00	0,00	0,00	0,00	70,00
SPOLU (tis. eur)	3,00	63,00	172,50	278,00	2 183,00	123,00	2 822,50

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Model viaczdrojového financovania a finančný rámec

Financovanie jednotlivých projektov sa bude realizovať z viacerých zdrojov, pričom závisieť bude od aktuálnej finančnej situácie obce a aktuálnych potrieb. Financovanie sa tak bude opierať o zdroje obce, o národné zdroje, o zdroje z EŠIF, VÚC, o súkromné a ďalšie zdroje.

Intervenčná matica predstavuje odhad objemu potrebných zdrojov na realizáciu jednotlivých projektových zámerov. Finálna podoba a konkrétna výška investícií bude známa až po vypracovaní projektovej dokumentácie a vychádzať bude najmä z procesu verejného obstarávania.

Formulár 13 (F5): Model viaczdrojového financovania - intervenčná matica

Viaczdrojové financovanie (tis. eur)								
Opatrenie	Celkové náklady	Verejné zdroje					Súkromné zdroje	iné zdroje
		EÚ	Štát	VÚC	Obec	Spolu		
Opatrenie 1.1	3,60				3,60	3,60		
Opatrenie 1.2	252,40	212,50	25,00		14,90	252,40		
Opatrenie 1.3	2 034,50	1 700,00	200,00		134,50	2 034,50		
Opatrenie 1.4	3,00				3,00	3,00		
Opatrenie 2.1	120,00	102,00	12,00		6,00	120,00		
Opatrenie 2.2	25,00	21,25	2,50		1,25	25,00		
Opatrenie 2.3	145,00	123,25	14,50		7,25	145,00		
Opatrenie 2.4	105,00	89,25	10,50		5,25	105,00		
Opatrenie 2.5	55,00		38,00		17,00	55,00		
Opatrenie 2.6	9,00				9,00	9,00		
Opatrenie 3.1	20,00		19,00		1,00	20,00		
Opatrenie 3.2	50,00	42,50	5,00		2,50	50,00		
SPOLU	2 822,50	2 290,75	326,50		205,25	2 822,50		

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Finančný rámec na realizáciu PHSR pre potreby súhrnného prehľadu plánovaných projektov a aktivít je formulárom s podrobnou štruktúrou plánovaných finančných prostriedkov na opatrenia, projekty a aktivity PHSR na celé jeho obdobie. Obsahuje podrobné členenie predpokladaných finančných zdrojov, potrebných na realizáciu jednotlivých projektov.

Formulár 14 (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR

Číslo opatrenia	Kód a názov projektu/aktivity	Klasifikácia stavieb - trieda	Hlavný ukazovateľ - výsledku, dopadu	Termín začatia a ukončenia realizácie projektu / aktivity	RN Spolu (tis. eur)	Verejné zdroje celkom	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Úverové zdroje	EIB príspevok (informatívne)	Iné zdroje								
				rok			a=b+e+f+g+h	b=c+d					Národné celkom	EÚ (EŠIF) celkom	c	d	e	f	g	h
				I. Hospodárska politika									2 293,50 €	2 293,50 €	381,00 €	1 912,50 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 1.1	1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci		2 podporení podnikatelia	2015-2020	3,60 €	3,60 €	3,60 €													
Opat. 1.2	1.2.1 Výstavba cesty k IBV "Pri škole"	2112 - Miestne komunikácie	200 m asfalt. komunikácií	2017	45,00 €	45,00 €	6,75 €	38,25 €												
	1.2.2 Výstavba cesty k IBV "Pri bývalom PD"	2112 - Miestne komunikácie	300 m asfalt. komunikácií	2018	60,00 €	60,00 €	9,00 €	51,00 €												
	1.2.3 Rekonštrukcia miestnych komunikácií	2112 - Miestne komunikácie	600 m zrekonštr. komunikácií	2019	80,00 €	80,00 €	12,00 €	68,00 €												
	1.2.4 Výstavba chodníkov	2112 - Miestne komunikácie	600 m vybudovaných chodníkov	2018	65,00 €	65,00 €	9,75 €	55,25 €												
	1.2.5 Podpora budovania cyklotrás	2112 - Miestne komunikácie	realizovaný projekt cyklotrás	2015-2020	2,40 €	2,40 €	2,40 €													
Opat. 1.3	1.3.1 Vybudovanie kanalizácie a ČOV	2223 - Miestne kanalizácie	880 pripojených obyvateľov	2019	2 000,00 €	2 000,00 €	300,00 €	1 700,00 €												
	1.3.2 Výstavba vodovodu pre IBV "Pri bývalom PD"	2222 - Miestne potrubné rozvody vody	29 vodovodných prípojok	2017	34,50 €	34,50 €	34,50 €													
Opat. 1.4	1.4.1 Rozvoj partnerskej spolupráce		2 podporené partnerské projekty	2015-2020	3,00 €	3,00 €	3,00 €													

II. Sociálna politika					459,00 €	459,00 €	123,25 €	335,75 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 2.1	2.1.1 Revitalizácia verejných priestranstiev	2420 - Ostatné inžinierske stavby, i.n.	revitalizované verejné priestranstvá	2020	120,00 €	120,00 €	18,00 €	102,00 €				
Opat. 2.2	2.2.1 Vybudovanie kamerového systému	2224 - Miestne elektrické a telekomunikačné rozvody a vedenia	10 osadených kamier	2016	25,00 €	25,00 €	3,75 €	21,25 €				
Opat. 2.3	2.3.1 Rekonštrukcia budovy obecného úradu a kultúrneho domu	1220 - Budovy pre administratívu	zrekonštr. budova OcÚ a kult. domu	2019	100,00 €	100,00 €	15,00 €	85,00 €				
	2.3.2 Rekonštrukcia budovy starej školy	1274 - Ostatné budovy, i.n.	zrekonštr. budova	2018	45,00 €	45,00 €	6,75 €	38,25 €				
Opat. 2.4	2.4.1 Rekonštrukcia strechy na budove ZŠ	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	zrekonštr. strešná krytina	2018	105,00 €	105,00 €	15,75 €	89,25 €				
Opat. 2.5	2.5.1 Výstavba multifunkčného ihriska	2411 - Športové ihriská	vybudované multifunkčné ihrisko	2017	40,00 €	40,00 €	40,00 €					
	2.5.2 Výstavba detského ihriska pri ZŠ	2411 - Športové ihriská	vybudované detské ihrisko	2016	15,00 €	15,00 €	15,00 €					
Opat. 2.6	2.6.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí		podporené miestne kultúrne a športové podujatia a telesá	2015-2020	9,00 €	9,00 €	9,00 €					
III. Environmentálna politika					70,00 €	70,00 €	27,50 €	42,50 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Opat. 3.1	3.1.1 Likvidácia čiernych skládok a zakúpenie fotopascí		zlikvidovaných 10 čiernych skládok	2016	20,00 €	20,00 €	20,00 €					
Opat. 3.2	3.2.1 Protipovodňové opatrenia – regulácia potokov	2152 - Priehrady	200 m regulovaného toku	2017	50,00 €	50,00 €	7,50 €	42,50 €				
Celkom					2 822,50 €	2 822,50 €	531,75 €	2 290,75 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €

Zdroj: MDVRR 2015, Obecný úrad, vlastné spracovanie

System hodnotenia a zaradovania projektov do financovania

Dôležitým momentom v procese realizácie PHSR bude schvaľovanie financovania jednotlivých projektových zámerov obecným zastupiteľstvom. Pri výbere projektov bude preto nutné prihliadať na ich dôležitosť a význam či už z legislatívneho hľadiska alebo vo vzťahu k rozvoju obce.

Nasledujúca hodnotiacia tabuľka pre výber projektov je upravená pre potreby obce. Najvyššiu prioritu (úroveň dôležitosti) majú projekty, ktorých realizácia vyplýva priamo z legislatívy a projekty, ktoré budú riešiť výrazne naliehavú havarijnú alebo mimoriadnu situáciu. Kategória s vysokou prioritou zahŕňa projekty s oporou vo VZN obce, projekty Miestnej akčnej skupiny, oblastnej organizácie cestovného ruchu, projekty s vydaným právoplatným stavebným povolením (príp. aj projekty s ukončeným procesom verejného obstarávania), projekty, na ktoré sa dajú získať zdroje z EŠIF a/alebo ich realizácia je zároveň nutná pre rozvoj obce a projekty, ktoré majú vysokú podporu u obyvateľstva. Kategória so strednou úrovňou dôležitosti obsahuje tie projekty, ktoré majú možnosť byť spolufinancované z európskych štrukturálnych a investičných fondov a/alebo ich realizácia je zároveň vhodná pre rozvoj obce. Kategóriu 4 a 5 predstavujú projekty nachádzajúce sa vo fáze úvah (bez spracovania prvotných analýz, projektovej dokumentácie, stavebného povolenia a pod.).

Formulár 15 (F3): Hodnotiacia tabuľka pre výber projektov

Kategória	Úroveň dôležitosti	Hodnotiace kritérium (podmienky pre zaradenie do úrovne dôležitosti)	Projekt/Aktivita
1	Najvyššia	a) projekty vyplývajúce zo zákona alebo legislatívy EÚ b) projekty riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu	
2	Vysoká	a) projekty s oporou vo VZN obce b) projekty s právoplatným stavebným povolením c) projekty MAS d) projekty OOCR e) projekty miestnych rozvojových organizácií f) projekty s vysokou podporou obyvateľov g) projekty s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projekty, ktorých realizácia je pre rozvoj obce nutná	1.2.1; 1.2.2; 1.2.3; 1.2.4; 1.3.1; 1.3.2; 2.4.1; 2.5.1; 3.2.1
3	Stredná	projekty s potenciálom spolufinancovania z EŠIF a z iných zdrojov a/alebo projekty, ktorých realizácia je pre rozvoj obce vhodná	1.2.5; 1.4.1; 2.1.1; 2.2.1; 2.3.1; 2.3.2; 2.5.2; 2.6.1; 3.1.1
4	Nízka	projekty v štádiu zámerov / úvah	1.1.1
5	Najnižšia	ostatné	

Zdroj: MDVRR 2015, vlastné spracovanie

Záver

Formulár 16 (Z1): Schválenie PHSR

Schválenie PHSR	
Dokument	<p>Názov: Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Chrást nad Hornádom na roky 2015 – 2020</p> <p><u>Štruktúra dokumentu:</u> dokument je štruktúrovaný podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja a podľa Metodiky na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC, vydanéj Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015.</p>
Spracovanie	<p><u>Forma a obdobie spracovania:</u> spracovanie PHSR vykonala obec v partnerstve s externým odborníkom, ktorý koordinoval proces tvorby dokumentu a zabezpečoval dodržiavanie metodických postupov. Dokument bol spracovaný v mesiacoch september – december 2015.</p> <p><u>Autor dokumentu:</u> RNDr. Radomír Babiak, PhD.</p> <p><u>Náklady na spracovanie:</u> 750,- eur</p>
Prerokovanie	<u>Prerokovanie v orgánoch samosprávy dňa:</u>
Schválenie	<u>Návrh na uznesenie zastupiteľstva:</u> „Obecné zastupiteľstvo schvaľuje Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Chrást nad Hornádom na roky 2015 – 2020“.

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Prílohy

Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR

- Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska (www.beiss.sk)
- Halás, M. (2008): Priestorová polarizácia spoločnosti s detailným pohľadom na periférne regióny Slovenska. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2008, Vol. 44, No. 2
- Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001
- Korec, P. (2005): *Regionálny rozvoj Slovenska v rokoch 1989-2004*. Bratislava: Geografika, 2005. ISBN 80-969338-0-9, 227 s.
- MDVRR (2015): *Metodika na vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC*. Bratislava: Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja, verzia 2.0, február 2015, 62 s.
- Mušinka, A., Škobla, D., Hurrle, J., Matlovičová, K., Kling, J. (2014): *Atlas rómskych komún na Slovensku 2013*. Bratislava: UNDP, 2014. ISBN 978-80-89263-18-9, 120 s.
- Národná stratégia regionálneho rozvoja SR
- Obvodná poľovnícka komora, okresná organizácia Slovenského poľovníckeho zväzu v Sp. Novej Vsi
- Operačné programy 2014-2020
- Partnerská dohoda 2014-2020
- PHSR Košického samosprávneho kraja 2007-2013
- Povodňová dokumentácia obce Chrasť nad Hornádom
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Chrasť nad Hornádom 2007-2013
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Mikroregiónu MILOJ Spiš 2007-2013
- Program rozvoja vidieka 2014-2020
- Register pozemkových spoločenstiev
- Register účtovných závierok
- Ročné výkazy o komunálnom odpade z obce Chrasť nad Hornádom 2011 až 2014
- Stratégia Európa 2020
- Štatistický úrad Slovenskej republiky
- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
- Územný plán obce Chrasť nad Hornádom
- Územný plán veľkého územného celku Košického kraja
- Vyhľadka Ministerstva životného prostredia SR č. 196/2010, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Volovské vrchy
- VZN č. 1/2014 o nakladaní s komunálnym odpadom na území obce Chrasť nad Hornádom
- Weisová, D., Bernátová, M. (2012): *Strategické plánovanie samosprávy*. Žilina: Municipalia, 2012.
- Zákon č. 389/1990 Zb. o obecnom zriadení
- Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti
- Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy
- Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja
- Záverečný účet obce Chrasť nad Hornádom za rok 2014

Internetové zdroje:

census2011.statistics.sk	www.minv.sk
datacube.statistics.sk	www.opk-oko-snv.sk
datacube.statistics.sk/SODB/	www.orsr.sk
http://cp.atlas.sk	www.pamiatky.sk
http://uzemia.enviroportal.sk	www.protipoziarne.sk
statdat.statistics.sk	www.registeruz.sk
www.beiss.sk	www.sezospis.sk
www.cdb.sk	www7.statistics.sk
www.chrastnadhornadom.sk	www.vs.sk/heraldreg
www.maps.google.com	www.zrsr.sk

Zoznam skratiek použitých v PHSR

AOTP	Aktívne opatrenia trhu práce	OcÚ	Obecný úrad
BRKO	Biologicky rozložiteľný komunálny odpad	o. i.	Okrem iného
CDB	Cestná databanka	OOCR	Oblasťná organizácia cestovného ruchu
CLLD	Community-led Local Development (Miestny rozvoj vedený komunitou)	PA	Povodňová aktivita
CR	Cestovný ruch	POH	Program odpadového hospodárstva
ČOV	Čistička odpadových vôd	PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
DHZ	Dobrovoľný hasičský zbor	PPF	Poľnohospodársky pôdny fond
EAO	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	PVS, a.s.	Podtatranská vodárenská a prevádzková spoločnosť, a.s.
EIB	Európska investičná banka	SHR	Samostatne hospodáriaci roľníci
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy	SVP, š.p.	Slovenský vodohospodársky podnik, š.p.
EZÚS	Európske zoskupenie územnej spolupráce	ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
ha	Hektár	ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
KURS	Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001	ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
KZAM	Klasifikácia zamestnaní	ÚSES	Územný systém ekologickej stability
MAS	Miestna akčná skupina	TTP	Trvalé trávne porasty
MOK	Maloobjemový kontajner	UoZ	Uchádzač o zamestnanie
MSP	Malí a strední podnikatelia	VÚC	Vyšší územný celok
NPR	Národná prírodná rezervácia		

Akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky

Obec si v tomto PHSR naplánovala realizovať viacero projektov/aktivít. Niektoré z naplánovaných projektov/aktivít sú pomerne jednoduché, nevyžadujú si veľké finančné, materiálne, príj. personálne úsilie. Na druhej strane, iné projekty si zo svojej povahy budú vyžadovať množstvo úsilia, času, schopností a financií. Akčný plán na daný rozpočtový rok predstavuje zhrnutie projektových zámerov obce, ktoré sa plánujú realizovať v roku 2015 a výhľadovo aj v rokoch 2016 a 2017. Zložitejšie projekty/aktivity sú v tomto Akčnom pláne rozpracované formou Formuláru na prípravu projektov.

2015

- **1.1.1 Podpora rozvoja služieb a podnikateľských aktivít v obci**
 Cieľ projektu/aktivity: Podporovať miestnych podnikateľov, poľnohospodárov a SHR
 Termín realizácie: od 2015 každoročne
 Predpokladané náklady: 3 600,- eur

- **1.2.5 Podpora budovania cyklotrás**
 Cieľ projektu/aktivity: Poskytnúť súčinnosť pri budovaní regionálnych cyklistických trás
 Termín realizácie: od 2015 každoročne
 Predpokladané náklady: 2 400,- eur ročne

- **1.4.1 Rozvoj partnerskej spolupráce**
 Cieľ projektu/aktivity: Rozvíjať spoluprácu s obcami
 Termín realizácie: od 2015 každoročne
 Predpokladané náklady: 500,- eur ročne

- **2.6.1 Podpora kultúrnych a športových podujatí**

Cieľ projektu/aktivity: Podporovať kultúrny a športový život v obci
 Termín realizácie: od 2015 každoročne
 Predpokladané náklady: 1 500,- eur ročne

2016

- **2.2.1 Vybudovanie kamerového systému**

Cieľ projektu/aktivity: Zvýšiť bezpečnosť obyvateľov a znížiť drobnú kriminalitu
 Termín realizácie: 2016
 Predpokladané náklady: 25 000,- eur

- **2.5.2 Výstavba detského ihriska pri ZŠ**

Cieľ projektu/aktivity: Zlepšiť možnosti trávenia voľného času pre najmenšie deti
 Termín realizácie: 2016
 Predpokladané náklady: 15 000,- eur

- **3.1.1 Likvidácia čiernych skládok a zakúpenie fotopascí**

Cieľ projektu/aktivity: Odstrániť čierne skládky odpadu v katastri obce
 Termín realizácie: 2016
 Predpokladané náklady: 20 000,- eur

2017

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov

Názov projektu	1.2.1 Výstavba cesty k IBV „Pri škole“
Cieľ projektu	Vybudovať novú asfaltovú komunikáciu
Termín	2017
Garant	Obec Chrasť nad Hornádom
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	45 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátny rozpočet, EŠIF
Výstupy	Vybudovaná komunikácia s bezprašnou povrchovou úpravou
Užívatelia	Obyvatelia lokality „Pri škole“
Indikátory monitoringu	Nová asfaltová komunikácia

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov

Názov projektu	1.3.2 Výstavba vodovodu pre IBV „Pri bývalom PD“
Cieľ projektu	Vybudovať vodovodné prípojky pre lokalitu IBV
Termín	2017
Garant	Obec Chrasť nad Hornádom
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	34 500,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátny rozpočet, EŠIF
Výstupy	Vybudované vodovodné prípojky
Užívatelia	Obyvatelia obce bývajúci v lokalite IBV „Pri bývalom PD“
Indikátory monitoringu	Napojenie obyvateľov lokality na vodovod

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	2.5.1 Výstavba multifunkčného ihriska
Cieľ projektu	Skvalitniť možnosti športového vyžitia obyvateľov vybudovaním multifunkčného ihriska
Termín	2017
Garant	Obec Chrasť nad Hornádom
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	40 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, štátne dotácie, Úrad vlády
Výstupy	Vybudovaný športový areál s viacúčelovým ihriskom
Užívatelia	Obyvatelia a návštevníci obce
Indikátory monitoringu	Aktívne športujúci obyvatelia obce

Formulár P4 – Formulár na prípravu projektov	
Názov projektu	3.2.1 Protipovodňové opatrenia – regulácia potokov
Cieľ projektu	Zabrániť vylievaniu miestnych potokov pri kostole a pri bývalom PD
Termín	2017
Garant	Obec Chrasť nad Hornádom
Spolupráca (partneri)	-
Predpokladané náklady	50 000,- eur
Zdroje financovania	Obecný rozpočet, EŠIF, Environmentálny fond
Výstupy	Regulované toky
Užívatelia	Obyvatelia obce
Indikátory monitoringu	Toky tečúce v koryte aj pri výdatných zrážkach

Dohoda o partnerstve

Formulár 17 (Ú5): Dohoda o partnerstve

Názov	Dohoda o partnerstve pri príprave a realizácii PHSR obce Chrasť nad Hornádom
Obdobie platnosti	2015 – 2020
Predmet dohody	<ul style="list-style-type: none"> - pomoc a spolupráca pri organizácii športových súťaží - pomoc a spolupráca pri skvalitňovaní športovej infraštruktúry - pomoc a spolupráca pri organizácii spoločenských aktivít v obci
Účastníci dohody	Obec Chrasť nad Hornádom TJ Sokol Chrasť nad Hornádom
Podporované aktivity	<ul style="list-style-type: none"> - tvorba PHSR - finančná, materiálna a personálna podpora športových súťaží a spoločenských aktivít v obci

Zdroj: Weisová, Bernátová 2012, vlastné spracovanie

Zoznam tabuliek, grafov, obrázkov a formulárov

Tabuľka 1: Zoznam analyzovaných koncepčných dokumentov	7
Tabuľka 2: Zoznam použitých kvalitatívnych a kvantitatívnych dát.....	7
Tabuľka 3: Frekvencia zberu komunálneho odpadu pre domácnosti.....	10
Tabuľka 4: Základné charakteristiky stavu a pohybu obyvateľstva.....	11
Tabuľka 5: Vybrané parametre vekovej štruktúry obyvateľstva obce Chrasť nad Hornádom.....	15
Tabuľka 6: Obyvateľstvo podľa ekonomickej aktivity	16

Tabuľka 7: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa dochádzky do zamestnania a odvetvia ekonomickej činnosti.....	17
Tabuľka 8: Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca (eur)	18
Tabuľka 9: Obyvateľstvo podľa počítačových znalostí	18
Tabuľka 10: Vývoj nezamestnanosti v obci	19
Tabuľka 11: Štruktúra UoZ podľa veku k 31.3.2015	19
Tabuľka 12: Byty podľa formy vlastníctva a systému dodávky vody.....	21
Tabuľka 13: Byty podľa obytných miestností	21
Tabuľka 14: Byty podľa obdobia výstavby.....	21
Tabuľka 15: Vybavenie technickou infraštruktúrou	22
Tabuľka 16: Základné parametre zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry (2015)	23
Tabuľka 17: Infraštruktúra kultúry a športu	24
Tabuľka 18: Spádovosť obce k vybraným poskytovateľom administratívno-správnych služieb.....	24
Tabuľka 19: Subjekty podľa právnej formy v obci Chrasť nad Hornádom	25
Tabuľka 20: Štruktúra pôdneho fondu (k 31.12.2014; v ha)	26
Tabuľka 21: Bilancia aktív a pasív k 31.12.2014 (eur)	29
Tabuľka 22: Štruktúra príjmov obce v roku 2014.....	29
Graf 1: Množstvo vyprodukovaných komunálnych odpadov v obci Chrasť nad Hornádom.....	10
Graf 2: Vývoj počtu obyvateľov v obci Chrasť nad Hornádom.....	12
Graf 3: Prirodzený pohyb obyvateľstva v rokoch 2005-2014.....	12
Graf 4: Migračný pohyb obyvateľstva v rokoch 2005-2014	13
Graf 5: Celkový pohyb obyvateľstva v rokoch 2005-2014.....	14
Graf 6: Veková štruktúra obyvateľstva v roku 2011.....	14
Graf 7: Štruktúra obyvateľstva podľa najvyššieho ukončeného vzdelania	15
Graf 8: Štruktúra UoZ podľa vzdelania k 31.3.2015	19
Graf 9: Štruktúra UoZ podľa doby evidencie k 31.3.2015	20
Graf 10: Štruktúra respondentov podľa veku a vzdelania.....	31
Graf 11: Štruktúra respondentov podľa ekonomickej aktivity.....	31
Graf 12: Prioritné oblasti rozvoja podľa odpovedí respondentov	33
Graf 13: Celková spokojnosť respondentov s obcou ako miestom života	35
Formulár 1 (A3): Plánovací formulár prieskumu	30
Formulár 2 (Ú6): Ex - post hodnotenie predchádzajúceho PHSR.....	36
Formulár 3 (A7): Ex - ante hodnotenie stavu projektovej pripravenosti investícií	38
Formulár 4 (A8): STEEP analýza.....	43
Formulár 5 (A10): SWOT analýza.....	44
Formulár 6 (S1): Hierarchia rozvojových cieľov.....	49
Formulár 7 (P1): Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa oblastí	51
Formulár 8 (P2): Zoznam ukazovateľov cieľov/prioritných oblastí PHSR.....	53
Formulár 9 (P3): Súhrnný prehľad projektových zámerov obce	55
Formulár 10 (R1): Akčný plán	59
Formulár 11 (R5): Plán hodnotenia a monitorovania	61
Formulár 12 (F1): Indikatívny rozpočet - sumarizácia.....	64
Formulár 13 (F5): Model viaczdrojového financovania - intervenčná matica	65

Formulár 14 (F2): Finančný rámec pre realizáciu PHSR.....	66
Formulár 15 (F3): Hodnotiaca tabuľka pre výber projektov	68
Formulár 16 (Z1): Schválenie PHSR	69
Formulár 17 (Ú5): Dohoda o partnerstve.....	74